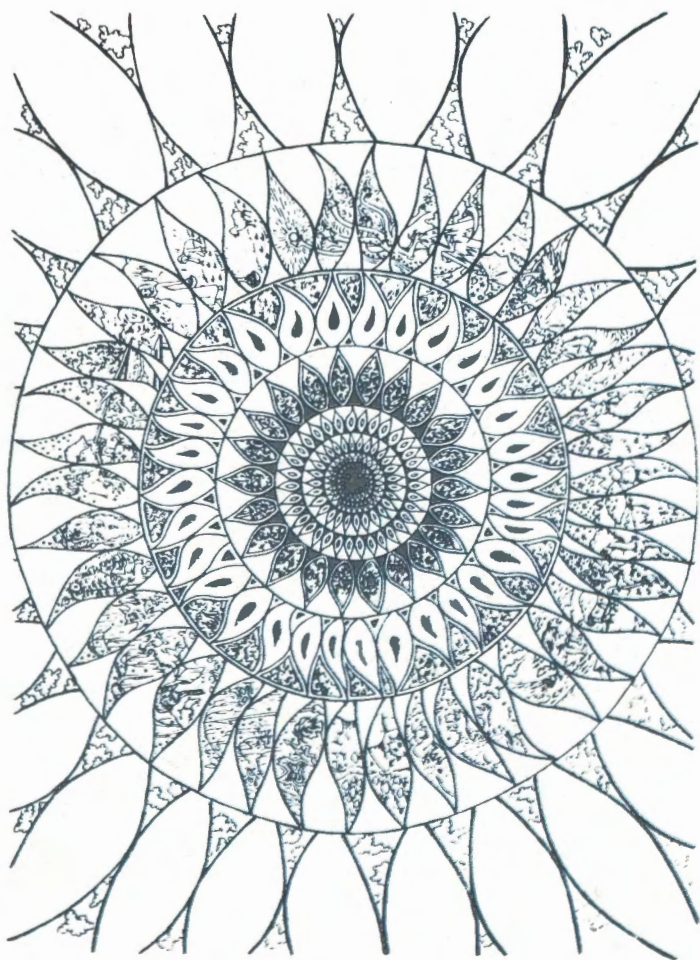


Авангард

Ч. 6 (131) Р. XXX

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОТ МОЛОДИ



Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

ДВОМІСЯЧНИК, ВИДАЄ
ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

VANGUARD – bi-monthly

Official Press Organ of the Ukrainian
Youth Association in Exile

AVANTGARDE – bimestriel

Revue de Jeunes éditée par le
Comité Central de l'Union de la
jeunesse ukrainienne en exil

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: ІІ АДМІНІСТРАЦІЇ

«AVANTGARDE»
72 Bld Charlemagne
1040 BRUXELLES
Tel.: 734.04.82

КРАЙОВІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

Вел. Британія:
KU SUM
«Tarasivka»
Old Cliff House
Weston-on-trent, Derby's

Австралія
Mr. J. Kutnyj
7 Dale street
Maribyrnong 3032, Vic.

Аргентина
W. Zastawnyj
Soler 5039
Buenos Aires

Редагує Колегія з членів Центральної Управи СУМ

Головний Редактор – Андрій Гайдамаха

*Редакційне листування й матеріяли
надсилати на адресу Редакції.*

*Це число зредаговано в Секретаріаті ЦУ СУМ
при співпраці Редакційного Гуртка Дружинників СУМ
Графічне оформлення: Графік Яків Гніздовський.*

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1977 РІК

КРАЇНИ	ОДНІ ЧИСЛО		РІЧНО	
ЗСА	дол.	2.00	дол.	10.00
КАНАДА	дол.	2.00	дол.	10.00
ВЕЛ. БРИТАНІЯ	ф.ст.	0.80	ф.ст.	4.00
АВСТРАЛІЯ	авст.дол.	2.00	авст.дол.	10.00
БЕЛЬГІЯ	бфр.	60.00	бфр.	300.00
ФРАНЦІЯ	ффр.	8.00	ффр.	40.00
НІМЕЧЧИНА	н.м.	4.00	н.м.	20.00
АВСТРІЯ	шіл.	25.00	шіл.	125.00
АРГЕНТИНА	п.зо	30.00	п.зо	150.00
БРАЗИЛІЯ	кр.уз.	10.00	кр.уз.	50.00

НА СЛУЖБІ СУМІВСЬКОЇ ІДЕЇ

/ОК/ В місяці грудні 1946 року появилось перше число «Авангарду» – журналу української молоді на еміграції та органу Центрального Комітету Співки Української Молоді. Цим числом «Авангарду» відмічуємо 30-ліття нашого журналу, якого поява співпадає з 30-літтям відновлення нашої Співки на чужині.

Перше число «Авангарду» на 48 стор. було випущене на циклостилї і належить тепер до архівних рідкостей. На іншому місці подаємо вигляд обкладинки, що її оформив мистець М. Дмитерко та подаємо деякі уривки статей і дописів, які характеризують тодішні обставини і настрої української повоєнної молоді. У вступній статті від Редакції написано, що журнал «Авангард» не ставить своїм завданням трактувати будьякі групові політичні питання і не прагне також зайняти якусь незалежну літературно-мистецьку позицію тими творами, що знайдуть місце на його сторінках.

«Основним мотивом журналу – пише далі Редакція – що зумовив його появу, буде мотив освідмлюючо-виховний. «Ознайомити нашу молодь з важливішими фактами нашого минулого, розкрити перед нею в об'єктивному навітленні сучасне, застерігати її від морально-розкладових впливів, дати їй основні національно-етнічні напрямні – це і є основне завдання журналу.»

На закінчення, Редакція звертається з апелем до всіх працівників української культури підтримати свою співпрацю журналу, щоб СУМ міг сповнити своє велике завдання. Першим редактором «Авангарду» був Петро Кізко, а його заступником поет Петро Карпенко-Криниця. З циклостилевого квартальника з ч. 4 «Авангард» переходить на ілюстрований місячний журнал, хоч його поява здебільша позначена щодва місяці. Серед дописувачів і співробітників Редакції бачимо ряд визначних науковців-педагогів та визначних особистостей культурно-суспільного життя. Між ними найбільшим авторитетом був проф. Григорій Ващенко, що став фактично головним Виховником та Ідеологом нашої Співки.

Після IV Конгресу СУМ в 1952 р. редагування журналу перебирає редколегія в складі: О. Калинник (Голова ЦК СУМ), Г. Наняк, Я. Деремєнда і І. Федчиняк. Журнал появляється як двомісячник у зменшеному форматі, але з більшим числом сторінок. В такому оформленні журнал виходить аж до VI-го Конгресу СУМ в 1958 р. Від того часу з ч. 1/51 редагування журналу переходить до рук нової Редколегії на чолі з д. І. Крушельницьким в Лондоні (Вел. Британія), а до складу Редколегії входять дд О. Коваль (Голова ЦУ СУМ), Е. Гановський, Я. Деремєнда, В. Микула, проф. З. Саган і д-р Б. Стебельський. В такому складі Редакція працює до ч. 77 в 1965 р., а відтак функцію Головного Редактора перебирає д. Волод. Леник, доповнюючи склад Редколегії дд.: Т.І. Кіс, др. М. Кушнір, інж. В. Олеськів, Г. Ощипко. Ця Редколегія працювала до ч. 81 і відтак була доповнена й замінена новими членами: др. Г. Васькович, Петро Башук, Мих. Гринюк. Ця Редакція під керівництвом д. В. Леника випускає ще «Авангард» по

ч. 88 в 1967 р. і тоді западає майже півторарічна перерва.

В теперішньому форматі «Авангард» починає наново появлятися як двомісячник в 1969 р. з ч. 89. Редакція переходить до Брюсселі в осідок ЦУ СУМ, де твориться редакційний гурток з-поміж Дружинників СУМ, які працюють під керівництвом Голови ЦУ СУМ над оформленням журналу. Головним Редактором залишається формально далі по ч. 104 д. В. Ленник. Від ч. 117 номінально Головним Редактором стає І Заст. Голови ЦУ СУМ д. А. Гайдамаха і журнал появляється безперервно за винятком 1974 р. коли ізза фінансових труднощів В-во було змушене припинити випуск на пів року.

Реакція Читачів «Авангарду» та управ сумівських клітин виявляла затривоження тією перервою, приходячи з фінансовою підтримкою журналові. Редакція одержує часто похвальні листи за зміст: і оформлення журналу, а провідні Дружинники СУМ активно включаються в співпрацю для виповнення його змісту.

Багато дечого змінилося в житті і праці української еміграції. До голосу приходить всюди молода українська генерація, щоб перебрати естафету від своїх батьків і далі йти в авангарді української визвольної справи. Незмінною залишається, однак, суть задля якої постала Спілка Української Молоді і її пресовий орган «Авангард». Під цю пору «Авангард» є не тільки освітньо-виховним журналом, але також трибуною сумівської думки та її кристалізатором. Більшість читачів «Авангарду» це українська студіююча молодь, яка шукає свого ідейного світоглядowego й ідеологічного оформлення. «Авангард» – це арсенал духового озброєння сумівця і молодого українця для боротьби проти сил Зла, що чимраз з більшою люттю і настирливістю посягають по душі нашої молоді. Чуже шкільництво, преса, радіо й телевізія в багатьох країнах Заходу є опановані матеріялістичними течіями, ворожими українській духовості, що на протязі віків творилася на базі віри в Бога і в боротьбі за Правду, Честь і Свободу. Ці вартості є для нас важливі і тепер і на майбутнє. За ті вартості йде важка боротьба молодого українського покоління в Україні проти матеріялістичної загарбницької Москви. За ті вартості караються сотні тисяч в'язнів по концтаборах і тюрмах СРСР. Тому наша роля під цю пору набрала ще більш яскравих форм і спрямувань.

Тепер, як і тридцять років тому «Авангард» має пригадувати, що «ми – частина нашого народу на еміграції, але це й на хвилину не знімає з нас обов'язку бути на сторожі нашої волі і правди. Сучасність... вимагає від нас стати спадкоємцями в змаганні за права нашого народу на існування, стати будівничими українського майбутнього – Української Держави» (зі «Звернення до всієї Української Молоді на Еміграції» – «Авангард» ч. 1/1946).

Тридцятьлітнє існування журналу «Авангард» зобов'язує нас усіх ще краще скріпити його матеріяльну базу і ще більше включити творчих сил з-поміж молоді для кування духової зброї на рівні сучасної доби. Хай не буде ні одної української молододі людини, яка не читала б «Авангард»! Про це повинні подбати всі дотеперішні Читачі і Відборці «Авангарду», щоб у цей спосіб на ділі дати піддержку ідеї СУМ і захопити нею всю українську молодь.

ПЕРША КОНФЕРЕНЦІЯ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Старий чужинецький Авґсбург не знав, що йому судилося бути місцем такого молодого запалу і такої великої надії. Сюди з усіх кінців з'їхався цвіт української молоді – членів СУМ – на свою першу історичну конференцію. Історичну, бо справді це буде записано в історію національно-визвольного руху української молоді, що в умовах еміграції відновила діяльність СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ, як органічне продовження діяльності СУМ створеного на Україні.

Заля конференції гомонить молодечим гомоном. Сюди з'їхалися делегати і численні гості. Немов живі, з портретів промінюють своїми світлими поглядами Головний Отаман Симон Петлюра і полковник Євген Коновалець. А довкола лозунги, гасла, квіти...

Голова Центрального Організаційного Бюра СУМ під бурхливі оплески відкриває Конференцію.

— Ми, українська еміграційна молодь — говорить він, — зібралися сюди на цю I-шу Конференцію, щоб цим організаційно започаткувати відновлення діяльності СУМ, створеного Спілкою Визволення України на рідних землях, як авангарду цілої української молоді, що ставить своїм основним завданням непохитно боротися за здобуття Української Суверенної Соборної Держави.

Гримлять хвальні оплески.

Конференція обирає свої керівні органи – президію, секретаріат, редакційну комісію. До почесної президії під загальне схвалення делегатів Конференції обирають старших побратимів – учасників минулої і теперішньої національно-визвольної боротьби. А тим часом з усіх кінців еміграції надходять на ім'я Конференції СУМ привітання і поздоровлення: вітає і благословить Конференцію Архієпископ Ігор, бажають успіху в роботі Конференції знані старші військові чини, поздоровляють громадські організації і окремі особи.

Після цього Конференція приступила до своєї ділової роботи.

На трибуні знаний український професор і досвідчений педагог. Він виголошує доповідь, присвячену завданням української молоді в перспективі визвольної боротьби. З великою і непослабною увагою веслує молодь цікаві і глибокі думки.

— Український народ — говорить професор, — здобуде собі волю і буде ковалем своєї долі, позбувшись колоніальної залежності, лише в Українській Суверенній Соборній Державі.

Який же шлях до здобуття такої держави?

Цей шлях — говорить професор — є тільки через національно-визвольну революцію, а вирішальним чинником до цього є власні революційні сили — українські народні маси, які спільно з іншими народами

здобудуть свої незалежні держави.

В зв'язку з тим професор вбачав і основне завдання української молоді – віддати всі свої сили народові у його національно-визвольній боротьбі за здобуття Української Суверенної Соборної Держави.

— Молодь, яка перебуває на чужині — говорить доповідач — мусить мати основну заповідь: »Все те добре, що є добрим для блага і розвитку українського народу; все те зле, що цю силу і розвиток послаблює«.

Зупиняючися на деяких негативних сторонах еміграційного життя, професор звертає звагу на рішучу боротьбу проти всяких спроб поділу українців за колишньою їхньою державною приналежністю, кваліфікуючи такі спроби, як ворожі прояви і провокацію. Разом з тим, доповідач говорить про нещадну боротьбу і серед молоді і серед старшого громадянства проти всіляких спроб обмеженого хуторянства і провінціалізму, закликаючи українську молодь до підготовки її в конкретних і ділових формах на службу національно-визвольній боротьбі за здобуття і закріплення Української Суверенної Соборної Держави.

Велика і змістова доповідь професора знаходить широкий відгук і загальне одностойне схвалення усіх делегатів Конференції СУМ.

Далі на трибуну виходить відомий полковник, учасник національно-визвольної боротьби 1917-20 рр., який в цікавій і захоплюючій формі малює незабутні сторінки боротьби української молоді і всього українського народу в історичному аспекті.

Після жвавих дебатів делегатів Конференції та інформацій мандатної комісії, з доповідю про внутрішньо-організаційні питання виступає Голова Центрального Організаційного Бюра Спілки Української Молоді.

У своїй доповіді Голова Центрального Організаційного Бюра розповідає про велику і почесну працю, зроблену за короткий відтинок часу, щоб відновити і створити в умовах еміграції Спілку Української Молоді.

Заходи та ініціатива Центрального Організаційного Бюра — говорить він знайшли гарячий і діловий відгук серед всієї еміграційної української молоді. Майже всюди по головних українських таборах організувала і організує осередки СУМ, стаючи на шлях активної і організованої національно-визвольної боротьби.

Про конечну потребу відновлення Спілки Української Молоді та її діяльність висловлюються всі промовці, які виступають у дебатах по доповідях.

У резолюціях Конференція повністю схвалює ідейно-політичну та організаційну діяльність Центрального Організаційного Бюра, яке вклало багато праці для створення в умовах еміграції СУМ, що є відновленням СУМ, створеного Спілкою Визволення України.

Конференція також розв'язує та схвалює конкретні рішення про ряд організаційних питань, зобов'язуючи Центральний Комітет СУМ виготовити на основі цих рішень план підготовки української молоді на службу національно-визвольним змаганням та боротьбу за Українську Суверенну Соборну Державу.

Лунають звуки національного гимну, — всі делегати встають та



А. Д.

АВАНГАРД

Обкладинка «Авангарду» чч 1,2,3.

співають »Ще не вмерла Україна«.

На цьому Конференція Спілки Української Молоді закінчує свою роботу.

Як творився СУМ?

Хроніка СУМ з »Авангарду« ч. 1/1946

Ще 10 червня 1946 року було організовано осередок СУМ в Авґсбурзі. Це перша організація СУМ на американській зоні. Зразу сумівці взялися до енергійної роботи: побудували та обладнали домівку, організували навчання і практичну їзду на автомашинах (вантажній та особовій). Це дало конкретні наслідки: в сумівській домівці молодь завжди має змогу прочитати газету та журнал, а на шоферських курсах багато юнаків опанували автосправу.

Крім того, СУМ організував струнну оркестру, що обслуговує табір та футбольну команду, що не раз брала першість у змаганнях.

* * *

З кінцем літа в таборі Нойбаєрн організовано осередок СУМ. Ідея створення такої організації дуже захопила молодь. Уже в перші дні до СУМ подали заяви 45 хлопців та дівчат.

Заходами СУМ в таборі відбулися три вечори присвячені участі молоді в національно-громадському житті. 21. листопада СУМ організував у таборі вечір пам'яті Героїв Базару.

Перед кожним сумівцем поставлено завдання вивчити одну з іноземних мов, набути фах та дбати про загально-освітнє вишколення.

* * *

В Гайденау (англійська зона Німеччини) – один з найбільших осередків СУМ, що налічує понад 200 членів. Осередок має добре обладнану домівку, де сумівці провадять систематичну плянову роботу. Зокрема дуже добре поставлено вивчення українознавства: для початкуючих і для тих (підвищену та високу групи), які уже мають підготовку. Багато сумівців вивчають мотоцикл, відвідують народній університет та курси іноземних мов.

* * *

В Ротенбурзькій області працюють чотири осередки СУМ: в Обернценн (голова Ради п. Роман Форчук), Пінкельсбігль (п. Василь Косолюк),



Наголовок обкладинки ч. 4

Ройтерсайх (п. Ярослав Росоха) та Ерлянген. За ініціативою осередків СУМ було підготовлено і проведено по таборах свято «Першого Листопада». В Обернценн СУМ при співучасті спортивного товариства «Дністер» організував свято «Привіт рідній землі». Особливо багато енергії та ініціативи вкладає в роботу СУМ культурно-освітний референт п. Лапа – давній член сумівської організації.

* * *

Діяльну участь СУМ в громадському житті помітно в таборі Дюссельдорф (англійська зона). В осередок вже прийнято 85 хлопців і дівчат. При Раді організовано відділи: культурно-освітний, спортивний та жіночий. Почали працювати гуртки: українознавства та для неписьменних. Аматорський гурток підготовляє до вистави «Наталку Полтавку». Хористи сумівці вивчають українські народні пісні.

* * *

Осередок СУМ створено в польському таборі Мюльгайм (англійська зона), де живуть українці. В перший же день надійшло 80 заяв від охочих вступити до СУМ.

* * *

В таборі Фолькенберг (англійська зона) молодь охоче працює в лавах СУМ. Для керівництва обрано Раду осередку та контрольну комісію.

* * *

У невеликому таборі Фельберт в перший день створення осередку надійшло 24 заяви від бажаючих вступити до СУМ.

ДО ВСІЄЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ НА ЕМІГРАЦІЇ

(Відозва з нагоди I-шої Конференції СУМ)

Дорогі друзі і подруги! Ми перебуваємо на еміграції, далеко від Рідного Краю. Та хоч як би далеко були ми від нашої матері-України, все ж ніщо не зможе затемнити в наших серцях Її образу. Чим даліше ми відходимо від рідних міст і сіл, від святого Дніпра, тим дужче відчуваємо ми тут за всім рідним. Чим болючіші вістки доходять до нас про гніт і неволю в Рідному Краї, тим сильніше бажання наповнює нашу душу допомогти «обдертій Матері».

Друзі! Зважмо на сучасний стан українського народу, вслухаймось у поклики рідної землі, перед якою зараз, як ніколи раніш, стоїть питання: бути чи не бути. Український нарід, Богом і історією поставлений на сході Європи для творення нового життя, сьогодні, всупереч усім ворожим кряканням, каже твердо світові: »Бути! Жити!«.

Чи можемо ми цим легковажити? Чи маємо ми право допомогти знеможеному Краєві?

Українська молоде! Ми – частина нашого народу на еміграції, але це й на хвилину не знімає з нас обов'язку бути на сторожі нашої волі і правди. Сучасність ставить перед нами важливі і відповідальні завдання. Вона вимагає від нас стати спадкоємцями в змаганні за права нашого народу на існування, стати будівничими українського майбутнього – Української Держави.

Покликана до життя Спілка Української Молоді (СУМ), продовжуючи славні традиції Київського СУМ, ставить своїм завданням служити Великій ідеї. Служити чесно й безкорисно, всюди і в кожній хвилині служити так, як тисячі сумівців – наших попередників, змагались і боротись серед найтяжчих небезпек, щоб дух борців-мучеників привів до переможного кінця.

Ми, представники української молоді, волею делегатів Першої Конференції Спілки Української Молоді, що відбулася 3-го вересня ц.р., обрані члени Центрального Комітету СУМ, розуміючи великі та невідкладні завдання нашої молоді на скитальщині, звертаємось до Вас з нашим дружнім закликом:

Український Юначе, Українська Дівчино!

СУМ – організація молоді, що думає по-державницькому, тобто хоче приготувати молодь до боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу.

СУМ – це шлях до Рідного Краю, шлях через терен і квіти, кров і славу. СУМ – це школа наполегливої праці, навчання, плекання характеру, здорової моралі, що мусять бути кращими прикметами українського молодого покоління. СУМ – Ваша організація, на яку Ви чекали роками і в якій сьогодні матимете змогу виявити всю свою готовість та здібність для служби Батьківщині.



НАС

ЄДИНА ВИРОСТИЛА МАТИ — ТРЕБА БУДЕ — СУМІВЦІ-ДІВЧ
РІДНА, ЛЮБА СТОРОНА. ПОРУЧ ХЛОПЦІВ СТАНУТЬ, ЯК О

Зі свята СУМ в Авгсбурзі — 1946 р.

Тому Ваше місце в СУМ. Тому Ви не тільки самі станете ідейним членом СУМ, але й своїх друзів поведете своїми слідами. Тому вся українська молодь повинна увійти в свою Спілку Української Молоді.

Пам'ятаймо: працюючи в СУМ, віддаючи все наше духове й фізичне багатство для визволення Батьківщини, виконуємо великі завдання супроти світлої пам'яті наших перших сумівців-героїв: Павлушкова, Матушевського та тисяч знаних і незнаних, близьких нам молодих братів та сестер, які згинули й сьогодні гинуть на полі бою, в тюрмах, на засланні за добро України. Їхня кров та невмируща ідея, за яку вони гордо віддали своє життя, кличе Вас в ряди СУМ.

Дорогі Друзі й Подруги!

Час вимагає єдності, міцності в наших рядах, гарту духу і тіла. Гряде доба, якої ми будемо творцями. Хай же наша спільна мета згуртує усіх нас на чужині у міцну, ідейно здорову тілом і душею молодецьку сім'ю, ім'я якій — СПІЛКА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ. Хай СУМ стане улюбленою молодецькою організацією.

Вся українська молодь в ряди СУМ.

Центральний Комітет
Спілки Української Молоді
»Авангард« ч. 1, грудень 1946.

ГОРДІСТЬ НА МИНУЛЕ Й ЗОБОВ'ЯЗАННЯ НА МАЙБУТНЄ

(Слово з нагоди відзначення 30-ліття відновлення СУМ на еміграції – 30.-31.10.1976 в Ессені)

Відзначаємо сьогодні 30-ту річницю відновлення Спілки Української Молоді на еміграції і робимо це в тій країні, в якій це відновлення два десятиліття після заложення нашої молодечої організації на Україні доконано. Звідси, з Німеччини, члени відновленої організації роз'їхалися по світі і разом з ними ідейні підвалини СУМ, на яких його відбудовано до такого стану, що СУМ став найбільшою суспільно-громадською організацією української еміграції. Він постав у північній Америці, де він сьогодні найчисленніший, в п'яťох країнах Європи, в далекій Австралії та навіть у південноамериканських країнах, в Аргентині і Парагваю. На десятих Світових Конгресах демонстровано не тільки ріст і динамічність Спілки, а в основному творено й доповнено організаційні та ідейні підстави праці у висліді аналізу нашого положення на еміграції. Це положення вимагало від нас бути не тільки молодечою організацією з виховно-вишкільними завданнями. СУМ розвинув свою діяльність на різні ділянки суспільно-громадського життя, у ділянках культури, шкільництва, публіцистики, спорту, він уділявся в репрезентацію українства назовні, він був співносієм політичних ідей в обороні і в поширенні політичної концепції українського незалежного державництва, СУМ служив, згідно з його гаслом Бог і Україна, Христовій вірі.

Будучи сьогодні членами організації, яка начисляє тисячі членства у віці юнацтва, дружинників і сеньйорів на трьох континентах світу, ми з оправданою гордістю відбуваємо цей ювілей, з гордістю на те, що в безперечно трудних обставинах еміграційного життя ми, як організаційна цілість, витримали у конфронтації зі щоденними обов'язками, які накладали й накладають на нас наші ідейні заложення з метою виховання свідомої української молоді, і, не забуваючи навіть про невдачі, ми можемо бути горді з того, що ми від цих залогень, від цих духових вартостей по трьох десятиліттях не відхилилися.

Але ці наші дотеперішні здобутки, ця пророблена праця не тільки викликають задоволення, вони зберігають в собі зобов'язання на майбутнє, вони вимагають від нас продовження цього діла, вони зобов'язують нас на будуче. І це зобов'язання стоїть перед нами як організаційною цілістю назагал, а перед молодшими з поміж нас зокрема, бо ж сьогодні стоїмо в переломовому періоді нашої організаційної історії, в такому часі, де молодь перебирає відповідальність за долю СУМ. Дивлячись на нашу організацію у світовому аспекті, ми можемо ствердити, що у висліді еміграційного життя виховано поважне число національно-свідомої молоді, яка бере кермо у свої руки, яка перебирає відповідальні функції в усіх наших організаційних клітинах аж до самої Центральної Управи СУМ, в якій більшість її членів є у віці дружинників. Це є також доказом динамічності, яка є всьдочас головною ознакою такого роду організації, як наша, і запорукою її життєздатності.

Коли ми на тлі святкувань з приводу нашого ювілею думаємо про те, що нас чекає, про те, до чого нас цей ювілей зобов'язує, ми повинні першусього застановитися над тим, з яким капіталом ми вступаємо в цю четверту декаду нашого еміграційного буття і також над тим, що для плідності й росту цього капіталу потрібне.

Без сумніву нашим капіталом є молодь, свідомо своєї національної ідентичності, яка має волю діяти на користь своєї нації разом з розумінням потреби критичного розгляду можливостей і засобів такої дії, яка виявляє охоту до праці під аспектом українських національних потреб в цілості, і яка, хоч виросла на чужині, не тратить ідейного зв'язку з Україною, яка навпаки черпає свою мотивацію з голосів і думок тих, які на Україні борються за права народу і стають для нас тут на Заході дороговказами.

Доказів свідомості великого числа української молоді, в тому й суміській, не бракує, гляньмо лише на нашу присутність на олімпійських ігрищах в Монреалі цього літа, де українська молодь у багатьох індивідуальних і масових акціях і демонстраціях, які знайшли в чужинців широкий відгомін, намагалася доказати світові наше існування, маніфестувати перед ним нашу оправдану, постійно актуальну й незаперечну вимогу за здійснення українському народові всіх належних прав.

Маючи цю свідомість, маючи цей капітал, ми мусимо знати, як його використовувати в позитивному розумінні цього слова, де його прийдеться інвестувати. Мені виглядає, і на цей аспект життя нашої молодечої організації я тут хочу звернути головну увагу, мені виглядає, що після трьох десятиліть еміграційного життя після II Світової війни, для нас, як частини українського народу, істотним і суттєвим залишилися його визвольна боротьба, при чому її зміст і форма є такими, як це обставини вимагають, чи радше дозволяють. Ці обставини сьогодні не дозволяють на таку форму боротьби, як це ще було можливим за перші два десятиліття після заснування СУМ в Краю, коли й збройними засобами український нарід домагався здійснення своїх прав, сьогодні ми є змушені наголошувати політичний відтинок боротьби і дії, і це є в нашому часі те діло, в яке мусимо спрямовувати наші інвестиції.

Накресливши дуже загально важливіші моменти обсягу праці СУМ ми побачили, що до нашого основного завдання, саме виховання української молоді за постулатом »за Бога, за Україну«, дійшли такі обов'язки, які при їх виконванні включають нас у спільний фронт з тими, які мають виконувати політичне доручення.

Щоб могли скріплювати цей фронт і водночас бути здібними продовжувати працю всередині нашої молодечої організації, нам в першу чергу треба докладно знати, чого ми хочемо, нам потрібно політичної виробленості і вмілости. Для здобуття цього, ми тут на Заході маємо найкращі обставини й передумови. Ми маємо змогу вчитися від інших народів і також пізнавати нашу історію, застановлятися над тим, де наша сила і де наші слабості і як наша дальша праця на підставі нашого історичного досвіду має виглядати.

Відповідне вишколювання й самовишколювання нашої молоді мусить довести до політичної і суспільно-громадської виробленості й висоти, особливо у випадку еміграційного життя, щодо молоді життя в тих

країнах, в яких вона виросла, такого життя, яке само собою зменшує наші сили своїм інтеграційним і асиміляційним процесом, і такі втрати відносно кількості треба вирівнювати якістю, яка спирається на науку, на вивчення того, що є виложене у власній національній історії культурного, економічного і політичного життя українського народу, роблячи з цієї науки відповідні висновки.

Хай цей ювілей стане також хвилиною застанови і поштовхом до того, щоб ми зрозуміли потребу вишколу й удосконалювання наших сил, головню нашого молодшого членства, на яке зрештою базуємо надію на те, що зможемо в такому дусі як і дотепер продовжувати 50-літню традицію СУМ, в тому 30-літню на еміграції, та доповнити її нашим специфічним вкладом.

Накресливши деякі аспекти, які стосуються СУМ в цілості, тобто в світовому засягу, дозвольте мені на кінець підкреслити їх особливу питомість і актуальність для нас тут у Німеччині. В цій країні СУМ відновлено, але тут нас залишилося вже небагато, і тим більше ми повинні приготуватися і вишколюватися для того, щоб бути на висоті наших завдань, домагатися організаційної єдності і підпорядковувати її особисті погляди і намагання. Залишається мені, дорогі Подрузи й Друзі, з приводу цього ювілею, підкреслити також і те, що 30-ліття відновлення СУМ є не тільки ювілеєм нашої Спілки як організації в цілому, ювілеєм її ідей, але також особистим ювілеєм всіх тих, які протягом цих довгих років своєю жертвенною, послідовною працею до цього 30-ліття допрорвали. І для нашого терену, для СУМ в Німеччині, я в імені моєї генерації хочу висловити з цим ювілеєм ґратуляції і правдиву пошану всім тим незчисленим виховникам і організаційним діячам СУМ в цій країні, і в їх заступництві присутним тут доволітним керівникам нашої Спілки в Німеччині, Голові Виховної Ради проф. д-рові Григорієві Васьковичеві та Головам Крайових Управ, друзям Романові Дебрицькому і Степанові Костюкові.

Роман Шупер

1. Український нарід здобуде собі волю, позбувшись колоніальної залежності від большевицької імперії – СССР –, лише в Українській Самостійній Соборній Державі.
2. Шлях до здобуття УССД є через національно-визвольну Революцію, як ідейно-визвольний політичний процес, спрямований до звільнення українського народу, впорядкування та закріплення здобутої держави, господарем якої буде український нарід.
3. Вирішальним чинником у здобутті УССД є власні революційні сили – українські народні маси –, які спільно з іншими поневоленими большевизмом народами та загроженими від нього повалять східню тюрму народів, а на руїнах її збудують свої незалежні держави. Зовнішні політичні сили можуть лише сприяти національно-визвольній революції народів на сході Європи.

*Зі ствердженъ зроблених на
I. Конференції СУМ в Авґсбурзі 1946 р.*

ЗА БОГА І УКРАЇНУ

(Слово з нагоди маніфестації в обороні віри і переслідування Церкви в Україні, Париж 10.10.1976)

В 1976 р., на заклик Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, вся наша спільнота у вільному світі відгукнулася в справі оборони релігії та Українських Церков в Україні.

Від коли червона зірка прикрашує прапори насичені невинною кров'ю християн, від коли ці зненавиджені прапори повівають в країнах опанованих комуністичним режимом, від тоді триває там новітнє криваве переслідування, і це мабуть вперше по країнах вільного світу, українці згуртовані в один суспільний моноліт щоб запротестувати проти насильства над совістю та свобідною думкою. «Геніяльний Ленін» повторював за Марксом, що «релігія – опіум для народу». І ось яке противоріччя. В днях небезпеки, під ударами націонал-соціалістичної Німеччини, коли Советський Союз опинився над пропастью, тоді Москва з архіву витягає т.зв. місто-блюстителя православної московської (не української!) патріярхії, митрополита Сергія, та запрягає його до свого воза у т.зв. позірно-толеровану православну Церкву, щоб таким чином рятувати смертельно загрожену Матушку Рассєю та щоб мати потрібну рекляму перед зовнішнім світом.

Покликуючись на Універсальну Деклярацію Прав Людини, що її ще в 1948 році проголосили Об'єднані Нації, в тому і Советський Союз, наша совість і наша національна гідність кличе нас, до обов'язку солідарности, мати розуміння для терплячих наших братів на рідних землях, бути солідарними з поставою нескореного українського народу, що й посьогодні з посиленою відвагою бореться за свою правду, за людську гідність, за свободу Христової Церкви та національну й державну незалежність.

Як довго Всевишній обдаровує нас здоров'ям, життям, кожен з нас, хоч би в мінімальному значенні має почувати себе українцем, користати з Богом даних талантів, а в ніякому случаю не стати зрадниками ідей Божих, належних нам прав Вільної Батьківщини, та заповітів наших предків.

Не забудьмо ніколи, і дорожім тим, подібно як інші державні народи, залишімся вірними у всьому, що наше рідне, близьке нашому народові і нашому серцю. Не забудьмо ніколи, що наш ворог – атеїстичний комунізм, від самих початків свого існування виповів безощадну боротьбу проти Бога, і всякої релігії, а в парі з тим і проти нашого народу. Ця боротьба продовжується по сьогодні і то різними шляхами. Вона спрямована на моральне й фізичне знищення релігійних інституцій, Божих храмів, переслідування шляхом тортур усіх тих, що не дозволяють, не дають собі зламатися хребта, нищити наших провідних людей шляхом доволітних констаторів, в яких опинилися, а то і померли численні наші єпископи, священники, монахи, монахині і тисячі наших братів і сестер, які мали відвагу стати в обороні правди.

А ми?!, що живемо в добробуті вільного світу, чи маємо бути байдужими на терпіння братів, на несправедливість Советського Союзу навіть ще й після Гельсінк, де обіцяли шанувати людські права, а не виконують? Чи

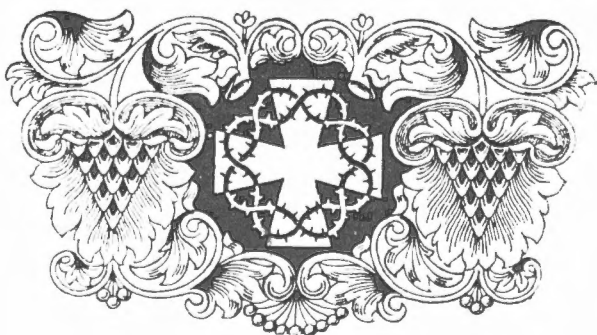
маємо право мовчати??!! Чи наша мовчанка не свідчитиме перед історією що, або не достає в нас свідомости, або стали боягузами?

Світ починає кричати про жорстокі переслідування Української Автокефальної Православної Церкви в 30-тих – 40-вих роках, а Української Католицької Церкви в 40-вих і 50-тих роках, та про різні форми переслідування євангелицьких громад, римокатоликів, прим. на Литві, визнає юдаїзму та інших релігій, – це значить, що попри те все, хоч наша Церква в катакомбах, вона живе, і принаймні у вільному світі проявляє не тільки своє існування, але зростає у своїй динаміці, так, що про її живучість починають говорити вже не секретно але одверто офіційні кола тих, що сидять на вигідних стільцях Уряду Советського Союзу. Доказом того зруйновані могили Січових Стрільців в Тернополі і у Львові. Супроти ситуації, яка заіснувала, Українська Спільнота у вільному світі, не може мовчати, але мусить включитися в боротьбу за Христа, Його Церкву й основні права людини. Ніхто з нас не може залишатися байдужим. На кожному з нас тяжить відповідальність, щоб скласти іспит доброго християнина, свідомого українця, якого девізом усім нам дорогий клич – Бог і Україна. Памятаймо, – без Бога не має життя одиниці, без Бога не має виглядів на життя родин, а почерез родину без Бога не має майбуття народу. З Богом вперед, в Бозі наша сила і перемога, і всупереч большевицьким кличам, хоч із затисненим поясом, коли йдеться про жертвенність посвяти для Церкви і Народу, переконаємо себе та ворогів про слушність наших прагнень.

За молитвами нашими і Благословенням Всемогучого Бога поступаймо вперед для оборони правди. Христова Церква, Її навчання, це та Істина і Життя, яка постійно проявляється у весняній формі свіжости. Ми, сини і доньки великого народу, учасники великого руху – дії в обороні Христової Церкви; Бог нас провадить, нам допоможе побороти всі труднощі, щоб із загартованим характером досягнути намічену ціль.

Збережім вірність, любов та прив'язання своїм Церквам, які сьогодні терплять. Слухаймо голосу Ієрархії, разом з ними заносім спільні молитви, та за словами Апостола Павла: «Повинуйтеся настоятелям вашим, бо ті дбають про добро ваше». І тим способом дамо вияв єдності з братами на рідних землях, з терплячими на засланнях, дамо ще один доказ, що ворог нас так легко не знищить бо де єдність і згода, там благословення Боже для росту в майбутнє, для кріпких сил у боротьбі і для кращої долі знедоленої Церкви і Батьківщини.

о. крил. М. Левенець
генер. Капелян СУМ



ВИ МУСИТЕ ЖИТИ Й ДІЯТИ ДЛЯ НАС!

(Дещо скорочене слово Голови СУСТЕ, Тараса Лончини, на святі І-го Листопада в українському католицькому університеті в Римі).

Свято Першого Листопада – це день мішаних почувань: смутку й радості, втрати й здобутку; це день споминів про події, які минули, події, які ми сьогодні переживаємо, і події, які продовжуються в майбутнє.

Ми в патріяршому соборі Святої Софії в Римі заносили молитви за праведних «рабів Божих» – патріотів української землі – що голови положили за волю України. Ми молилися рівночасно й до князів нашої Церкви – до наших святих Мучеників й Ісповідників Святої Християнської Віри.

Сумний був той день в 1944 р., коли Господь покликав до Себе із святоюрської гори у Львові Митрополита галицької землі С. Б. Андрея гр. Шептицького. Три роки пізніше згинув мученичою смертю Мукачівський єпископ Теодор Ромжа.

Та листопадове свято не є лише сумним спомином – а є воно й спомином великої радості і вдячності тим, яких ми згадуємо.

Уявім собі місто Львів у 1918 р. – нарід пробудився у вільному українському городі! На ратуші повіяв синьо-жовтий прапор після довшого австрійського панування. І Львів опинився в українських руках! Яку велику радість приніс оцей листопадовий зрив українському народові!

Та рівночасно, споминаючи поляглих героїв, ми свідомі того, що їхні ідеали й мрії ще не здійснені. Їхній запал, енергія і любов до України передчасно урвалися від пролиття крові. І сьогодні їхні могили говорять нам, щоб ми дожили й домріяли все те, чого їм не вдалося виконати. Ми мусимо «жити за них», як пише Василь Симоненко в одному вірші:

»...Зі мною говорять могили
Устами колишніх людей,
І їх нерозтрачені сили
Пливуть до моїх грудей.

О, земле жорстока і мила,
Ковтнула ти їхні дні —
Усе, що вони любили,
Віддай долюбить мені!

Усе, що вони не домріяли
У чорному гвалті боїв,
Хай клекотом і зав'язми
Ввірветься в думки мої!

*Вслухайтеся, земле і небо,
У роки́т страждань моїх —
Живу не лише для себе,
Я мушу жити й за них.»*

А ми будемо «жити за них», якщо всюди на українських поселеннях станемо разом і здобудемо признання, як українці, серед різних національностей світу.

Сьогодні ми молимося за прославу Сл. Б. Митр. Андрея в колі святих Вселенської Церкви. В особі Сл. Б. Митр. Андрея Українська Церква втратила великого духовного князя й церковного провідника в часі, коли на нашу Церкву зближалася найбільша трагедія в її історії: арешт і заслання нашої Єрархії й чисельного духовенства, і вірних. Та великою заслугою Митр. Андрея було те, що не осиротив своєї Церкви, а дав їй гідного наступника, який поніс тяжкий хрест Української Церкви-Страдниці аж на Голготу! Подивугідний є факт, що жаден з наших єпископів не покинув своєї пастви перед наступом большевиків, а всі, як один встояли в єдності з Наслідником Верховного Апостола Петра!

Дякувати Богу, Глава й Батько Матірної Української Церкви чудесним способом приїхав на Захід до Риму — щоб рятувати її перед цілковитим знищенням та, щоб на форумі Вселенської Церкви стати в її обороні! І відразу Блаженніший Йосиф робив заходи, щоб приєднати з Матірною Церквою в Україні всі дочерні українські митрополії, єпархії, екзархати й апостольські візитатури у вільному світі в Синоді П.У.К.Ц., який вже сім разів сходився на свої наради. Щобільше, коли зібралися всі єпископи на IV Синоді в 1969 р. в Римі, постановлено стати «на патріархальних началах в устрої і правлінні Помісної Української Церкви», — а на VI Синоді в 1973 р. в Римі прийнято «Патріархальний устав Помісної Української Католицької Церкви».

Все те, чого не мали змоги довершити наші Ісповідники й Мученики в Україні — мусить довершити тепер Синод наших єпископів! Все те, чого не домріяв великий Митр. Андрей для своєї Церкви через жорстокі воєнні події в Україні, тепер мусить домріяти наш Блаженніший Йосиф I — Патріярх Києво-Галицької і всієї України-Руси! Та все те, чого не довершено в розбудові нашої Церкви й Народу, мусимо довершити ми, молоде покоління, яке надходить і ті, що сліднують за нами. Бо ми є свідками нового зриву нашої Церкви й Народу, — і ми чуємо крик з могил: «Ви мусите жити й діяти за нас!»

Тарас Лончина

За «Союз Української Молоді Галичини»

(Лист М. Мотрюка до сина)

Нью Йорк. (Пресова Служба ЗП УГВР). – В СРСР поширюється і останньо попав за кордон лист українського політичного в'язня Миколи Мотрюка до його малолітнього сина, в якому він розповідає про причини свого ув'язнення та характеризує умови в Пермському концтаборі, де він тепер перебуває.

М. Мотрюк, середня освіта, по професії шлюсар, має 27 років. Він жив у селі Марківка, Коломийського району. Його арештували в 1972 році за згоду участь в організації під назвою «Союз Української Молоді Галичини». Обласний суд в Івано-Франківську засудив його 9 серпня 1973 року на чотири роки таборів суворого режиму.

Текст листа Мотрюка синові такий:

»Дорогий синку! Ти ще сьогодні малий і багато дечого не розумієш, але мине час і тебе зацікавить дізнатися, чому твій батько покинув рідний край. Мій хлопчику, все стане ясне чому і як вийшло. Ти виростеш, мій промінчику, і думаю, що мене не засудиш.

Зараз я відбуваю кару як «державний злочинець» за те, що ми з друзями збирались і обговорювали становище в Україні, причини культурного і духовного занепаду, низький життєвий рівень. І ось за це мене арештували і кинули до в'язниці.

Увірвались як пси, в мундурах і без мундурів, перевернули хату догори дном (хоч нічого не знайшли, бо нічого не було). Відірвали тебе від мене і повели як убийника. Така сама доля чекала моїх друзів. «Блискача операція» відбулася за пляном. В один час арештовано п'ять чоловіків.

Почалася справа ч. 90 з поміткою «таємне». Увесь час слідства, яке тривало півроку, нас обвинувачували за статтею 56, тобто «зрада батьківщини». Нас залякували, підсиляли нам у камери своїх агентів і все це було для того, щоб спрепарувати фальшиву справу.

Потім було судилище при закритих дверях, яке виглядало радше на невинну репетицію. Ще правда, суд змінив статтю 56 на 62 (агітація і пропаганда проти радянської влади), але кримінальні терміни залишилися. Такий гуманний, гуманний народний суд!

Отже, я державний злочинець, а не політичний в'язень! Хто сказав, що в (нечітко) Росії є політичні в'язні?

Нас тримають в концтаборах не таких, як були колись, але в таких собі маленьких до сто чоловік. Нас «перевиховують» працею, або в'язничним порядком. Ми вдягнені в спецвіки і на роботі, і в бараках, де відпочиваємо. Волосся стрижуть, бо робітникам нема коли стежити за зачісками. На груди причіплюють табличку з прізвищем арештанта, щоб видно було, хто є хто!

Годують нас аби лише не вмерти з голоду. Оплата праці госпрозрахункова: державі – 75 %, нам 25. І вся ця «гармонія» на фоні утискування, *(нечітко)* дискримінації і нахабства таборової адміністрації та КГБ.

Відчувши на собі це зло, я багато дечого зрозумів і побачив обличчя звіра, підступного звіра! Мені залишилося менше року бути в неволі. Що мене чекає в рідному краю? Постійний нагляд, усякі провокації, цькування і в кінцевому рахунку знову тюрма, концтабір. Ці нелюди не дадуть мені життя.

Тому я відмовився від радянського громадянства і просив посла Франції надати мені французьке громадянство.

Якщо б мені пощастило виїхати, – то це була б ласка Божа! Я буду дуже вдячний всім, усім людям, які допоможуть мені виїхати.

Нещодавно приїжджав представник КГБ з Києва – Гончар. Разом з місцевими кагебістами він викликав мене на розмову. Дуже вже він не радив мені відмовлятися від громадянства СРСР.

Між нами була така розмова:

Гончар: — Що ви будете там робити?

Я: — Хоч з моста у воду, яке ваше діло.

Гончар: — Ну а чому ви вирішили покинути СРСР?

Я: — Щоб бути подальше від вас!

Гончар: — Марне намагання, ми є всюди; от навіть квартиру Гітлера проникали наші розвідники. А чому саме у Францію? Чи не тому, що не було місця в інших країнах?

Я: — Тому, що в школі вчив французьку мову.

Гончар: — А ви знаєте, що у Франції теж судять за державні злочини?

Вся ця безглузда розмова супроводжувалася підлими смішками, знущанням.

Смійтеся, смійтеся нелюди, прийде час – на кутні засмієтеся!

Ось і видиш, мій сину, як мені приходится бідувати нізачо, лиш за те, що я люблю свій край, Прикарпаття!

Рости сину здоровий, вчися жити, пізнай правду!

Урал, зона 35

Твій батько
Мотрюк М.

ЗВЕРНЕННЯ УВ'ЯЗНЕНИХ ВОЯКІВ УПА

На Захід продісталися три нові документи самвидаву, що походять від колишніх вояків УПА, які тепер перебувають в Пермських концтаборах СССР. Їх авторами є Василь Підгородецький, Дмитро Басараб та Степан Мамчур. Усі вони відбуввають кари 25-річного ув'язнення, при чому Підгородецький, який є старшиною УПА і був свого часу у штабі Головного Командира УПА ген. Тараса Чупринки (Романа Шухевича), має ще один присуд на шість років позбавлення волі. Дмитро Басараб був в 1940-их роках в частинах УПА, які діяли на Закерзонні в тому і в частині, в бою з якою загинув польський генерал Свєрчевський.

Заява В. Підгородецького Відділові адміністративних кадрів КПСС.

Підписавши Гельсінську угоду і проголосивши на весь світ ідеї миру, мирного співіснування і гуманізму, Радянський Союз повинен підтвердити своє зобов'язання ділами. В першу чергу треба допустити комісії Міжнародного Червоного Хреста і Міжнародної Організації Охорони Здоров'я до місць ув'язнення радянських політичних в'язнів. За 24 роки мого перебування у в'язницях і таборах, я ні одного разу не бачив тут представників тих організацій. А у той же час їм відкритий доступ в інші країни, навіть у Чиле.

Заява Д. Басараба у Відділ адміністративних органів КПСС.

Я, військовополонений, рядовий вояк УПА перебуваю в таборах 23 роки. Я дуже знеможений і втратив здоров'я, – я мав вже два рази інфаркт. Я хочу висловити мою солідарність з численними радянськими політичними в'язнями, які вимагають, щоб до Пермських таборів допустити представників Міжнародного Червоного Хреста та інших організацій оборони прав людини. Лиходійства місцевої адміністрації дійшли вже до крайніх меж. За одну тільки заяву, що її зрештою не вислано до місця призначення, мені дали десять діб карцеру. Подібні жорстокі репресії стосують також у відношенні до інших в'язнів, що відважуються писати скарги та протестувати.

Особисто я вже не маю надії вийти живим з табору, але хочу щоб мій голос почути принаймні перед моєю смертю. Може тоді хоч іншим прийде пом'якшення режиму і настануть більш людські умови.

Звернення Степана Мамчура Раймону Гору, каноніку, членові Секретаріату Міжнародного Комітету в справах Безпеки та Співробіництва в Європі.

Вельмишановний Отче! Перебуваючи в радянських таборах від 1957 року, я досі не зумів домогтися здійснення даного нашим Господом кожній людині права читати Слово Боже. Впродовж того всього часу мені забирали Біблію, чи виписки з неї та палили їх.

ГОЛОДІВКА ІВАНА ГЕЛЯ

Нижче містимо повний текст захлавного документу про голодівку й жорстокі переслідування Івана Геля, а також його біографію.

Від травня 1976 року Іван Гель веде довготривалу голодівку. Його основні вимоги такі: признати йому статус політв'язня; допустити до табору представників Міжнародного Червоного Хреста, Комітету прав людини ООН та інших міжнародних гуманітарних організацій, а також представників незалежної преси. Він вимагає теж, щоб в'язням видавали доброякісний харч, а не гнилі, смердючі, непридатні для вжитку продукти, від яких багато в'язнів терпить на довгі поноси (бігунки) та інші жолудково-кишкові хвороби. Гель протестує проти постійних понижуючих обшуків, під час яких забирають навіть листи від рідних і друзів (які вже пройшли таборову цензуру). Він вимагає кваліфікованого медичного обслідування й медичної допомоги.

Іван Гель уже від довшого часу терпить на страшні болі голови. Весною 1976 року, кінець-кінцем, його поклали на дуже короткий час у таборову лікарню на обслідування. Болі голови, за діагнозою лікарів, зумовлені недостатнім харчуванням, виснаженням клітин мозку... Одначе медичної допомоги Гелю не дали... Бандеролю з необхідними медикаментами, прислану, за дозволом адміністрації, на адресу таборової лікарні – завернули назад.

Іван Гель почав голодівку ще при кінці травня 1976 року. Це стало відомо людям, які 7 серпня приїхали на побачення з ув'язненими в «Учреждении ЖХ-395/1-6». Гель продовжує свою голодівку вже сімдесят діб, а примусове харчування провадять два рази на тиждень.

Іван Гель народився 17 липня 1937 року в селі Клецько, Городенського району, Львівської області, в селянській родині. Його батько, Андрій Петрович, 1901 року народження, селянин, був арештований у липні 1950 року і засуджений на 10 років. Переконання батька, його громадська совість, християнська віра, любов до правди, справедливості і добра, не раз приводили його на тернисті шляхи. На тих шляхах він утратив здоров'я, але ніколи не відступив від своїх переконань, не відходив від своїх принципів, не йшов на компроміс із совістю, завжди залишався морально непохитним. У 1966 році його звільнили у зв'язку з поганим станом здоров'я. Він помер 12 квітня 1970 року.

Мати Івана Геля, Февронія Іванівна, 1908 року народження, селянка, тепер пенсіонерка, живе в селі Клецько, Городенського району, Львівської області.

У 1944 році Іван Гель почав вчитися в Клецьківській початковій школі, в якій закінчив 4 класи. 1947 року вступив до 5-ої класи Комарнівської середньої школи, з якої був виключений в 1952 році за те, що не хотів вступити в члени комсомолу. В 1953 році його прийняли до десятої класи Самбірської середньої школи робітничої молоді. Наступного року,

після одержання атестату зрілості, він працював слюсарем у Львівському автозаводі, аж до призову в армію 1956 року. В 1959 році демобілізувався і поступив слюсарем на Львівський електро-вакуумний завод. В 1960 році став студентом вечірнього відділу історичного факультету Львівського державного університету ім. Івана Франка, з якого його виключили в 1965 році на шостому курсі, за невідвідування лекцій, спричинене його арештом (24 серпня того ж року)

27 серпня 1965 року органи КГБ провели обшук на його квартирі у Львові при вулиці Чорній.

24 – 25 березня 1966 року відбувся закритий суд у Львові, на якому Геля засудили за статтями 64 і 62 ч. 1 КК УССР на три роки позбавлення волі у виправно-трудовій колонії суворого режиму, без заслання.

У Мордовських таборах, в пос. Явас, Іван Гель просидів до 24 серпня 1968 року. З табору його звільнили з негативною характеристикою, в якій сказано, що своєї вини він не визнає, від антирадянських і націоналістичних переконань не відмовляється.

Вернувшись з ув'язнення, Гель хотів продовжувати навчання в університеті, але йому відмовили.

3 вересня 1968 року його приписали на квартирі сестри О.А. Хорт у Самборі, Львівської області. Від березня 1969 року працював слюсарем Т.М.К. Потім його прийняли на роботу у восьмирічну школу в селі Надиби, Старосамбірського району, але через три місяці звільнили. Після цього він працював в управлінні експлуатації висушувальних систем і... 12 січня 1972 року на квартирі сестри, у якої жив І. Гель і на квартирі матері в селі Клецько Городецького району, провели обшуки, а Геля арештували і посадили у тюрму у Львові при вул. Мира 1.

Івана Геля засудили за ст. 62, ч. 2 КК УССР (відповідає ст. 70 ч. 2 КК РСФСР) на десять років позбавлення волі у виправно-трудовій колонії особливого режиму і на п'ять років заслання.

Тепер Іван Гель перебуває у таборі особливого режиму в Мордовії (Мордавская АССР, ст. Потьма, пос. Сосновка, учреждение ЖХ-385/1-6).

Радше смерть ніж кривити душою

ВІЧНА СЛАВА ДРУГОВІ

*(З приводу передчасної смерті українського політичного в'язня
Михайла Дяка.)*

Мій друг по недолі, Михайло Дяк, помер. З ним я познайомився 1972 року в концтаборі 389/35, Пермська область, під Уралом. Михайло Дяк був арештований за діяльність скеровану проти русифікаційної політики большевицької імперії, заснованої Леніном. Український Національний Фронт (УНФ), організація, якої членом був Михайло, ставила собі за мету здобути право на національну і державну незалежність України.

М. Дяка арештували не дивлячись на статтю в конституції СРСР, яка заповнює право на самовизначення народів, включно із правом виходу зі складу Советського Союзу. Судова розправа і засудження Дяка на 12 років ув'язнення говорить про справжні імперські стремління Кремля та про справжні наміри партії Леніна і його сучасних послідовників, які ніколи й не думали признати такі права народам, які входять у склад СРСР.

Судовим вироком М. Дяк був на початку запроторений у Владімірську тюрму, де допроваджені голодом і знущаннями до відчаю в'язні пробивали собі жили і пили власну кров, де не було границь сваволі тюремної адміністрації. Однак всі ті знущання не зламали волі Михайла. Худорлявий, середнього росту мужчина, тихим голосом розказував мені про те, як сильно вірить він у величчє майбутнє України. Наприкінці 1973 року було відкрито у нього злоякісну (раковинну) хворобу крові і всі ми знали, що він приречений, що дні його почислені.

Стаття 100 ИТК Російської СФСР говорить, що «засуджені, які захворіли хронічною душевною або іншою хворобою... можуть бути звільнені судом від дальшого відбування покарання». Нема потреби дошукуватись ясних формулювань у советському законодавстві, бо тоді воно не було б советським; так і тут сказано – «можуть бути звільнені», а це значить, що остаточне рішення в тій справі винесе КГБ, а суд лише його потвердить.

Михайла відставлено до пермського обласного шпиталю для ув'язнених, де експертиза підтвердила факт смертельного захворювання. На підставі медичної оцінки йому признано інвалідство 2-го степеня і відставлено назад до табору. Нікому з нас не хотілось вірити, що цій 30-літній людині грозить неминуча смерть, але Михайло жартував, далі цікавився подіями і вістками з України і малося враження, що він прямо не усвідомляв собі своєї страшної недуги.

Влітку 1974 року замполіт табору, капітан Китманов, викликав Дяка на розмову і запропонував йому підписати заяву в тому сенсі, що якщо таборова адміністрація передасть його на суд для дотермінового звільнення то він, після повороту домів, не буде розказувати рідним і знайомим про табір і людей, які там перебувають. Іншими словами, Дякові запропонували ще декілька місяців життя в колі його рідних і близьких друзів в заміну за торг зі своєю совістю. І Михайло відмовився.

15. січня 1975 року районний суд Чусовського району, Пермської області, присудив мені Владімірську тюрму. На цьому ж суді було тоді відмовлено М. Дякові дотермінове звільнення на підставі його смертельної недуги. Ми пропращалися з Михайлом, мене закованого в наручні кайданки відпроваджено до ізолятора в ожиданні на етап, а його відставлено назад до табору в ожиданні на неминучу смерть. Ми розуміли тоді, що вже ніколи в житті не зустрінємось.

Я перебував у Владімірській тюрмі до кінця мого вироку, а за деякий час прийшла вістка із табору, що внаслідок цілковитого фізичного вичерпання М. Дяка остаточно звільнено і він переїхав до своєї родини в Україні. Тепер я, перебувавши серед українців в Лондоні, дізнався з української преси, що Михайло Дяк, проживши кілька місяців

в Україні після звільнення, помер. На території поневоленої України виросла ще одна священна могила – могила українського патріота Михайла Дяка.

Я, єврей, громадянин Ізраїля, клоню голову перед пам'яттю українського патріота і кладу символічний вінок на його свіжу могилу, яка стала місцем вічного спочинку упавшого в боротьбі Борця за свободу і державну незалежність свого народу.

Листопад, 1976.

Йосиф Мешенер

Чужа преса про демографію СССР

ГОВОРИТЬ СТАТИСТИКА

СССР: Одною з найбільших проблем і найбільшим клопотом її керівників є проблема 116 націй, що заселяють цей розлогий край і не хочуть дати себе роздавити Росії. Їх націоналізм загрожує експлозією скоріше, чи пізніше. З 208 мільйонів в 1959 р. до 241 мільйонів в 1970 р. – вказує, що демографічний приріст є значно більший в неслов'янських народів. В українців – 9,4 %, в русских – 13,6 %, в білорусів – 14,4 %, в неслов'янських народів: грузини – 20 %, молдаване – 21,6 %, вірмени – 27,6 %, казахи – 46,3 %, кіргізи – 49,8 %, узбеки – 52 %, туркмени – 52,2 %, таджики – 52,9 %. Зменшення російської переваги є зокрема помітне в мові. В 1959 році русска мова прогресувала; в 1970 р. вона є в регресі в користь інших національних мов. В 1959 р. 9,5 % не-росіян вважали своєю матірною мовою російську, тоді коли в 1970 році всього 8,6 %.

»Нотр-Дам де Темпс Нуво« ч. 5, 1976.

Замітка Редакції »А«:

Нам виглядає, що ця статистика показує радше внутрішню міграцію, як природний приріст. Чисельне збільшення країн кавказьких і середньо-азійських є правдоподібно збільшене за рахунок привозу на праці при укріпленню границь та розбудови місцевої індустрії, під час коли з України йдуть постійні вивози населення на БАМ та інші каторжні роботи. Замітним фактом є однак зменшення відсотку тих, що вважали своєю рідною мовою русску мову, не будучи росіянами. Це треба віднести на рахунок зросту національної свідомости неросійських народів. Щось там зі »злиттям націй« не виходить! І не вийде, бо закони суспільного розвитку в світі йдуть по лінії розвитку національних суспільств, а не космополітичних гібридів.

Ідеологічні Темі

Микола Шафовал

Дати бій ворожим ідеям!

За українізацію молоді

Від деякого часу проявляються серед нашої еміграції дивні явища. Коротко кажучи – появилася язва лівизни серед молоді.

Ця язва появилася вперше серед української молоді в Америці й Канаді. Опісля, в відносно недавньому часі, в українських поселеннях, що видавались забезпеченими проти таких шкідливих проявів, – Англії та Південній Америці.

Проблема лівизни виявляється в різних забарвленнях марксизму. Від «корисних ослів», що діють свідомо чи несвідомо як розкладовий елемент серед молоді, до скрайніх екстрем активної участі в збройній боротьбі большевицьких партизанок. Останній випадок трапився в Аргентині, де кілька одиниць загинуло в рядах большевицького підпілля.

Ці явища видаються на перший погляд незрозумілими, бож український нарід відчув та відчуває, чи не найважче й найдовше, всі «блага» комуністичної системи і здорово думаюча українська молодь мусить зайняти відповідне становище, взявшись рішуче до протинаступу, до праці для викорінення різних лівих поглядів.

Для цього треба найперше знайти причини, що створюють цей пригожий ґрунт для поширення язви лівизни у всіх її видах та забарвленнях – троцькізм, маоїзм та інші «ізми» однієї великої «релігії», основаної на догмах ненависти та клясової боротьби – як казав Іван Франко.

На нашу думку, акція викорінення лівизни та взагалі привернення тих сил, що їх витрачає та розпорошує певна частина молоді в обороні чужих Україні інтересів, на правильний шлях, повинна йти під гаслом: «За українізацію молоді».

Українська молодь підпадає під вплив лівих кіл з браку знання українознавчих дисциплін, зокрема історії українських визвольних змагань 20-го століття та їхнього ідеологічно-політичного підложжя, як також з незнання процесів в так зв. Українській ССР, зокрема спроби Скрипника, що перекреслили історично всякі утопії націонал-комунізму.

Необізнаність з фактами минулого внеможливорює певній частині української молоді здорово думати та створює пригожий ґрунт для закріплення марксистської теорії боротьби кляс з її «науковим» підходом через матеріалістичну діалектику до кожного життєвого та істо-

ричного явища, а рівночасно паралізує дію тієї молоді – в некористь України. А коли такі намагання й виявляються, то служать радше інтересам ворога, як воюючій Україні. Будучи розкладовими, зменшують пропагандивний, політично-офензивний потенціал української діаспори.

Беручи історію України з боку метріялістичної діалектики, неможливо знайти причин, що довели до певних процесів. Ми – нація, яка не мала буржуїв. У нас найвища верства перед початком визвольних змагань була репрезентована священичими родинами та дрібною інтелігенцією, які так само, як і звичайний селянин, не вирізнялись особливим багатством. Хоч би згадати тут Морозові слова: «Ми часто чуємо що «церква була на боці експлуататорів». Так часто, що вважаємо ці слова елементарною справою. Але джерела доводять щось зовсім іншого (...) Експлуататори відганяли людей від церкви нагаями». («Хроніка опору»).

Два протилежні світи: «лівизна» та Москва – з одного боку, та Україна і визвольна боротьба українського народу – з другого. Насилля, ворожнеча кляс, поневолення, безправ'я, нелюдська експлуатація людини та національний гніт – з одного боку, а в протилежності гармонійна співпраця кляс для добра найвищої форми людської організації – нації, перемога права, свобода людини і народам, чи, точніше окреслюючи – за висловом Степана Бандери – «наша боротьба – це щось більше, ніж сама національна боротьба, бо наш ідеал – це ідеал всіх вільних людей».

І тут виступає дуже чітко проблема необізнаності з українським духовим світом, з українським минулим і сучасним.

Один з найбільших велетнів історії нашої нації, якого колись поставиться поруч Кальнишевського, що згоряв роками, але не зрезигнував з прав війська запорізького, наш сучасник Валентин Мороз висловився у вже згаданій «Хроніці опору», що «високі культурні досягнення можливі тільки про безперервності традицій. Нічого не загубити, нагромаджувати шар за шаром. Тільки так виростає духовість».

І тут стає ясно, парафразуючи слова Мороза, що висока політична думка (висока в розумінні правильної, здорової у віддзеркаленню дійсних прагнень народу) можлива тільки при безперервності традицій. А безперервність традицій вимагає пізнання минулого. Здорове майбутнє нації будується в сучасному на базі духовних надбань минулого.

А як справа з «лівими»?

Вони – раді відректися всього задля здійснення утопії.

Утопії існували завжди, ще перед твором Томи Мора, який дав їм назву, але сучасні утопії лівизни – це факти, які давно збанкрутували в обличчі історії в зударі з практичною дійсністю. Саме найбільший удар, найбільше банкрутство марксизму появилось в Україні.

Тому обстоювання позицій марксизму українцями, це – безглуздя та тупа необізнаність із, так би мовити, елементарними відомостями, які людина, що претендує забирати голос в політичному житті чи взагалі в проблемах ідеології, мусить засвоїти. В іншому випадку, це аваторний опортунізм.

Гуманний марксизм? Після Другої світової війни, коли в колах

філософів стало ясным, що вже не поняття про людину, а сама людина переходила кризовий етап, постали течії, які наголошували так званий гуманізм. Християни почали говорити про новий християнський гуманізм, екзистенціалісти про свій гуманізм,, Марітен пропонував інтегральний гуманізм, а марксист...,, помімо всіх вандалізмів та ґеноцидів, якими позначений їхній історичний шлях в різних країнах, з лицемірством стали проповідувати марксистський гуманізм. Гуманізм, в який вірять, поза Плющем, лише наївні люди.

Не вистачає сім мільйонів жертв голодової облоги України большевицькою Москвою, чи масові вивози та масакри цивільного населення під час «возз'єднання»? Можливо, що лівим видається це давньою історією, де вина спадає на «рідного батька» Сталіна. Можна і з таким розумуванням погодитися, але в 1976 р. Сталін давно зійшов із світу, навіть призначили менше місця для нього в «Радянській Енциклопедії». Тепер «інші часи», гуманізм марксизму виявляється не тільки в ССРСР. Згадаймо хоч би далеку від України Камбоджу, де около один мільйон людей закатовано за «реакційність», «вороже наставлення до народу». Надто гуманний марксизм... Хоч правда, від мільйона до тих десятків мільйонів українців та інших поневолених Москвою народів ще далеко, але Камбоджу тільки недавно «визволили», ще буде час перевести в дійсність марксистський гуманізм.

Утопія націонал-комунізму. Улюблена зброя лівизни для побільшення своїх кадрів. Коли чуємо цей вираз, зразу звучать у вухах постріли самогубця Миколи Скрипника, відповідального за спробу націонал-комунізму в Україні. Висліди відомі, але тільки тим, що завдали собі труду заглянути в недавнє минуле. А танки на вулицях Праги чи Будапешту? А усунення Шелеста в ССРСР,

Комунізм без Москви – найбільша утопія. Про страшну боротьбу двох духовних світів – України з концепцією визвольного націоналізму та Москвою з большевизмом свідчать не лише арешти та переслідування, але ця боротьба ведеться головно в полі ідей. Вона проявляється в мистецтві, захальявній літературі, в ставленню населення. Хоч би прочитати есеї Мороза – в них ця боротьба представлена в яскравих картинах, проявляється часто навіть в малозамітних видах. Чи вживання архаїзмів шести- і семидесятниками не є свідомством їхнього шукання правди та сили в минулому нашого народу? Ця боротьба за саме існування української нації повинна бути якраз тим живчиком, який повинен підсилити нас на еміґрації та на вернути ту частину молоді, яка пройнята лівими поглядами.

Пізнавши минуле і сучасне України, стане для лівих ясным значення гасел «Київ проти Москви» та «Носмач проти Вавилону». Бо ці гасла можна збагнути лише при доброму обізнанню з духом українства, з всіма процесами, які проявляються в різних формах.

В тому аспекті бачимо і розуміємо проблему захоплення одиниць лівими поглядами. Вони стають на позиції лівизни, бо не є повноцінними українцями, в повному розумінню цього слова. Вони не пізнали процесів минулого і сучасного своєї нації, не обзнайомлені з тими ключовими історичними фактами, які родять почуття приналежности до української нації та свідоме рішення бути українцем. Тому ми наголошуємо потребу

Українська молодь – на перехресті двох шляхів

(Продовження з ч. 130)

V. Глибока релігійність українського народу.

Другим аргументом, який потверджує і посилює наше перше міркування, є факт, що наш народ, на протязі цілої своєї сливе півторатисячної історії, виявився глибоко та щиро релігійним. Вже в дохристиянській добі племена давньо-українського народу, – як це можемо висновувати на підставі хоча скупого образу цілого того часу, – відзначались великим відчуттям релігійности та послідовним прив'язанням до вірувань батьків законами, якими руководились у їхньому житті.

Проте, наш народ дозріваючи та розуміючи все дошкульніше недостатність та неповноцінність своєї традиційної релігії, ледве входить у контакт з християнською цивілізацією, він виходить назустріч християнській вірі з цілою тугою своєї релігійної вимоги. Християнство стає без великих перелон, скоро та спонтанно другою природою українського народу, пронизуючи наскрізь його життя. Християнська релігія була саме тим, чого потребувала українська душа, та тим, що найкраще висловлювало його почуття, що розв'язувало його проблеми, та давало зміст і сенс його існуванню, що вповні відповідало його психіці та давало ясний напрям його стремлінням. Не так тільки зовнішні політичні чи дипломатичні згляди, ані навіть потреби культурно-цивілізаційного характеру були вирішальним чинником прийняття християнства, але передусім сам нахил до релігійної духовости. Зокрема дальша історія нашого народу робить ще більш очевидним, що релігійність була центральним мотивом і головним моментом його національної настанови.

В дійсності, якщо ми шукаємо в нашій історії значення подій, якщо хочемо схопити духа цілости перебігу нашої минувшини та якщо змагаємось віднайти логічну синтезу, то ми її не знайдемо ні в економічній канві, ані в політичній

«українізації молоді», бо молодь, що пізнала і живе духом України є правдиво українською молоддю і ніколи не може піти шляхом лівизни, а стає в ряди революційно-визвольної боротьби України, в солідарності та одностайно з воюючою Україною і тими її живими смолоскипами, що згорають, але не каються, як наприклад Мороз, Калинець, Караванський, Стус, о. Романюк, Сверстюк, Лісовий, Юрко Шухевич та сотні інших.

Скривлену лівизною молодь привернемо на правильні позиції та забезпечимо інших молодих людей від провалля лівизни широко розгорненою акцією між молодими під гаслом чи духовим спрямуванням «За українізацію молоді!» Подібно почали ми тепер працювати в СУМ.

Головне завдання запевнити усіх лежить на нас самих. Ми – молоді мусимо підняти гасла наших батьків та дідів в поході до визволення з-під чужих ворожих концепцій на полі відкритої боротьби ідей з нашим ворогом – Москвою!

концепції, але в тому, що не є майном, ані владою та силою, а є чимось більшим, вищим нематеріальним, духовним. Таким загальним знаменником руху дій нашого народу та каталізатором нашої історії являється поняття «слава». «Слава – це добро й краса, здійснені одиницею чи спільнотою, запально пізнані та признані як такі широкою людською громадою. Не оте добро саме в собі, але наскільки воно здійснене в конкретних ділах, виявлене всенародно та признане людьми. Добро здійснене – це слава.»

Й можемо сказати, що саме з такого гуманного змісту, який криється у безперерйному спрямуванні до ідеалу «слава», випливає спонтанно кожночасний оптимізм українського народу, який, незважаючи на те, що «промарнував тисячу літ своєї історії, зміг втриматись між живими на нашій планеті», та, не дивлячись на трагічне полотноще свого теперішнього, він живий, повний незмінної снаги й волі до життя. І що, завдяки оцій оптимістичній настанові розкриваються йому завжди нові можливості світлого майбутнього.

Проте оце поняття «слава» в своїй глибинній сутності, остаточно, не є нічим іншим як відгомонам та відблиском оцієї транцендентальности, яка зливається у одну цілість з релігійністю, черпаючи в християнському світогляді своє істинне натхнення та знаходячи в Церкві основу для здійснення добра. Звідси: християнська релігія та Християнська Церква – головні рушії української історії.

Тому Християнство стає невичерпним джерелом невсипущої життєдайности українського народу та запорукою його надії, підставою та змістом існування нашого люду, мотором його дії та центром його переживань – життям його життя.

Християнська віра викарбовує його звичаї, закони, мораль. Вона розвиває його прикмети щедрої гостинности, гойної великодушности, ушляхотнює почуття вірної дружби, сердечного прив'язання до своїх рідних та любови до своєї землі.

У довір'ї до Христа українська душа знаходить силу пройти крізь долю і недолю свого вікування. Надія на Бога, якого дороги незбагненні, але який, на свій час, все доведе до справедливого й щасливого кінця, є його глибоко вкоріненим переконанням, що каже їй приймати Волю Божу, корячись їй у всьому, та стає орієнтирною ниткою її розумовання, яка дозволяє дивитись зі смілою погідністю у майбутнє. І так, у тому вияві народного світогляду й у тій скарбниці народної мудрости, якими є українські народні прислів'я та приказки, – дише на нас прямо, з уст і серця нашого народу, релігійний християнський світогляд, який такі поняття та якища, як добро, зло, правда, неправда, брехня, нужда, злидні, нещастя, горе, сміток, печаль, журба, сльози, невдача, втрата, безвихідність тощо – переживає у релігійному дусі та євангельському світоприйнятті, показуючи, водночас, високі його дерзання.

Тому то й цей основний вислів релігійности, яким є молитва, являється характерною питомою чертою нашого люду. Вона супроводжує його повсякчас у його днини та навколо неї кружляє ціле його життя. Він клонить своє побожне коліно щирій молитві перед іконами Господа, Пресв. Богородиці та Господніх Святих якими він дорожить і пишається так у найглибших надрах своїх хат, як і в своїх рідних церковцях та своїх святинях, – які немов цінні перлини окрашують рідні поля, і блистять золотом прикрас. Бо молитва для нього – це найбільша потіха. Вимога й більш відчутного зв'язку з Божественним приводила, що, в часі празників, зокрема марійських. Українська Земля юрмилась святковими масами народу, який спішив до храмів відпустових, аби в спільній братній молитві виливати свою наболілу душу.

А втім належно відмітити, що ота глибока та широка релігійність нашого народу чітко відрізняється від релігійности багатьох інших народів, як.

наприклад, хоч би й наших сусідів, які часто основну насагу свого релігійного відношення позбавляють незайманої чистоти та прозорості цілісності, бо забарвлюють його іншими складниками та розводять його в замішних шовіністичних чи імперіялістичних спрямувань. Наш народ не накидає своєї релігії нікому, не робить насильства над ніким, бо не користується вірою для поширення і посилення свого займання, не чинячи її покривалом для своєї неситної зажерливості.

Відчуття релігійності, яким позначається наш народ, хоча так нерозривно та як незрівняно переплетене з любов'ю до рідного, – незаплямлене. Воно щире й безпосереднє, бо є прямим відлунням жаги безконечного та туги за невисказаним. Воно є ясне та кришталеве, бо шукає тільки Бога й прямує до Нього. Але воно є і правдиве та справжнє, бо не робить з Бога «затички» для своїх земських повностей та успіхів і не губить його в хвилинах тьми. Але, підносячись понад коливання долі, вміє віднайти Його й серед хуртовини, та узнати Його за своє спасіння та свого Господа, коли буря грядне.

Пошана своєї віри християнської та відданість їй стають часто так глибоко проникаючими та так шляхетно не послідовними, що ради неї наш народ нерідко осмілюється не піднести свого месницького меча на свій захист проти ворожих затіїв своїх сусідів одновірців або з дивовижною непослідовністю бере з цієї ж причини рішення, що приходять йому на шкоду.

Між безліччю виявів релігійності українського народу, які змогла зареєструвати історія або яких не успіла записати, за один з найбільш інтересних та притаманних свідоцтв можуть послужити запорізькі козаки. Оцей своєрідний витвір української одчайдушності, оповитий привабливим серпанком романтичної героїки, – це, в певній мірі, водночас і момент української християнської душі. Якщо причиною виникнення козаччини була жага свободи-волі, а змістом його становилася охорона Української Землі перед загарбниками та визвольна боротьба українського народу, то провідною ідеєю та основним девізом оцих славних наших предків був релігійно-християнський патріотизм. Устрої та життя запорізького козацтва так глибоко позначувались релігійним характером, що можемо тільки прирівняти до лицарсько-чернечих орденів західного християнства, але вважати оце козацьке братство найбільш світлим витвором самовідданої готовості та богатирської хоробрості ради найвищих ідеалів та ради найбільшого блага, яким є християнська віра.

Тому й не диво, що, коли й де грозила навала руйницької повені, очі християнської Європи звертались благально на Україну, бо тільки вона, одинока, знала, як своїми козацькими сміливими грудьми захищати її й не щадила своєї щедрої козацької крові, щоб її рятувати.

А втім релігійність нашого козацтва бринить нотами гарячої набожності до Богородиці. Оцей культ Пресв. Богоматері являється ладним одіиченням давносхідньої ортодоксальності, але передусім ширим відгомонам української християнської душі, яка вкриває села й міста густою мережею Богородичних храмів, а хати її святими іконами, бо в покрові Прес. Діви Марії знаходить своє найбільш затишне та певне й миле прибіжище.

Вислідом так глибокої релігійності й так докорінно християнської релігійності становиться переконання, що всяка нерелігійність та безбожність вважається злом, а реалізатори такого зла ворогами українського народу й його духа. Та сама релігійність, визначаючи добро та зло, ставить визвольну дію як безапеляційний постулат добра.

VI. Незрівняне значення Української Церкви для нашого народу.

З цієї глибоко релігійної природи нашого народу випливає оця незаперечна історична дійсність, що Церква і наш народ стали тісно пов'язані між собою. Роль Церкви для нашої батьківщини була так унікальною, що мабуть ніде не знайдемо щось відповідного чи подібного. Завдяки Церкві ми постали й сформувались як Руська Земля і завдяки неї ми могли просунутись крізь віки та пережити. Без неї ми б пропали, втратили нашу тотожність. Як на початку нашої історії, Церква-храм стає об'єднуючим, зосереджуючим, громадо-творчим чинником родового племінного, соціального наближення, пізнання та співдії, як одність релігійного світобачення, одність спільних вартостей витворюють свідомість спільноти етнічної, економічної, політичної, як однаковість зобов'язань, і тотожність прав, які приходять нашому народові від церковної організації, були першорядними державотворчими елементами, – так і в дальшому бігу нашого існування Церква полишилась основною та незамінною, життєдією та рушійною силою нашого народу, а передусім в тяжких хвилинах самотності його рятунком, захистом, прибіжчем.

Передумовою такої своєрідної та сприятливої обстановки, крім загальної ролі релігії й Церкви в житті народів та поруч глибинного просякнення релігійної української душі християнською духовістю, становиться оце вагомий момент, що збігом демографічних, історичних та географічних умов український народ створив самотню церковну форму, диференційовану від сусідніх народів (канонічно й обрядово). Втримання такої окремішності наш народ вважав добрим, а всякі спроби окупантів затерти чи знищити цю самотність уважає – злом, з яким треба боротися чи від нього звільнитися. Волелюбність та любов свого рідного, водночас, були тими чинниками української психіки, які вимагали підкреслення свого національного відрізнення. Хоч з богословської точки зору міжнародне молитовне чи канонічне єднання належить до суті християнства та вказує на об'єднуючі понаднаціональні ідеали, то однак українська Церква, як конкретне здійснення християнської релігійності на українських землях, пропагувала, розвивала, обороняла церковну диференціацію по лінії церковних, обрядових, канонічних та духовних елементів, визначаючи так окрему церковну дію, яка вийшла на користь української етнічної субстанції, її розвитку та збереження в часи народного лихоліття.

Отак, сам наш народ з самих початків був ініціатором і суб'єктом поставання й розвитку української церковної обрядності, а не тільки її об'єктом, як цього може вимагали і вимагають конкретні чи потенціальні окупанти української землі. Українська обрядність ні візантійська, ні латинська, але слов'янська; вона теж не однойменна, але синтетична: вона постійно робить синтезу, проваджену з власної духовости та власних потреб, і не можна без припинення отієї української «слави» постійно дивитись на чужі зразки і за ними відсуджувати отой властивий дорібок українського християнства. Українська обрядовість творча, бо шукає окремих вартостей; синтетична, тобто з корисних для себе й відповідних собі елементів творить нові форми; відкрита, тобто уникає виключности зразків одного типу; але передусім вона національна, бо керується вимогами української християнської громади.

Українська Церква, хоча в залежності канонічній від Візантії, стремить терпеливо та гідно до своєї незалежності та власного самоуправління. В релігійному спорі між Сходом і Заходом Україна вміє знайти свою власну позицію, зберігаючи своєрідний церковний неутралітет та сповняючи роль чинника рівноваги сил. А коли приходить час зусиль об'єднання держить свою поставу

350

і йде по лінії власної ініціативи. Вона знаходить і свою власну розв'язку проблеми церковної єдності, даючи вагомий вклад для вселенськості християнської ідеї.

І навіть якщо українському народові не вдалось витягнути всіх висновків з тієї знаменної події, якою була Берестейська Унія, та використати всіх можливостей, які крились у неї, аби, таким чином, гармонійно та влучно розв'язуючи нашу церковну проблему, дати нашому народові тверду, міцну та незрушиму підставу, то, все-таки, навіть наступне релігійно-церковне розбиття, хоча так ірраціональне та нерозумне, було на свій лад, розпачливим шуканням на церковній базі свого власного національного «я». І так, з одного боку, маємо протикатолицьку дію українського православ'я, яка є одночасно антипольською реакцією за збереження української етнічної субстанції; з другого боку, – протиправославну дію українського католицизму, яка є одночасно антимосковською реакцією за збереження тієї ж самої української етнічної субстанції; одночасно антилатинська постава українського східного католицизму виконує історичну функцію антипольської реакції в обороні української етнічної субстанції. І одна й друга акція, православна й католицька, діяли на благо нашого народу. Проте стає зайвим доназувати, котра з них була спроможна дати свій незаступний вклад для збереження української національної субстанції в тяжких обставинах окупації, й котра в дійсності його дала. Вистачає тільки один основний натяк, а саме, що похід на Українську Церкву Православну, як на Церкву Національну, похід, який розпочато було з підпорядкуванням Київської митрополії Москви в 1686 р. і який був послідовним продовженням цього, що сталось в Переяславі в 1654 році, – позбавив наш народ того, чого він міг очікувати від української православної віри. Що більше, пересунення церковної юрисдикції з Візантії в Москву являється не менш важким ударом для українського народу, як ним було прогайнування значною частиною наших земель можливостей, що походили від Берестейської Унії, бо спричинилось до цієї ненормальної та неприродної ситуації, що релігія, замість ставати підпорою та рятунком народу, ставала знаряддям гнету в руках гнобителів.

Проте, як дивовижні, парадоксальні та суперечні не були б чергування нашої церковної дійсності, ніяк не можна не бачити, як вагомий, виразний та наявний вклад давала Українська Церква постійно, на протязі цілої історії нашого народу, в справу української політичної самостійності. В княжий період, коли східні кочівники загрожували українській державності, вона проповідує оборону «землі руської» та боротьбу за християнську Русь; за польсько-литовської займанщини вона протиставляє віру батьків вірі окупантів – «за православний народ»; за дальших окупацій визначає українську релігійну самобутність – «за національне правовір'я; за наших часів ставить геройський опір безбожницькому наїзднику – «за віруючу Україну».

Одним, однак, з найважливіших і найбільших наявних аспектів переплетення життя нашого народу з його Церквою являється, безперечно, дія і роля Української Церкви, яку вона перебирала в часи народного лихоліття та в тяжких обставинах окупації, коли український народ полишався без проводу або коли цей провід не міг діяти достатньо. А, на жаль, таких періодів багатько в нашій минувщині. Тоді то Українська Церква перебирала та втримувала ролю провідника народу в усіх його змаганнях. «Українська Церква, з київським чи галицьким митрополитом у проводі, стає справжнім і дійовим антагоністом політичних окупантів України. Такою вона була і в очах народу, і в очах окупанта. Усі церковно-канонічні переміни в її середині поставали також і з потреб збереження цієї функції»

Дивлячись на найважливіші дати нашої церковної історії, ми переконуємось, що вони дійсно були вислідом бажань, які намагаються запезпечити життєві інтереси нашого народу. В такому світлі, щоб хоч згадати тільки деякі важливіші події, ми мусимо бачити факти, як постанови Галицької митрополії, з часу перенесення Київської митрополії до Москви (1301-03); постанови Литовської митрополії, з часу окупації українських земель Литвою в XIV (1355); унійна ініціатива Києва на Флорентійському Соборі, як оборона українського християнства перед політично-церковним натиском Москви (1439); Берестейська Унія 1596 р., як відмежування України від московської патріархальної ініціативи й політичної гегемонії (1589 р.) та зміцнення українських церковних позицій у польській займанщині; відновлення Галицької митрополії в 1807 р., як зміцнення національного проводу під австрійською займанщиною; українська православна автокефалія 1918 р., як церковне скріплення українських визвольних змагань; та нинішній змаг за остаточне та повноважне завершення, визнання та затвердження Патріархату, як посилення єдності Церкви й Народу та як підстава для української державности в нинішніх обставинах.

Дія Української Церкви, проте, не обмежувалась до великих подій і до вищих церковних провідників, але розгорталась повсякчас та обіймала всі аспекти життя нашого народу, пронизуючи зокрема та передусім найнижчі прошарки народу та підтримуючи їх. Відомі нам не тільки неоцінені та переважливі заслуги, які поклато вище духовенство, митрополити та єпископи, для піднесення духовно-культурного рівня нашого народу та для самого ж його національного існування, але знаємо теж добре, чим були для нашого люду наші священики і що вчинили для нашої батьківщини, для часткового та блискавичного наświetлення скажемо тільки за нашим визначним сучасним істориком, що «українське православне приходство чи українська католицька «плебія» стояли як контрапункт церковний і національний до панського чи поміщицького двора контрапункт церковний і національний до панського чи поміщицького двора окупантів, а пан-отець чи батюшка був природним провідником села й парафії в усіх ділянках життя і в опозиції до денационалізаційного натиску окупанта.» Згадати б тільки «Панські жарти» Івана Франка чи новіші баталії «за метрики» в Галичині. Українські парохі стояли в «рукопашному» змаганні з окупантами на місцях, і на них падали перші, прямі й дошкульні удари».

А втім, не можна ніяк призабути отієї одиничної ролі й безприкладного вкладу священичих сімей, синів і дочок священиків, для нашої культури й для нашої визвольної справи. Вони стали підставою нашої творчої й провідної інтелігенції, яка з надхненням запалом і компетентною самовідданістю продовжувала патріотичну дію своїх батьків на благо українського народу. Понині ми ще живемо їхнім надбанням, або навіть ще сьогодні знаходимось під благодіянням їхніх шляхетних чинів. Вистачило б тільки згадати Степана Бандеру або Ярослава Стецька.

Водночас здаємо собі добре справу, що було б з нашою еміграцією, так довоєнною як новою, без нашої Української Церкви. Якщо перша еміграція, незважаючи на відчуття власної неповноцінності, на несвідомість та незрілість, зуміла встати та не затратити так довго своєї тотожності, та якщо друга – виявила стільки організаційної наснаги, життєздатності та життєстійкості, то в великій мірі ми мусимо це приписати й завдячувати нашій Українській Церкві. Коли ми поглянемо хоч би тільки на благодійні подвиги ради українського народу на еміграції нашого першого єпископа в Америці, на жажливі труднощі, з якими він зустрічався, на боротьбу, яку мусів вести за українськість, та на мученицьку самопожертву, ми зможемо хоча частинно собі уявити та зрозуміти, де сягають джерела сьогодинішнього українського еміграційного потенціалу.

(Далі буде)

Поезія · Проза

МИКОЛА ГАЛИЧКО (Всч. о. Василь Прийма)

Священик-Поет – Микола Галичко випустив оце свою третю з черги збірку поезій «На схилах гір Карпат і Піренеїв». Як сам це пише, він провів половину свого життя на Підкарпатті в Україні і другу половину на підгір'ю Піренеїв, де виконує свої священничі обов'язки у цій південно-західній Франції з осідком у Тулозі. Активний не тільки в Церкві, але також серед Громади, за його тісною співпрацею і особистими заходами здвигнено пам'ятник Т. Шевченкові в Тулозі, а тепер будується Оселя «Почаїв» у Люрді – місті чудотворної появи Богородиці.

Поезія Миколи Галичка, як можна сподіватися, просякнута елегійним настроєм і глибоким патріотизмом. Своїм стилем вона дуже нагадує великого пробудителя Галичини – о. Маркіяна Шашкевича. Темою його віршів є релігійні мотиви, отримані з вірою українського народу, а крім того оспівані великі постаті нашої Церкви. Пієтизмом сповита постать великого Митрополита А. Шептицького і його наслідника Патріярха Йосифа. Всі свята релігійні і національні знайшли в М. Галичка своє поетичне оформлення. Кінцевий його мотив, це молитва, щоб Бог дозволив колись залишити гостинні країни нашого теперішнього поселення і повернутися в рідні українські сторони, залишаючи якнайбільше добрих слідів нашого побуту у вільному світі.



Треба згадати, що з першої збірки Автора «Золотий Міт» (Париж – 1957) деякі пісні вже раніше стали популярними піснями в УПА і на Сибірі. До них належать «Гей на Півночі на Волині, зродилась армія УПА», а також «Пісня про Василя Івахова». Друга його збірка «Володарка Піренеїв» присвячена на прославлення Пречистої Діви Марії, Цариці України. Третя збірка «На схилах гір Карпат і Піренеїв» видана в 1975 Париж-Тулоза, на 410 сторінках має 218 віршів. Обкладинка оформлена мистцем Л. Денисенком.

О.К.

**РІЗДВЯНО-НОВОРІЧНИЙ ПРИВІТ І ПОБАЖАННЯ
УКРАЇНЦЯМ В УКРАЇНІ СУЩИМ
І В ЦІЛОМУ СВІТІ РОЗСІЯНИМ**

*Зоре ясна з Вифлеєму,
Нині не іди за хмари;
Осілай ти Україну,
Що дає Христові дари.*

*Упадім ми, Українці,
Перед Богом у покорі.
З всього світу й усіх кінців,
Даїте Віру в повнім зборі.*

*Віру ту, що скелі ломить,
В порох розбива каміння.
Ту любов, що чуда творить,
Чисте серце і сумління!*

*Ти, Різдвяна Зоре Сходу
Вислана нам Провидінням!
Вже пригаслий дух народу
Оживи своїм промінням!*

*Єдністю думок і чину,
Щоб здобути перемогу!
Пресвятая Ти Родино,
Освяти ж ти нам дорогу:*

*В Україну повернутись,
Нам під рідні ясні зорі,
Іродів і юд позбутись
І забути злидні й горе.*

*В мирі свій вік там прожити,
Поміж сестрами й братами.
Там свої кістки зложити,
Біля наших: батька й мами.*

Тулюза, 1.І.1967 р.



ПАТРІАРШЕ ПОСЛАННЯ БЛАЖЕННІШОГО ЙОСИПА

з нагоди всеукраїнської прощі Святого Ювілейного 1975 року

*«Народе Мій! Собою стань!
Чоло до неба піднеси,
Жорстокій долі в очі глянь,
Крокуй відважно до Мети!» —*

*Там кличе, просить рідний люд
Наш Український Патріарх:
Чужих позбутися облуд —
І міжусобиць на Верхах.*

*«Народе Мій! Собою будь!
Не поклоняйся чужим богам.
Випростуй руки, ноги й груди,
Свою ти долю сам рішай!»*

*«В Помісній Церкві й у Христі
Кріпись, молися і працуй,
На Скелі, на Святім Петрі, —
Храм Божий вічності будуй!»*

*(Фрагмент Послання) УПБ,
Рим, 20 вересня 1975.*

ДУБИ І КИПАРИСИ

(Пам'яті мученикам і борцям за Віру в Бога та Волю України)

*Страшную вістку між пальми й кипариси —
Дуби з Карпат звістили про тюрму,
Про кривду, гніт, про гострії мечі і списи,
І Волі міт, священну боротьбу.*

*Тверді дуби — борці за Україну,
З-під знамена Тризуба і Хреста.
В очах вогні, а у серцях зболілих
Визвольний стяг несуть в своїх руках.*

*Стяг Велетів Мазепи і Петлюри.
Лицарський меч Усусів і УПА.*

*Софії міць і гарт Святого Юра,
Любов до Батьківщини й Віру у Христа.*

*Міцні дуби, то є Сліпі й Липківські
В рядах борців без ліку і числа.
Хорунжі всі Морози й Караванські,
Встають, як Льви за правду проти зла.*

*Невгнутий дуб, це ти, мій друже, брате!
В чужих краях, на засланні, в тюрмі.
Ти, що глядиш гнізда, своєї хати,
Тремтиш за край й народ, що у ярмі.*

*Стоять дуби і гинуть, та не гнуться.
З їх жолудів ростуть нові гаї.
Нові борці до Сонця-Волі пнуться,
Їх сильний шум вже будить всі краї.*

*Гудуть дуби, хоч ворог іддю дише,
Вже з пальмами затіяв діялог.
Ще сатана брехнею світ колише,
Та Правди Бог веде до перемог.*

Золота Рів'єра, 8 червня 1972.

ЛИСТОПАДОВИЙ ЗРИВ 1918 РОКУ

*Як відлітали журавлі
В ту осінь золотаву;
Тоді герої молоді —
Будили Волю в боротьбі,
Боролись за Державу.*

*Із міста Львова йшов наказ:
«Вкраїнські Громадяни!
Минув вже нам терпіння час,
На захист Волі станьмо враз,
Хай світлий день настане!»*

*Столиці голос наче грім
Лунав по Україні.
Так стало любо, мило всім,
Як Гімн наш рідний загримів
А прапор злотосиній —*

*Всміхавсь на Волі, лопотів,
Блистів, як пташки крила.
Над ним Свят-Юрський дзвін гудіє
Про воскресіння гомонів
У городі Данила.*

*Усе в країні ожило,
Й спішило до походу.
Бо ворог знов затіяв зло,
Гострив ненависти жало —
Чинив він спротив й шкоду.*

*Хвала відважним лицарям
Держави молодії!
Вони лишили приклад нам,
Як визволятись із кайдан,
Від гніту і неволі.*

*Згадаймо, друзі молоді,
Чин славний Листопада,
Як грали сурми боеві,
На нашій стоптаній землі —
Своя творилась Влада.*

*Повернуться ще журавлі
Веселою весною.
А ми в далекій чужині —
Привіт пошлім своїй рідні,
Всім тим, що вмерли з бою.*

*Згадаймо їх в святих піснях,
Наслідуймо у чині.
Їх вчинки житимуть в віках
Й освітять нам до Волі шлях —
На благо України!*

Лімож, 26 вересня 1973.

БАНДЕРА СТЕПАН

(будівничий Української Держави)

*Клич свободи по всім світі лунає,
Зріє час вже, рине вільностей ера.
З-під Полтави Дух Мазепи взиває:
»Гей, братове! Провідник Ваш Бандера!«*

*Брязком крищі ім'я його дзвеніло
В глибі душ молодого народу.
Сто громами непокірно гриміло,
Підіймало борців за свободу.*

*Клич до волі по Європі лунає,
Зріє час вже, рине новітня ера.
З-над Дніпра, із Парижу гукає
Дух Петлюри: »Провідник Ваш Бандера!«*

*Кат тремтить з яничарами в спілці.
Мов осика в яру над водою.
Він дрижить, бо нові Петлюрівці
Піднялись до рішального бою.*

*Зов свободи, ген з Сибіру лунає,
Зріє час вже, рине вільностей ера.
З Роттердаму Дух Євгена взиває:
»Лицарі! Провідник Ваш Бандера!«*

*Бандерівці — це ж нові Мазепинці,
Пульс життя й динамічного чину;
Це ж Уністи, Рицарі-Оунівці,
Що стоять на стійках до загину.*

*Зов свободи в Україні ширяє,
Дозріває Самостійности ера.
З Білогорщі Дух Чупринки взиває:
«Невмірущі! Наш прапор — Бандера!»*

*Свіжий гріб виріс сумно в Мюнхені,
Скритовбивник сховався в партері.
Згас вогонь, що світив Україні
В палкім серці Степана Бандери.*

*Згас вогонь, щоб в засвіті горіти:
Близком зір, шумом вітру в етері,
Україну волі сонцем огріти
Ідеалом Мазепинця Бандери.*

*Не ридай так, Вкраїно-Рахиле,
За синами, що їх Ірод вбиває.
Як Христос, Ти воскреснеш з могили,
Сяйвом сонця, Твоя Правда засяє!*

*Встань же, Друже! Сизий Орле-Бандеро!
Встань, наш Брате! Непохитний Герою!
Хай Твій Дух розжене атмосферу,
Що труїть, закриває нам волю!*

*Ти наш взір, що блистиш в ореолі
Сяйвом слави оборонця свободи!
Ти герой, багатир в Пантеоні
Всіх закутих, Волі ждучих народів!*

*Гін до Волі в наших душах палає,
Наша Ціль — Українська Держава!
Дух ґроїв, Дух Бандери взиває:
«Ми, Народе! Я Твій Прапор і Слава!»*

Франція, жовтень 1960.

Я кохаю Вас, Ево, не виходьте за мене заміж.
Не жалійте мене, хоч і тяжко буде мені.
Я Вас прошу, ні слова. Усе передумайте за ніч.
Добре зважте на все, і вранці скажете: ні.

Світла мрія про Вас співає мені, як сирена.
Прив'яжуся до щогли і вуха воском заллю.
Розумію це щастя. Але щастя, воно не для мене.
Я боюся Вас, Ево, я вперше в житті люблю.

Моя пісне пісень! Золоте пташення мого саду.
Корабель попливе, я не вдержу його в берегах.
»Фрам« – це значить »Вперед«. Ви залишетесь, Ево, позаду.
Бо до серця підступить вічний пошук у вічних снігах.

Тиждень буде все добре. Цілуватиму Ваше обличчя.
Може навіть не тиждень, а цілі роки минуть.
Будем дуже щасливі!... Але потім Воно покличе.
Ви зумієте, Ево, простити це і збагнуть!

Ви не будете плакати! Не поставите душу на якір!
Не зіткнуться в мені два начала – Ви і Воно!
Я без Вас нещасливий. А без нього буду ніякий.
Я без Вас збожеволю. А без нього піду на дно.

Ваші теплі долоні і мої відморожені руки...
Як вуста одірву од такої сумної руки!
Чи зуміємо жити – від розлуки і знов до розлуки!
А якщо доведеться чекати мене роки!

»Фрам« застряне в льодах...

А якщо не вернуся я звідти!

Я ж собі не прощу! А якщо у нас буде дитя!
Ви, така молода! Ви, що любите сонце і квіти!
– Я люблю тебе, Нансем. І чекатиму все життя.

Все, що є найсвятіше в мені, називається – Нансен.
Хай співає сирена, вона перед нами в боргах.
Я сама розібію об »Фрамові« груди шампанське.
Я покличу Тебе –

Вічний пошук у вічних снігах.

Моя пісне пісень! Вічний саде мій без листопаду.
Ти відкриєш свій голос. Тебе не знесе течія.
Подолаеть сніги. Все залишиться, милий, позаду.
»Фрам« – це значить »Вперед«!...

А на обрії буду я.

Зіновій Красівський

В'язень психіатричної тюрми в ССРСР

ГАМЛЕТ

*І знову й знову: бути чи не бути,
Як біль зубів, постійне як мігрень,
Немов стріла на тязиві напнутій
В тривозі жду, що дасть наступний день.*

*Та дні мої немов каміння з праці,
А думка твердить: доки і куди?
На чужині мої літа пропащі
Оплакують загублені сліди.*

*Так день за днем, а десть у перспективі
Той самий жах, чи в застінку свинець,
Та десть в огні з-за хмари боязливо
Тремтить світанку злудний багрянець.*

*Лукавий світ, деруть з народів шкіру,
Та все плетуть і обновляють пута,
А я мов клин між »треба« і »не вірю«
Шепочу тишком: »Бути чи не бути«.*

(Характеристика збірки Ігоря Калинця «Вогонь Купала»)

Купальний звичай є один із найстарших та найпримітивніших звичаїв українського народу. З ним є зв'язаний ряд вірувань, які не були асимільовані, а навпаки заборонені християнськими властями в часах коли Україна християнізувалася. Тому містицизм який охоплює звичай Купала є сильніший в цій звичаю, ніж в інших звичаях, яких християни переробили на свій лад.

Також містичним є вогонь. Не тільки для українського народу, але й для інших стародавніх культур вогонь був символом того, що нищить, але також того, що дає сили й життя та того, що очищує. До сьогодні це поняття не змінилося. Шкода, що ми знаємо точно, що це вогонь та можемо цю істоту описати ясно-технічними термінами. Містицизм вогню живе далі.

Ігор Калинець поєднав ці два поняття, ці дві переможно-містичні сили та сконсолідував їх у своїй збірці поезій **Вогонь Купала**. Сама суть цих понять вказує на те, як збірка **Вогонь Купала** виглядатиме: обидва поняття стародавні, але обидва є напрямлючі на майбутнє. Вогонь має наставлення на майбутнє в тім, що він нищить старе, та дає тої енергії яка є потрібна щоби будувати нове. А символ Купала напрямлює на майбутнє в тім, що він є ознакою шукання за щастям, коли молоді пари пізнаються, уможливорюючи тим продовження роду.

Одночасно ці поняття викликають певні контрасти. Вогонь-сонце, це та енергія з якої походить життя, а Купало, як вияснює д-р Леонід Білецький в своїй *Історії Української Літератури*, ховає «...у своєму змісті одну тему – тему смерті.»¹ Ігор Калинець в своїй збірці *Вогонь Купала* надто підкреслює тему смерті. Він стоїть на тій постанові, що смерть є неминуча, природна річ, і то не тільки для людей, але й для всіх істот. Треба пізнати, що смерть також є очищаючою; подібно до вогню вона винищує старе, щоби зробити місце на нове.

Ігор Калинець не є надзвичайний поет, і він не є геніальний поет. Але він є дуже добрий поет. Він народився в 1939-ому році у місті Ходорові². До середньої школи ходив у Ходорові, а опісля студіював філологію на Львівському Державному Університеті ім. І. Франка.³ Після закінчення науки він працював у Львівському Обласному Державному Архіві.⁴ Хоч він писав деякі вірші коли він був ще студентом, він почав творити доволі пізно. Його перша офіційна збірка, «Вогонь Купала», була надрукована, коли йому було 27 років.⁵ Однак видавництво «Молодь» перед появою збірки зняло весь наклад збірки. Більше ніякі збірки Калинця не появились офіційно друком в Україні. На Заході появились чотири збірки творів Калинця: *Поезії з України, Коронування опудала, Підсумовуючи мовчання та Вогонь Купала*.⁶ В 1972-ому році Калинця арештовано й засуджено за нібито антирадянську діяльність на 9 років таборів та 3 роки екзилу.⁷

Лариса З. Онишкевич в своїй передмові до збірки (котра вийшла на Заході у видавництві «Смолоскип» ім. В. Симоненка) «Вогонь Купала» підкреслює «...спорідненість Калинця з Антоничем і Тичиною»,⁸ даючи як приклад вірш Калинця «Інна» в порівнянні до вірша Тичини «О любя Інно»⁹. На мою думку це правда, але вона занадто це заперечує коли далі заявляє, що ця спорідненість «не є наслідуванням, тільки продовженням, плодючим розвитком, естафетою поетів на спільній дорозі.»¹⁰ Вже стало стандартом писати, коли говориться

про якогось письменника, що той письменник не наслідує других (раніших) письменників, але радше, що він продовжує, або навіть поширює творчість того попередника. Це не можна точно пристосувати до поезій Калинця в збірці «Вогонь Купала». Треба пам'ятати, що це була перша офіційна збірка Ігоря Калинця, а він був доволі молодий тоді коли він писав ті вірші. І я вже згадав, що Калинець, хоч дуже добрий поет, не є геніальний. Кожний письменник до певної міри наслідує других. Калинець у «Вогні Купала» до великої міри наслідує Павла Тичину, Богдана Ігоря Антонича (він навіть присвятив Антоничеві один вірш**) та Євгена Плужника, а до меншої міри він наслідує других символістів та деяких своїх сучасників, зокрема Віталія Коротича. Чотири вірші Калинець присвятив пам'яті якоїсь славної особи: «Олександр Мишуга», «Станіслав Людкевич», «Олександр Довженко» та «Антонич», а ще один вірш він присвятив Олегові Крисі. Так ми бачимо, що Калинець не тільки наслідував других поетів, але й писав про них вірші.

Однак треба ствердити, що є певні риси в поезії Калинця які є йому оригінальні. Тому Калинець є не тільки добрий наслідувач, але й дуже добрий поет.

В збірці «Вогонь Купала» Калинець проявляє впливи символізму та імпресіонізму. Ось приклад:

*«Упали з аркових щілин
на мої очі, руки, плечі
мільйони сонць»*
(«Вітражі») ¹²

*«На арфах предвічних кросен
тчуть барвисті мелодії килимів»*
(«Килими») ¹³

Зокрема дуже добрим прикладом імпресіонізму є вірш «Писанки»:

*«Мандрує писанка по мисочках
із цибулиним золотим узваром...*

І писанка оранжево горить»
(«Писанки») ¹⁴

В Калинця бачимо реалізм, а не соц-реалізм. Однак його реалізм є одночасно нереальний у вислові – він описує дуже реальні речі та події в надто сюрреалістичних способах.

*«В павутині панчих ноги твої, як струни,
в білім футлярі скрипка, яка не спить.»*
(«Музика») ¹⁵

А також знаходимо в нього вислови ліричні, як часто буває в поезіях других шести- й семидесятників.

*«Знов музика Батьківщини мене болить
і не перестане ніколи боліти.»*
(«Містечко») ¹⁶

*«Із човників твоїх долонь
стікає сонця мед на мене.»*
(«Я радо йду у твоїй полон») ¹⁷

У Калинця ми бачимо багатство форм і вислову. Він студіював філологію на університеті й це віддзеркалене у його поезії: він виявляє багатий свій словник. Рядом з цим стоїть також його ознайомленість із мітологією, а

зокрема із старо-українськими поганськими віруваннями. Сама назва книжки дає читачеві знати, що суть віршів пов'язана із вогнем Купала, що є старо-українським віруванням зв'язаним з ідолізацією сонця та з поняттям плідності. »23 – 24 червня – народнє свято Іванця або Івана Купала. В цю пору сонце на небі підноситься на найвищий ступінь і дає землі найбільше світла й тепла. Земля під палким промінням сонця виявляє найбільшу силу свого вегетаційного життя, розкриваючи всі його таємниці...«¹⁸ Так описує д-р Леонід Білецький купальну пору року. Ми бачимо тут два поняття: поняття плідності та поняття зв'язку із сонцем. Сонце й вогонь, як споріднені істоти, відіграють дуже важливу роль у віршах Ігоря Калинця в збірці »Вогонь Купала«. Часто він вживає цих понять сонця і вогню як однозначні, та вільно міняє одне другим. В його словах

*...Очисти нас від скверни, ватро Купала,
ти ж сонце годуєш свого полум'я вим'ям,
що, вранці сховавшись за мряки опалами,
тіло вогненне у ріках Вітчизни виміє.»*

(»Вогонь Купала«)¹⁹

Символіки цього можна знайти в цьому описі д-ра Білецького: »В цей день (цебто в ніч проти Купала – Т.Д.) і обходять поле та очищують його вогнями: від цього і походять славні купальські вогні...«²⁰ Так як ті купальські вогні очищують поля, так і »купальське« сонце очищує нас. А ніч, та час коли сонце себе вимиває, ніде йнакше як у ріках Батьківщини. Так ми розуміємо, що могутнє та сильне сонце підкорюється Батьківщині, щоб воно само могло очиститися.

У цій же цитаті ми також бачимо другу тему яка часто знаходиться у поезії Калинця. Це є Вітчизна: »вітер Вітчизною пахне«²¹. Тут пригадується Шевченко, який такі самі образи подавав у своїх поемах, зокрема »Думи мої« та »Невольник«. І знова ми бачимо сплетення тем, що є характеристичним для Калинця. Бо саме в тій цитаті ми знаходимо згадку про ще одну істоту яка курсує через твори поета: вітер. Так назвав Калинець свою першу поему у збірці. Бог Вітру, Стрибог, був одним із важніших богів поганської України-Руси. Вітра Калинець представляє як зв'язкового, цебто той хто несе вістки. Вітер у поета є символом свіжості, а також символом суму, скорботи, самоти.

*»А вітер вороний сурмив
над сніговим сумним сувоєм...«*

(»Інна«)²²

Але в поемі »Вітер« ця істота є символом вірного друга поета, цебто цілковитий контраст від інших значінь вітру у віршах Калинця.

*»Вітер з нами, над нами
в поході з моїми полками«*

(»Вітер«)²³

Другі теми, які займають важливіші місця в поемах Ігоря Калинця в збірці »Вогонь Купала« є такі: осінь:

*»Осінний сад, як у дитинстві,
такий високий і прозорий.«*

(»Сад«)²⁴

*»Та ти пройдеш,
щоб знову кануть
у темряві осінній, як воді.«*

(»Ночі«)²⁵

небо: «Залізні стовпи»:

*»стояли оперті на традиції скорбних могил
і на собі тримали високе небо Вітчизни.«*

(«Залізні стовпи») ²⁶

»Вже вечір хмари настромив на місяця вила«

(«Під Новий Рік») ²⁷

музика: про музику він написав окремий вірш під тим заголовком. В додатку Калинець присвятив певні свої вірші музикам Мишущі, Людкевичеві, Крисі.

*»Смичок дельфіном літав по струнах
сипав чумацьку дорогу каніфолі«*

(«Прадід») ²⁸

»...мила, скрипка вмерла«

(«Інна») ²⁹

У Калинця музика часто бере форму скрипки.

Мати також носить чарівне значіння у поезії Калинця:

*»Виводить мама дивним писачком
по білому яйці воскові взори.«*

(«Писанки») ³⁰

*»Із човників твоїх долонь
стікає соонця мед на мене.«*

(«Я радо йду у твоїй полон») ³¹

В тій поемі, «Я радо йду у твоїй полон», мова є про маму його сина, цебто про його дружину. Калинець тут висловлює ідею мамі-сонця.

Нотатки

1. Білецький, Леонід, д-р, «Історія Української Літератури», ст. 114.

2. Калинець, Ігор, «Вогонь Купала», ст. 9.

3. Там же.

4. Кравців, Богдан, упор., «Шістдесят поетів шістдесятих років», ст. 158.

5. Калинець, Ігор, як вище, ст. 6.

6. Там же, ст. 9.

7. Там же, ст. 10.

8. Там же, ст. 7.

9. Там же.

10. Там же.

11. Там же, ст. 16.

12. «Вітражі», Там же, ст. 19.

13. «Килими», Там же, ст. 20.

14. «Писанки», Там же, ст. 21.

15. «Музика», Там же, ст. 32.

16. «Містечко», Там же, ст. 43.

17. «Я радо йду у твоїй полон», Там же, ст. 29.

18. Білецький, як вище, ст. 106.

19. «Вогонь Купала», Калинець, як вище, ст. 39.

20. Білецький, як вище, ст. 110.

21. «Вітер», Калинець, як вище, ст. 11.

22. «Інна», Там же, ст. 27.

23. «Вітер», Там же, ст. 11.

24. «Сад», Там же, ст. 25.

25. «Ночі», Там же, ст. 26.

26. «Залізні стовпи», Там же, ст. 17.

27. «Під Новий Рік», Там же, ст. 41.

28. «Прадід», Там же, ст. 38.

29. «Інна», Там же, ст. 27.

30. «Писанки», Там же, ст. 21.

31. «Я радо йду у твоїй полон», Там же, ст. 29.

(далі буде)

Наука · Культура · Мистецтво

КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Борис Антоненко-Давидович

(Продовження з ч. 130)

Питається, постає (виникає) питання, спитати б

«Збудували вони такий великий будинок, а *питається* – для кого, хто в нім жити буде?» – читаємо в газеті, і відразу впадає в очі слово *питається*, зовсім недоречне тут у такій формі, ніби автор статті буквалістично переклав російську фразу «а *спрашивается* – для кого».

Дієслово *питатися* в українській мові стоїть завжди в особовій формі: «Посіяно, поорано, та й нікому жати, *питається* син матері: – Що будемо діяти?» (народня пісня). У тих же випадках, де мовиться, що виникає питання відповідно до російського безособового вислову *спрашивается*, треба писати *постає (виникає) питання*: «Чи ж є у соціалістичної держави хоча б один мотив для розв'язання агресивної війни?.. Навіщо ж нам, *постає питання*, війна?» (П. Тичина), *спитати б*: «Він усе мудрує над книжками, а *спитати б*: чи їстиме він з того хліб?» (із живих уст).

Отож, і в газетній фразі треба було б написати: «...а *спитати б* – для кого...»

На жаль, ця помилка дуже часто трапляється в наших журналістів.

Підозрівати, запідозрювати, гадки не мати, на думку не спадати

Дієслова *підозрівати*, *запідозрювати* означають українською мовою «припускати вчинення злочину чи якоїсь недоброї дії»: «*Підозріваю*, що він підкуплений» (І. Франко); «Пам'ятайте ж, спокійніш дивіться, щоб не *запідозрили*» (М. Вовчок).

У сучасній усній і писемній мові цим дієсловом надають невластивого значення: «Він не *запідозрював* того, що його «Світлана» (моточовен) вже розвила найвищу швидкість». Тут нема кого чи чого *запідозрювати* в чомусь, а тому треба вдаватись до інших українських висловів: *гадки не мати* («Не журиться Катерина і *гадки не має*». – Т. Шевченко), *на думку не спадати* («Мені й *на думку не спадало*, що вона вже все знає». – з живих уст).

Повезті, пощастіти, поталанити

Дієслово *повезти* має свої синоніми *пощастити* («Їм *пощастило* серед руїн Хрещатика знайти підвал з грубою». – Ю. Яновський), *поталанити* («Еге-ге! *поталанило мені*, – радіє старий». – М. Коцюбинський). Останнім

часом воно витискує ці синоніми: «Дивись, як йому *повезло*: купив одного квитка і виграв «Победу».

Основне значення дієслова *повезти* – «почати переміщати що-небудь транспортним засобом» («Порадилися разом, і Прокіп *повіз* продавати пшеницю». – М. Коцюбинський). Чому б не залишити йому тільки це значення, а в інших випадках послуговуватись дієсловами *пощастити*, *поталанило*? «Дивись, як йому *пощастило* (*поталанило*): купив одного квитка і виграв «Победу»?

Повстати (повставати) й постати (поставати)

Дехто не розрізняє цих двох схожих слів *повстати* й *постати* і каже: «Отоді передо мною *повстала* проблема – як мені жити в такому становищі далі?»

Слова *повставати*, *повстати* означають «піднятися, встати відразу кільком людям»: «*Повставали* з-за столу, подякували хазяїнові» (П. Мирний), «пробудитися до активних дій, учинити заколот, повстання, діяти вороже до когось»: «На захист твій, улюблена вітчизно, *повстануть* всі твої сини» (М. Бажан). Слова *постати*, *поставати* означають виникнення, утворення чогось: «Силами ентузіастів-запоріжбудівців *постала* з руїн «Теплоелектроцентрально» (О. Вишня), «Ні, я покорити її не здолаю, ту пісню безумну, що з туги *постала*» (Л. Українка).

З цього видно, що й у першій помилковій фразі треба було сказати: «Отоді передо мною *постала* проблема...»

Показувати (подавати) вигляд – давати взнак, навзнаки не давати

Через незнання української фразеології дехто механічно переносить в українську мову російські вислови, надаючи їм нібито української зовнішності: Отак російські вислови *показывать вид*, *не показывать вида* перекладають: «Він *показує вигляд*, наче все розуміє»; «Вона й *вигляду не подала*, що образилася». Проте є давні українські вислови з цим значенням: *давати взнаки* (Словник Б. Грінченка); *навзнаки не давати* (Словник за редакцією А. Кримського). Отже, треба казати: «Він *дає взнаки*, наче все розуміє»; «Вона й *навзнаки не дала*, що образилася».

Поширювати й розповсюджувати

Дієслова *поширювати* й *розповсюджувати* часто плутають і ставлять їх не там, де слід: «З нового року в нас на тридцять примірників більше *поширили* журнал «Жовтень»; «Досвід передовиків став швидко *розповсюджуватися* по всій області».

Дієслово *поширювати* означає збільшувати в обсязі, в масі чи в просторі: «Нашим поетам слід продовжувати й *поширювати* благородну перекладацьку діяльність» (М. Рильський); аналогічне значення має й зворотна форма цього дієслова – *поширюватися*: «Мабуть, ніде доцільна думка, свіжа ініціатива не *поширюється* з такою блискавичною швидкістю, як на фронті» (О. Гончар).

Дієслово ж *розповсюджувати* (*розповсюджуватися*) означає «розподіляти (розподілятися) по багатьох місцях чи скрізь, але не суцільною масою,

а окремими предметами з маси»: «Зараз будемо вивчати як бур'яни *розповсюджують* своє насіння» (О. Донченко); «Ми *розповсюдили* в нашому селі багато примірників Шевченкового «Кобзаря» (з живих уст).

Отже, й у перших двох фразах треба було написати: «на тридцять примірників більше *розповсюдили* журнал», «Досвід передовиків став швидко *поширюватись*».

Почати (починати) й стати (ставати)

Часто на письмі й в усному мовленні надживають дієсловом *почати* (*починати*): «Одержавши цю звістку, Галя *почала* плакати»; «*Почувши це, він почав* сміятися», – хоч це дієслово має далеко вужчу сферу вживання, ніж відповідні слова в російській мові *начать* (*начинать*), де цілком природно звучать фрази: «Получив это известие, Галя *начала* плакать»; «Услышав это, он *начал* смеяться». В українській класичній літературі та фольклорі дієслово *почати* виступає тоді, коли мовиться про початок якоїсь дії: «Коли *почав* орать, так у сопілку не грать» (М. Номис); «А Настя вже шістнадцятий рочок *починає*» (М. Вовчок). Коли ж у фразі не наголошується на початку дії, а мовчиться про якусь дію взагалі чи про перехід від одної дії до другої, тоді класика й фольклор уживали дієслово *стати*: «*Стала* вона до діброви учащати» (М. Вовчок); «Ждала, ждала козаченька та й плакати *стала*» (пісня); «Ой *став* козак цар-зілля копати, *стала* над ним зозуля кувати» (пісня).

Привести й призвести

Дієслова *привести* й *призвести* дуже подібні одне до одного й, мабуть тому трапляються помилки, коли дієслово *привести* виступає замість *призвести*: «Ця за давня хвороба *привела до* ускладнень і трагічного кінця».

Дієслово *привести* ставимо в його безпосередньому значенні: «І справді: чому вона не йде? Ходімо силою її *приведемо*» (П. Мирний), або в переносному значенні – «породити»: «Один у другого питаєм, нащо нас мати *привела*? Чи для добра? Чи то для зла?» (Т. Шевченко), – чи в таких висловах, як *привести до пам'яті, привести в рух, привести до рівноваги* тощо. Коли ж мовиться про щось таке, що спричинилося до певних негативних наслідків, тоді послуگуються дієсловом *призвести*: «Рана загоювалась, але виснаження і застуда *призвели до* захворювання на туберкульоз» (С. Складенко). Отож, і в наведеній вище фразі треба було поставити дієслово *призвести*: «за давня хвороба *призвела до* ускладнень...».

Приймати участь – брати участь, приймати пропозицію – ухвалювати пропозицію

Недобре надруковано в одній районній газеті: «У збиральній кампанії *прийняли участь* не тільки школярі, а й старі люди села». Тут треба було написати *взяли участь*, як і в інших аналогічних випадках: «Чув Прохор, що Зінька *брала участь у* виставі» (А. Шиян).

Дієслово *приймати* буде слушне там, де воно має значення «одержувати, перебирати» («Месники дужі *приймають* мою зброю». – Л. Українка), «брати» («Ну нема часу балакати, – *приймай* гроші». – Словник Б. Грінченка), «зачислювати до установи, закладу, організації», «давати комусь притулок, пригощати»

(«*Прийняв* його Бородай на зиму за харч та одержу». – П. Мирний), «уважати за когось» («То ви мене *приймаєте* за вітрогонку?» – І. Нечуй-Левицький), «забирати» («Лаврін *прийняв* драбину». – І. Нечуй-Левицький).

Не гаразд буде по-українському сказати *прийняти пропозицію*; треба: *схвалити пропозицію*, якщо присутність на зборах поставилися до запропонованого прихильно, й *ухвалити пропозицію*, якщо пропозиція стала резолюцією зборів. Узагалі, замість вислову *прийняти* постанову краще користуватись тільки дієсловом *ухвалити аби постановити*: «Учора на зборах *ухвалили* колгоспники відправити в Ленінград вагон кавунів та динь» (О. Донченко).

Присвоїти й надати

У друкованих виданнях, а звідси й у живому мовленні часто вживають дієслова *присвоїти* в невластивому йому значенні: «Артистові *присвоїли* звання заслуженого артиста республіки».

Дієслово *присвоїти* має в українській мові тільки два значення: «Привласнити» («Такий *захланний*, він ще навіть за німців *присвоїв* собі Ротову ниву під лісом». – П. Козланюк) і «прийняти до громади, товариства або визнати за свого» («Ото ви *присвоїли* собі цигана, а він у вашому селі і краде коні». – Словник Б. Грінченка). Там же, де мовиться про те, що комусь дано звання ордену чи якісь права, слід послуговуватись дієсловом *надати* (*надавати*).

Відповідно до цього треба ставити похідний від дієслова *надати* дієприслівник *надавши*, а не *присвоєний*, який забарвлює фразу небажаним негативним відтінком: «*Надавши* високим знанням треба пишатися й не зганьбити його недобрими вчинками». Дієслово *присвоїти* буде на своєму місці в такій фразі: «Авантюрник самочинно *присвоїв* собі звання заслуженого артиста, підробивши документи, але його вчасно викрито й належно покарано».

Продовжувати, продовжуватися, далі тривати

Не тільки в сучасних публіцистичних творах, а навіть і в белетристиці часто виступають слова *продовжувати, продовжуватися*: «Він *продовжує* користуватися моєю допомогою, хоч міг би вже й обійтися нез неї»; «Незважаючи на великі досягнення він невтомно *продовжує* свої дослідження»; «Пошесть грипу *продовжується*»; «Наша робота успішно *продовжується*».

Дієслово *продовжити* (*продовжувати*) означає українською мовою «зробити (робити) довшим, тривалішим»: «Нехай Бог віку *продовжить*» (Г. Барвінок); «*Продовжимо* й тепер наше змагання» (Ю. Яновський); відповідне значення й у дієслова *продовжитися* (*продовжуватися*): «Наша знов оновиться країна, наш народ *продовжитися* в роду» (П. Тичина). До російських же висловів *продолжает пользоваться, продолжает свои исследования* в українській мові є свої звороти з прислівником *далі* й тим або іншим дієсловом: «Він і *далі користується* моєю допомогою», «він невтомно *веде* (*провадить*) *далі* свої дослідження» (або «невтомно *досліджує* й *далі*).

Для російського *продолжается* український відповідник – *тривати* (*відбуватися, точитися, йти*) з прислівником *далі* або без нього: «Пошесть грипу *тривала далі*»; «Наша робота успішна *іде далі*»; «Неспокій однак *триває* довго» (Л. Українка); «Життя *точилось* своєю чергою» (М. Коцюбинський).

Не гаразд наприкінці частини оповідання чи статті, якщо їх мають друкувати в кількох номерах, періодичного видання, писати *продовження буде*, – слід, як завжди писалось: *далі буде*.

(далі буде)

Який церковний обряд і яку ієрархію насадив Володимир Великий на Русі-Україні?

(Закінчення)

Відомо, що св. Кирило, десь у 858 р. подорожуючи в апостольській місії з Константинополя в Хозарію зупинився в Корсуні і тут «обріте же тоу евангеліє і псалтир роуськыми письмены писано, и человека обрїті глаголюща тою бесїдою*», тобто зустрів Євангеліє і Псалтир писані руською азбукою та людину, яка володіла цією самою руською мовою. Отже ж в Корсуні вже в половині IX ст. наявні церковні книги на руській мові. А як були вже такі книги, то й мусили бути й люди, що ними користувались. Чому ж то не мало б бути у Корсуні й попів серед тих людей, що користувались церковними книгами «роуськыми письмены писано» і володіти «роуською бесїдою»?

Зрозуміла богослужбена «бесіда» є одним із найголовніших чинників успішної християнізації даного народу. «Тяжко уявити успіхи християнізації – а вони були безперечно – при наявності грецького духовенства, яке розмовляло б і проповідувало чужою для людности мовою. Невже були сотні перекладачів, які виступали посередниками між духовенством і народом? Попередні розмови, в яких ознайомлювано людність з новою релігією, її основами – могли провадитися тільки зрозумілою мовою. Служба Божа в нових храмах, проповідь, навчання в школах – все це вимагало духовенства, яке володіло б зрозумілою для народу мовою» – пише Наталія Полонська-Василенко**.

З вищенаведеного виникає, що візантійська теорія такої необґрунтована – вона не potwierджена джерельними доказами і не має за собою політично-національної рації для покликання Володимиром візантійської ієрархії. Під час коли живі, приязні та численні зв'язки Володимира з Римом документально доказані, то про які-небудь тогочасні зносини Русі з Візантією після корсунського замирення у жодних джерелах немає і найменшої згадки.

2. Римська історія приймає, що навернений Оляфом Володимир був хрещений в латинському обряді і таким чином поставив на Русі ієрархію з Риму. Дальшими атрибутами теорії мали б бути документально доказані а зв'язані званою «Повістю» пропущені зв'язки хрестителя Київської Русі з Апостольською Столицею та його видатна поміч в місійній діяльності латинського єпископа Бруна з Кверфурту, який у Києві навіть висвятив єпископа для печенігів.

Взаємини Володимира з Римом доказує Никонівський Літопис*** ось такими

*М. І. Марченко «Історія Української Культури», Київ 1961, стор. 32.

**Наталія Полонська-Василенко «Історія України», том I, Мюнхен 1972, стор. 116-117.

***Цей московський, в основі гостро протикатолицький патріарший літопис напевно не був заінтересований русько-римськими взаєминами перебільшувати. Тому так записані ним вістки, які він мусив зачеркнути із старших пропавших джерел, можна без застережень прийняти правдивими.

Москва, яка після упадку Візантії сама захотіла стати «третім та останнім Римом», наслідуючи візантійську державно-церковну ідеологію, взялась за безоглядну перерібку усіх літописних джерел Київської держави, що там були заховались в часи татарського лихоліття, викидаючи з них усе, що не сприяло московським церковним і державним інтересам. А коли що було в нечисленних случаях (як у випадку ніконівського літопису), московська цензура небажані вістки старих літописів залишала, та вела з ними гостру полеміку, вставляючи сюди свої додатки.

свідченнями: в 988 р. «прийшли послы з Риму від папи та принесли мощі святих», в 991 р. «прийшли до Володимира послы з Риму від папи з любов'ю і честю», в 994 р. «Володимирові послы прийшли до Києва, які ходили до Риму до папи», в 1000 р. «прийшли послы від папи римського і від королів чеських і угорських», в 1001 р. «п'слав Володимир гостей своїх як послів у Рим, а других до Єрусалиму і в Єгипет і в Вавилон оглядати їх землі і обичаї їх».

П'ятикратний обмін посольствами протягом 13-ти літ за обставин Х ст., обдарування Володимира мощами святих, що вважалося тоді для християнина найціннішим подарунком та передання йому від папи «любові і чести», що означало сповнення бажань і повне задоволення, свідчать про надзвичайно інтенсивні і дійсно приязні взаємовідносини між Римом і Києвом, однак не є вони доказом на поставлення першої ієрархії для киево-руської Церкви Апостольським Престолом. Вони зате доводять, що Володимирова Церква була самоуправна та від Царгороду ані трошки незалежна. Крім зв'язків з Римом незалежність цю підтверджують і Володимирові посольства до Єрусалимського, Олександрійського й Антіохійського патріархів в 1001 р. себто до всіх патріархів Вселенської Церкви, поминаючи тільки Царгородського патріарха (видно, взаємини поміж Римом а Києвом Візантію дразнили), хоч тодішні патріархи Царгороду зверхність римського папи ще визнавали і поминали його на першому місці під час Служби Божої.

Не виключається, що, давши почин так інтенсивним взаємовідносинам, Рим заміряв поширити у Київській державі свої впливи та з часом поставити тут і свою церковну ієрархію з митрополитом на чолі, але, мабуть, перше всього йшло тут про замір цісаря Оттона III* та папи Сильвестра II втягнути Русь до запланованого ними союзу християнських держав, тобто свободної федерації християнських народів під гегемонією римського цісаря і папи. Папа Сильвестер II. напевно мав на думці і Київську державу, кажучи: «Нашим, нашим є Римське цісарство: сили нам додасть обильна в овочі Італія, у військові сили Франції і Німеччина, не забракне між нами також найхоробріших королівств Скитії**», тобто країв на північ від Чорного моря. Мабуть, щоб на цю Скитію і довго не чекати, ідуть в 1000 р. послы папи Сильвестра II та королів чеського й угорського в Київ, до володаря Русі з наміром втягнути його в запланований союз християнських держав. При цій нагоді – догадується проф. Чубатий*** – принесли вони Володимирові королівську корону та надали йому повноваження на самостійне організування церковної ієрархії у його державі, аналогічно так як це сталося на Угорщині кілька місяців перед тим, де прибула така сама делегація папських послів в товаристві польського короля Болеслава Хороброго і принесла Стефанові королівську корону від папи з правом свободно організувати ієрархію угорської Церкви.

Київ, як база для місійної праці серед печенігів, яку з доручення папи римського і при допомозі Володимира Великого проводив у 1007 р. німець-

*Оттон III був відрісся політики своїх попередників супроти слов'янських народів, які ж то під претекстом їх християнізації реалізували свій «Drang nach Osten», спричинюючи рівночасно ненависть і гострий спротив ново навернених супроти римського цісарства. Реалізуючи засаду федерації вільних християнських народів, в рахунок яких входила й Київська держава, Оттон III наладнав взаємини з Польщею, Угорщиною і Чехією. Польща одержала власну митрополію в Гнезні, а Угорщина – Остргомі. **Микола Чубатий «Історія християнства на Русі-Україні», Рим – Нью Йорк 1965, стор. 248.

***Там же, стор 249.

кий архієпископ і свояк Оттона III – Бруно Кверфуртський*, не potwierджує нічого більше як тільки те, що в столиці Русі була наявною прихильна настанова для західного християнства і після смерті цесаря Оттона III і папи Сильвестра (першого – в 1002 р., другого – в 1003 р.), коли то дальші заходи в справі федерації християнських народів під протекторатом Апостольського Престолу припинились.

Отже, як з вищесказаного виходить, римська теорія про походження першої церковної ієрархії на Русі-Україні не має джерельних доказів. Подруге, відомо, що Рим звичайно розпочинав розбудову ієрархії новонаверненого народу від заснування одної або двох єпархій, а встановлення митрополії було завершенням довголітньої християнізаційної праці в даній державі. Русі було це непотрібним, бо вона мала тоді вже дві власні єрархії – тьматороканську** і перемиську***. По-третє, не можна і тут поминути значення зрозумілої богослужбової мови для успіхів християнізації Київської держави, якої латинська ієрархія і необхідне духовенство принести не могли. Слідів латинського Богослуження і обряду на Україні аж ніяк не можна дошукатись.

3. Болгарсько-охридська теорія твердить, що на домагання Володимира першого архієпископа та єпископів поставив для руської Церкви охридський патріархат, що тоді в орбіті Візантії продовжував самостійне життя болгарської автокефальної Церкви. Твердження це спирається головню на наявності на Русі широко поширеної так оригінальної як і перекладної слов'янсько-болгарської літератури та на здогадах, що покликання першої церковної ієрархії з Болгарії найкраще відповідало політичним інтересам Київської держави – номінальна ієрархія залежність від охридського патріарха хоронила Русь перед церковною а вслід за цим і перед політичною залежністю від Візантії.

Теорія ця одначе не має абсолютно жодних джерельних доказів. Її слабою стороною є теж і тогочасна політична ситуація, яка була витворилась поміж Руссю Візантією і Болгарією:

*Бруно Кверфуртський, в монашому чині Боніфатій, місіонар Угорщини, печенігів і прусів, зупинився по дорозі до печенігів на дворі Володимира Великого, де перебував цілий місяць. З листа його до цесаря Генриха I виходить, що «руський великий король» занявся ним щиро і сердечно та остерігав перед небезпечною подорожжю до печенігів. А коли Бруно не занехав свого наміру, то Володимир сам, особисто з військовою дружиною, проважав його до самої границі своєї держави. Повернувшись щасливо в Київ, Бруно висвятив одного із своїх місіонарів на єпископа для печенігів, який в товаристві одного з синів Володимира повернув в печенізьку орду.

В 1009 р. Бруно згинув мученичою смертю серед поганських прусів коло Бранева.

**Дивись стор. 5, **

***З дослідів над великоморавським християнством виходить, що Перемишль мав свого єпископа таки вже від часу оновлення єпархії великоморавської Церкви папою Іваном IX у 899 р. Про початки Перемиського єпископства наші літописи не згадують одначе український вчений Мелетій Смотрицький вже в 1629 р. знав, що християнство в Галичині було заведене в 872 р. (Smotrycki M. «Raraenesis albo Napomienie do bratctwa Wilenskiego», krakow 1629)

Цю ж західну частину українських земель християнізувала великоморавська Церква в слов'янському кирило-методіївському обряді тоді, коли Перемиська область в складі Білої Хорватії була частиною Великоморавської держави.

а. На переломі Х і ХІ ст. Охридський патріархат* є нічим іншим як тільки тінню майже дощенту розгромленої болгарської самостійної Церкви і великої болгарської держави часів Симеона, що в неустанній та завзятій боротьбі з Візантією з великою бідом змогла заховати свою державність ще лише на македонській території. У цих умовах існувала прямо фізична неможливість зі сторони Охриди задоволювати церковні потреби Київської Русі та розвивати якунебудь діяльність на терені майже недосяжної країни.

б. До упадку болгарської держави немало спричинилась і сама Русь. Першим разом ніж в плечі застрѣмив їй Святослав Завойовник в 972 р. Другим ударом по Богарії була видатна військова допомога Русі ВасилевіІІІ в здушенні повстання Скрила-Фоки, яке розвіяло цареві Самуїлові надію на прогнання греків з теренів болгарської держави. В такій ситуації трудно рахувати на якунебудь готовість з боку болгарів піти на зустріч руській Церкві, виразно провокуючи тим ворожу і сильну Візантію.

в. Коли б навіть Охрида була захотіла розвинути на Русі будь-яку експанзивну діяльність, висилаючи туди церковну ієрархію, то виникає знова питання, чи для шваґра візантійських цісарів було б доцільним вмішуватись у ворожі відносини поміж Болгарією і Візантією. Хоч Київсько-царгородські взаємини за Володимира не були надто теплими, то доказів на надзвичайно сердечну приязнь Володимира супроти Болгарії теж немає**

Отже ж твердження вищенаведених теорій про початок ієрархії киево-руської Церкви є наскрізь сумнівними. Жодна з них не в силі свого твердження доказати. Їх глибша аналіза вказує виразно на те, що першій ієрархії саме не дали Києву ані Царгород, ані Рим, ані Охрида. Не дали тому, бо Київська Русь імпортувати її з-за кордону не потребувала. Вона була спроможна, і це лежало в її інтересі розбудувати ієрархію своєї церкви власними силами, тобто власними ієрархами, маючи – як вже було згадано – на своїй території дві власні єпархії: Тьмутароканське архієпископство, започатковане вже десь у 860-тих роках, та Перемиське єпископство, засноване близько 90 літ перед офіційним хрищенням Київської Русі. Ось що пишу на цю тему історик Микола Чубатий: «При допомозі двох краєвих церковних єрархів, групи корсунсько-кримських духовних під проводом Настаса корсунянина та якоїсь скільності болгарських духовних емігрантів з Болгарії, в більшості окупованої візантійцями, та духовних, існуючих на Русі перед її кінцевим хрищенням, відбувалася розбудова дальших єпархій, висвячування нових єпископів

*Болгарський архієпископ проголосив себе патріархом десь в 980 р., коли то східну і північну Болгарію загарбала Візантія а рештки болгарської державности були заховались тільки ще на македонській території зі столицею в Охриді. З повним розгромленням Болгарії в 1018 р. перестав існувати й Охридський патріархат.

**Щоправда, Никонівський літопис під роком 994 записав, що «Ходи Володимир на болгари и много ратовав их победы, и возвратися с радостию в Киев». З того виходило б, що в грецько-болгарській боротьбі Київська Русь станула була по стороні болгарів. Одначе жодні інші джерела (ані візантійські, ані болгарські) цього не потверджують. Проф. Чубатий наводить твердження історика візантійської імперії, А.А. Васілева, що Володимир після охрищення Русі жив з Візантією у згоді та навіть розгорнув з нею живу торгівлю, а Болгарія була приневолена сама нести тягар завзятої боротьби з греками аж до свого цілковитого упадку в 1018 р. (Історія християнства на Русі-Україні, том І, Рим – Нью Йорк 1965, стор. 257).

та вся праця коло організації Руської Церкви. Першим головою Руської Церкви був Архієпископ Тьмуторокані, вповні незалежний від візантійського патріарха на домагання Володимира ще в Корсуні 989 р. перед віданням здобутих Володимиром візантійських кримських посілостей наново в посідання візантійської імперії. Ім'я першого Первоєрарха Руської Церкви Архієпископа Тьмуторокані було мабуть Леонтій. Він помер десь біля 1004 року, його наслідник був, згадуваний вже в джерелах, архієпископ Іван.*

Отже ж при наявності в межах Київської держави самоврядного архієпископа в Тьмуторокані покликання чужого архієпископа чи митрополита з Візантії або з Риму чи Охриди є зайвим. Зі свяченням новій Церкві конечних єпископів великих труднощів бути не могло, бо крім Тьмутороканського архієпископа до диспозиції Володимирові стояв ще єпископ Перемишля. Третім для свячень потрібним єпископом міг бути один з сусідніх єпархій з-поза меж держави. У цьому часі творення нових єпархій та висвячування потрібних єпископів не конче мусило бути апробоване патріярхами. Апостольська столиця надавала право вибирати та висвячувати єпископів нерідко і світським володарям**.

Не без впливу на хід християнізації є факт, що вже надовго перед офіційним хрещенням Київської Русі християнство над Дніпром досягло було великого розвитку. Учасники договору Ігоря з Греками, ці що були вже хрещені, в 945 р. «клялися церквою св. Іллі, в соборній церкві, при чеснім хресті». Якщо слово «соборна», як це гадає др. Юрій Федорів***, мало б означати, що ця церква була в Києві головною, а крім неї були ще інші****, або це що нею завідував єпископ, то не виключне, що для висвячування дальших єпископів для київської Церкви закордонного єпископа й не було потрібно.

Тьмутороканська архієпархія мала, видно, візантійський обряд із зрущеною церковнослов'янською богослужбовою мовою. Перемишля єпархія зберігала цю саму богослужбову мову, але була слов'янського обряду св. Методія і як усі інші єпархії цього ж обряду ієрархічно підлягала Апостольській Столиці.

Папський привілей, уповноважуючи і світських володарів на творення нових єпархій, давав слов'янському обрядові велику перевагу над візантійським і тому проф. Чубатий***** припускає, що всі єпархії києво-руської Церкви на захід від Дніпра, а мабуть і ці положені на північних територіях держави, дістали слов'янський обряд. Він наводить тут і російських славістів-акад. Леманського і Никольського, які зовсім позитивно твердять, що в другій половині XI ст. в цілій Київській державі панував тільки слов'янський а не візантійський церковний обряд. Це потверджує і лист папи Івана XIII, у якому він 972 р.

*Микола Чубатий «Історія Християнства на Русі-Україні», Рим – Нью Йорк 1965, стор. 258.

**Право на творення єпархій та вибір єпископів мали напр. німецький цісар Оттон I, польський та угорський королі – Болеслав Хоробрий і Степан I.

***Свящ. др. Юрій Федорів «Історія Церкви в Україні», Торонто 1967, стор. 29

****З літопису виходять, що крім церкви св. Іллі були ще Церкви св. Миколи на Аскольдовій могилі і св. Орини, побудовані на могилі Дира. Церкву св. Софії, яка була мабуть натедрою іншим церквам, побудувала Ольга вже після смерті Ігоря.

*****Микола Чубатий «Історія Християнства на Русі-Україні», Рим – Нью Йорк 1965, стор. 249.

остерігає чеського короля Болеслава I «щоб Празьке єпископство було в латинському, а не в обряді народів Руси, Болгарії або слов'янської мови»^{*}. Про наявність і популярність слов'янського обряду в Київській Державі ще в половині XII ст. свідчить лист краківського єпископа Мацея Холєви до св. Вернарда з Клерво десь з 1145 р., в якому він, закидаючи руській Церкві єретичне зіпсуття, відокремлення і непослух Церквам латинській і грецькій, підкреслює, що це стан наявний не тільки на Русі, яка стала для себе немов окремим світом, але також у Польщі та Чехії.

Іншою причиною переваги на Русі слов'янського обряду над грецьким була поява половців над Доном, які, загрожуючи південним степам України, все більше утруднюють зв'язок Тмутороканського архієпископства з центром держави. Це тягнулось роками аж поки десь під кінець XI ст. Тмуторокань зовсім від Києва відпав. Отже ж перевага слов'янського обряду на Україні в перших десятиліттях її християнізації доконувалась не шляхом боротьби двох церковних обрядів, а була наслідком політичного положення, в якому тоді знаходились Східна Україна.

Змагання поміж Римом а Візантією за ієрархічну залежність києво-руської Церкви і її обряд починається допіру після 1054 р., тобто після розриву єдиної вселенської Христової Церкви.

Отже ж з вищесказаного виходить, що володар Київської держави, Володимир Великий, організуючи києво-руську Церкву, не прийняв для неї ієрархії ані з Візантії, ані з Риму, ані з Охриди. Вона існувала на терені держави вже надовго перед її офіційною християнізацією. Він її тільки розбудував і вповні використав для християнізації всього народу і цілої просторої держави.

Володимир Великий створив фактично автокефальну Церкву, незалежну ані від Візантійського, ані від Римського, ані від Охридського патріархів, створив самостійну києво-руську Церкву, яка мала дипломатичні зносини з різними країнами, а особливо дружні – з Римом.

Церква ця була вповні самостійним твором, спертим на науці Євангелії та звичаях і духовості власного народу. Вона, хоч користаючи з багатой скарбниці грецької культури, не наслідувала сліпо візантійських взорів, як це – розважаючи справу поверховно – заявляють деякі західні історики.

Обряд Володимирової Церкви не був ані грецький, ані латинський, а тільки і виключно слов'янський зі зрущеною церковно-слов'янською богослужбовою мовою, який то папа Іван XIII вже в 972 р. йменує обрядом народів Руси. В часи до роздору Вселенської Церкви наші предки не були ані православними, ані католиками в сьогоднішнім розумінні, вони були християнами слов'янського обряду, а їх автокефальна Церква, так як усі інші християнські Церкви, а в тому і візантійська, не відмовляла Римському патріярхові першенства в Христовій Церкві.

^{*}Іван Кузич-Березовський «Жінка і держава», Варрен, Міш. 1970, стор. 110.

РУСЛАН ЛОГУШ

Серед наймолодших українських мистців, народжених у Канаді, на чільне місце вибивається Руслан Логуш, який живе в Торонті. Ним починаємо про молодше покоління творців культури.



Гуцулка з люлькою - 1973, шовкодрук

На зміну старшим мистцям, приходять тепер нові, з новими естетичними поглядами, з іншим знанням, здобутим у сучасних школах і навіть поденуди з іншою технікою праці.

Дехто побоюється, чи наші молоді мистці, народжені поза Україною, не стануть нам духово чужими, та що вони вже не представлятимуть українського мистецтва, лише мистецтво своїх країн поселення.

Такі побоювання, принайменше під сучасну пору, є перебільшені, бо, попри неминучі впливи школи, оточення, льокальних смаків, мистці зі сильною індивідуальністю творять згідно з їх духовістю, а духовість народу не міняється ні за одну ні за дві генерації, бо сила спадковості є надзвичайно жива й тривала.

Є правда, що пересічні мистці йдуть часто сліпо за панівною модою, але це радше тому, що вони самі не мають власних творчих первнів, а... з порожнього не налеш.



Весняна фантазія – 1971, лінорит

Кожна доба має своє мистецтво, яке є її образом, її дитиною. Коли доби були стабільні, мистецтво було стабільне. Наші часи є націховані неспокоєм, сумнівами, протестами, безнадією, завзятими пошуками, великими технічними досягненнями, надмірною свободою з однієї сторони й небувалою деспотією з другої – все це, без сумніву, відзеркалюється в такий чи інший спосіб у нинішньому мистецтві, у його багато-стилевості як і в його «безстилевості», в його так численних і скоро проминаючих напрямках, у нових матеріалах і в техніці праці. Коли додати до цього ще окрему погоню за «новістю за всяку ціну»,



Над водою, шовкодрук

що її так безцеремонно піддержують торговці мистецтвом, то тоді постане досить хаотичний образ теперішньої мистецької ситуації в світі.

Молодий мистець, котрий вийшов із модерної школи, мусить мати велику дозу віри в себе, в свої спроможності, та неабияку працьовитість, щоб знайти свій власний шлях серед тих сотень мистецьких доріг чи бездоріжжя. Одним це вдається й тоді ми з радістю спосте-

ригаємо нову творчу силу, інших, на жаль, заглушують мистецькі модні крики й вони, немов те зерно з притчі, що попало між терня, ніколи не видадуть власного плоду.

Мистецька дійсність у Канаді є трохи інакша ніж в Європі. Там нема вікових льокальних мистецьких традицій, які тяжили б на кожному мистцеві. Це, очевидно, має свої добрі й злі сторінки; доброю є те, що канадські мистці є свободніші й більше вільні у виборі своїх шляхів.

Канадське мистецтво, властиво, твориться за наших часів і в його творенні зливаються первні різних культур, а в тому й української.

Так, як у Квебеку існує канадсько-французька література, подібно може постати в Канаді й окреме канадсько-українське образотворче мистецтво. Чи воно постане – покаже майбутнє, в кожному випадку підстави для нього є, бо є там чимало молодих наших здібних мистців, а до них належить Руслан Логуш.

Р. Логуш народився в 1950 році в Монтреалі, в родині, яка прибула до Канади після II світової війни. Родичі Руслана свідомі українці – батько Михайло з Галичини (університетські студії закінчив у Бельгії), матір Марія із Закарпаття. Марія Логуш є активною діячкою Українського Літературно-Мистецького Клубу в Монтреалі.

Підставове знання про українську культуру Руслан виніс із рідної хати. Мистецьку освіту він осягнув на образотворчому факультеті Сер Джордж Вілліамс Університету в Монтреалі, який закінчив у 1972 році.

Відразу після закінчення студій, Р. Логуш взявся до праці й почав брати участь у більших збірних, українських і не-українських, виставках у Канаді, в Америці та в Парижі, а крім цього, він влаштував досі три індивідуальні виставки. Він є членом Асоціації Графіків Квебеку й федеративного об'єднання «Вільне Мистецтво» в Парижі. Р. Логуш є одружений і живе тепер у Торонті. Такі були б короткі біографічні відомості про 26-річного мистця.

Р. Логуш, вивчивши в школі спеціально графіку, проявляється голов-но в ній, хоч починає працювати теж і в малярстві. Почав він від ліноритів, щоб перейти опісля до шовкодруків і більшість його творів є зроблена в тій техніці.

Шовкодруки Логуша є переважно кольорові й відбиті малими накладами. Шовкодрук (фарбу пропускається на папір крізь шовкову матрицю) є може легша техніка від деревориту, зате вимагає надзвичайної пре-цизности, чистоти й дбайливості в праці. Хто не має порядку, акурат-ности й витривалості – не може працювати в тій дуже делікатній техніці, а особливо в кольорових шовкодруках, де треба мати ще й добре відчуття та знання барв. Цими необхідними прикметами Логуш володіє й тому не дивно, що його праці притягають увагу глядачів на вистав-ках і здобувають похвальні голоси критики. Всі шовкодруки Логуша зроблені технічно так старанно, що можна їх взяти за друковані кольо-рові літографії з першорядних літографічних заведень.

В творах Логуша впадають в око в першу чергу гарні й чисті кольори. Він поєднує часто зелену з рожевою, або ясно-зелену з блакитною додаючи до них часом ясно-фіялкову, чи ясно-вишневу або жовту. Всі краски завжди є добре згармонізовані, мають однакову інтензивність



Соняшник – 1973, шовкодрук

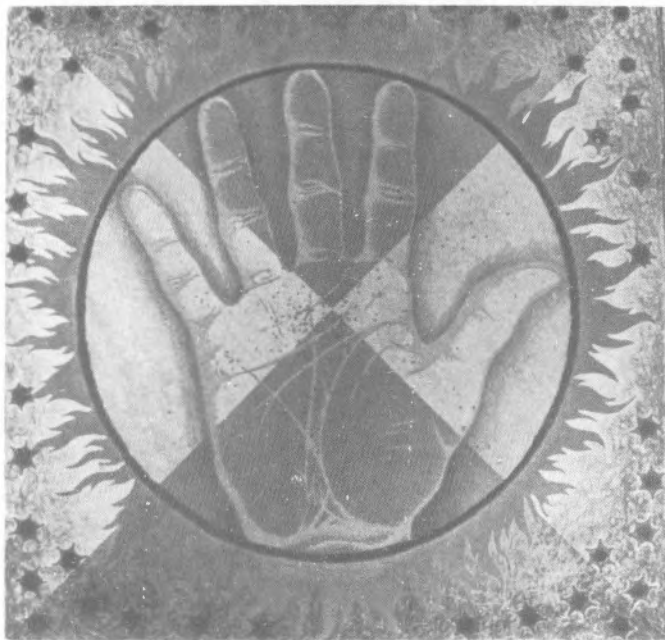
і виглядають дуже свіжо, ніжно, немов весняні квіти, через те вони витворюють приємний, можна сказати, святочний настрій, викликають почуття лагідності й спокою. На них можна довго дивитися, а очі глядача тоді мимоволі відпочивають.

Таке тонке знання кольорів дає надію, що Логуш буде проявлятися

і в малярстві. Для малярства він посідає ще одну важну прикмету, а саме – сильне відчуття тривимірності.

Щодо стилю, то твори Логуша є досить різні, одні предметні, другі абстрактні. Між абстрактними творами – одні є проблемні композиції, а інші чисто декоративно-орнаментальні.

На деяких предметних творах (наприклад, «Спогад про минуле», «Стара гуцулка») можна добачувати вплив сюрреалізму, чи може навіть нав'язання з добою Ренесансу, коли то була тоді якийсь час мода komponувати людський портрет з дрібних рисунків квітів, овочів, садовини чи інших предметів. Таке, радше анекдотичне, малярство було більше курйозом і це був, можна сказати, тодішній сюрреалізм. В нашому малярстві подібних спроб не було й коли ми їх бачимо тепер у Логуша, то



Рука й сонце, шовкодрук

сприймаємо це як бажання відсвіжити рисунок чимось загадочним і нереальним, як теж можна трактувати ці твори як своєрідний сюрреалізм, сюрреалізм, який не шокує, а навпаки, є приємний, як є приємні нереальні квіти морозу на замерзлому вікні.

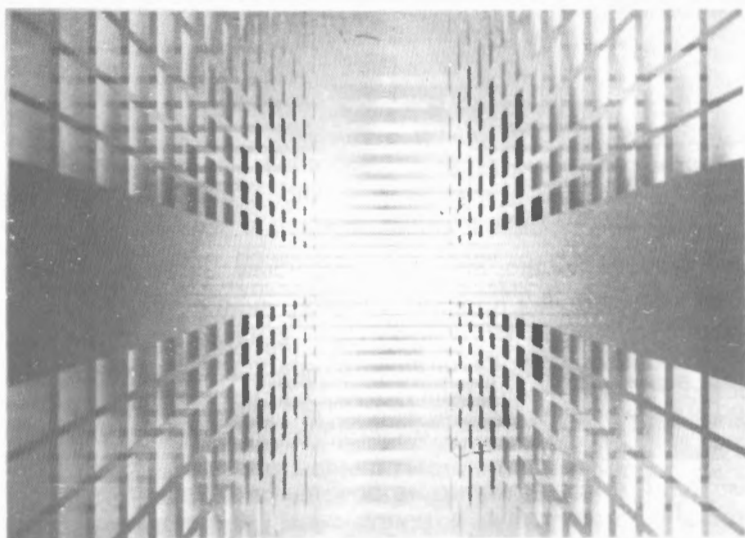
В інших творах (наприклад, «Соняшник – казка») сюрреалізм проявляється в тому, що природні форми, в даному випадку квіти соняшника, є поєднані з дрібними рисунками, які показують, неначе у фільмі, якесь дійсне чи казкове дійство, представлене в багатьох сценах, а все так органічно й гармонійно поєднане, що виходить дуже поетична композиція з глибокою фантазією, але одночасно з великим естетичним тактом, нема там ніяких неприродних перебільшень ні ексцентричностей.

У всіх творах Логуша спостерігається тісне пов'язання з природою – передовсім із рослинним світом, однак мистець не копіює природи, лише творить самостійні, майже напів-абстрактні малюнки на тему природи («Весняна фантазія»).

Деякі твори, інспіровані природою, мають чисто орнаментальні композиції («Лотус»), в яких гра барв і форм своїми ритмами творить сильну декоративну цілість.

Чисто геометричні форми, як складові елементи абстрактних композицій, виступають у Логуша рідше.

Цікаві й оригінальні є твори Логуша на тему «оптичного малярства». Ці композиції мають гарні перспективи, в них добре видно третій вимір – простір. Це є зображення глибоких просторів з якимись далекими таємничими космічними світлами. Оптичне малярство Логуша теж має в



Оптична композиція, шовкодрок

собі дещо з сюрреалізму, не є воно ні сухе ні чисто декоративне, як це, здебільша, з цим малярством буває.

Зацікавлення Логуша космосом видно в багатьох його творах. В деяких із них він показує сильне, різнокольорове проміння, яке немов би вибухало сальвами з якогось космічного джерела. Цікаво замітити, що ці космічні вибухи мистець бачить не стихійними й анархічними, лише у якомусь, точніше неозначеному, ладі, згідно з якимись законами, що проявляється в добірній гармонії барв.

Та зі всіх небесних тіл найбільше притягає Логуша таке наше сонце. На тему пов'язання нашого життя з сонцем він має цілий ряд символістичних композицій. Одною з найцікавіших між ними є мабуть композиція зі стилізованим соняшником на тлі великого, червоного сонця – джерело всего життя на землі. В цьому «гимні сонцю» можна добавчувати атакістичний культ Дажбога, культ, що його сліди протривали до сьогодні в наших колядках і в народних взорах на писанках. І саме в ком-



Вітер, шовкодрук

позиціях із сонцем видно виразно українську духовість Р. Логуша.

Р. Логуш має легкий і простий рисунок, який є завжди спонтанний і без вдаваної стилізації. Його композиції є часто симетричні й цією симетричною побудовою вони нагадують українське народне декоративне малярство. Назагал, композиції Логуша є ясні, проглядні й не переобтяжені деталями, а ще менше кольорами, одна барва є основна, а інші лише додаткові.

Наш молодий мистець щойно на початку своєї творчості, але вона вже на стільки багатогранна й оригінальна, що заслуговує на відмічання.

Р. Логуш – це в першу чергу мистець із сильно розвинутою творчою уявою й помисловістю та з поетичним підходом до сюжету. З його творів промовляють ніжність, делікатність а дежолі таємнича загадковість. Він є працьовитий і, при своїх уроджених здібностях, має всі шанси вийти на передове місце в мистецькому світі.

За дальшим розвитком і творчістю Логуша будемо слідкувати, а наші читачі за океаном матимуть нагоду не раз побувати на виставках і побачити його праці в оригіналах, бо чорно-білі репродукції в журналі дають про них лише дуже приблизну й слабу уяву.

Володимир Попович

Виховники

проф. Гр. Ващенко

ОСНОВНІ ЗАСАДИ РОЗУМОВОГО ВИХОВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

(Продовження з ч. 130)

Український нарід не жив ізольовано. Він завжди мав культурні зв'язки з іншими народами. Тому для ґрунтового й вірного розуміння свого минулого, сучасного та перспектив майбутнього, потрібно знати всесвітню історію людства, політичну й культурну.

Наймогутнішим знаряддям культурного розвитку людини є мова. Тому в навчальному пляні загально-освітньої школи має посісти почесне місце рідна мова. В ній відбиваються культурні здобутки народу, його історія, світогляд та його психічні властивості. Це один з найдорожчих скарбів народу. Саме в цьому аспекті й має вивчати молодь рідну мову. Щоб ґрунтовно розуміти свою мову, а також, щоб мати можливість користуватися культурними здобутками інших народів, потрібне знання чужоземних мов і то не тільки нових, але й старовинних, латинської й грецької, бо європейська культура є продовженням класичної греко-римської культури. Історія, література, мова становлять собою цикл гуманітарних наук. Крім великої світоглядної ролі, вони мають, між іншим, першорядне значення для розуміння організації суспільного життя. В цьому аспекті гуманітарні науки зробили ще дуже мало. Сучасна всесвітня криза людства вимагає в цій галузі роботи, як від науки, так від школи.

Другий цикл наук, що входять в навчальний плян школи, становлять науки природничо-математичні. Так само, як і науки першого циклу вони мають велике значення для вироблення світогляду. З цього боку безумовно потрібне погодження між двома циклами наук, щоб не вийшло так, що природничі науки будуть виховувати учнів в матеріалістичному дусі, а науки гуманітарні в дусі ідеалістичному. Це призвело б до хаосу в головах учнів, а, навіть, і до безпринциповости в поведінці.

Крім того, природничо-математичні науки, подають знання, що потрібні для практичної діяльності людини в галузі сільського господарства та промисловости. Зважаючи на те, що на українську молодь в найближчому майбутньому ляже великий обов'язок відбудувати й розбудувати рідний край, або якусь нову батьківщину, треба подавати всі ці дисципліни не абстрактно, не в одриві від живої дійсности, а так, щоб учні розуміли значення їх у майбутній праці для батьківщини.

Одна з наук цього циклу, а саме географія, стоїть на межі двох циклів, природничого й гуманітарного. Відповідно до цього вона має подвійну виховну роль. З одного боку вона, подібно до історії, допо-

магає вірно зрозуміти минуле й сучасне нашої батьківщини та інших країн і таким чином виховує патріотизм, а з другого боку, – знайомить з природою рідного краю, з заняттям населення, й тому готує учня до практичної діяльності в майбутньому.

Щодо математики, то мимо свого практичного значення, вона є могутній метод у розв'язанні більшості наукових питань. Про це з деякими подробицями маємо сказати далі.

Хоч дисципліни розподілені по окремих циклях і хоч кожна з них являє собою окрему систему знань, – буття є єдине. Тому й знання, що їх одержує учень в школі мусять становити цілість. Більшість наших шкіл такої цілості не дає. Відомий німецький педагог Вільман в своїй «Дидактиці» писав, що дисципліни шкільного навчання поєднує лише ранець учня, в якому, він носить свої підручники. Через розірваність в змісті навчання останнє губить свою життєвість і стає нецікавим. Тому одно з важливих завдань школи – дбати про суцільність знань, що вона подає учням.

Вироблення суцільного ідеалістичного світогляду в процесі шкільного навчання молоді має сполучуватись з розвитком так званих формальних здібностей інтелекту учня. Не можна сказати, щоб школа нічого не робила в цьому напрямку. Але ця робота здебільша провадиться без плану й без чітко поставленої мети.

В процесі такої роботи інтелектуальні здібності учня розвиваються, але цей розвиток іде, так би мовити, стихійно, через що не досягається бажаного рівня його, а іноді він іде навіть невірними шляхами. Зрозуміло, що правильна постава виховання інтелектуальних здібностей молоді може бути збудована лише на психологічних засадах. Не знаючи природи цих здібностей і законів розвитку не можна їх доцільно виховувати.

Як зазначено вище, психологія поділяє процеси на нижчі, що властиві й тваринам, і вищі, що властиві лише людині. До перших належать сприймання у всіх його формах, уявлення й пам'ять, до других – творча фантазія й логічне мислення. Із перших пересічна школа розвивала й розвиває переважно пам'ять, і то не виробляючи уміння доцільно використовувати її. Зате школа майже не розвивала процесу сприймання, зокрема, вищої форми його, що має назву – «спостереження». Як зазначено вище, тонка спостережливість є одна з найхарактерніших рис типового українця. Отже, через нерівну поставу навчання в багатьох випадках ця риса в школі не тільки не розвивалась, а навіть послаблювалась, через що освічений інтелегент не рідко поступається здатністю спостерігати перед неосвіченим селянином. А проте спостережливість є надзвичайно цінна риса людини, без якої неможлива високопродуктивна робота ні в галузі практики, ні в галузі теорії. Вона потрібна на кожному кроці в сільському господарстві, бо господар на підставі найдрібніших ознак мусить здавати собі справу з того, як іде ріст сільськогосподарських рослин, чого бракує худобі, чи не захворіла якась тварина, як працює якась машина, прим. жниварка, молотарка і т.ін. Того ж самого вимагає й праця механіка на заводі, бо коли він своєчасно не помітить якогось порушення дії машини, вона може зіпсуватись, або навіть може трапитись серйозна катастрофа. Спостережливість потрібна

й громадському діячеві і взагалі тим, хто в своїй роботі має справу з людьми, іноді навіть приховані нею наміри. При доборі співробітників потрібне вміння розпізнавати вдачу людей і т.ін. Не менше значення має спостережливість і в науковій роботі, особливо в галузі природознавства й психології. Більшість відкриттів в тих науках завдячують якраз спостережливості дослідника.

Спостережливість розвивається, звичайно, в процесі самої роботи чи то практичної чи теоретичної. Але людська культура, наука й техніка, значно швидше рухалися б вперед, коли б тонка спостережливість розвивалась у молоді ще за роки шкільного навчання. Це треба твердо пам'ятати українським педагогам, що мають виховувати майбутніх будівничих тепер зруйнованої України.

Крім того спостережливість є основою високого розвитку вищих інтелектуальних процесів, що кінець-кінцем спираються на процеси сприймання. При неточному, нечіткому й розпливчастому сприйманні не може повстати в свідомості людини й чіткі повноцінні образи, без них не може діяти якслід ні фантазія ні логічне мислення.

Щодо пам'яті, то стара школа занадто зловживала механічною пам'яттю і навіть культивувала її. Від учнів вимагали, щоб вони заучували не тільки вірші й формулювання законів і правил, а навіть й звичайний прозовий текст. Високі оцінки одержували учні, що у своїх відповідях якнайточніше відтворювали текст підручника. А головне те, що учителі здебільша не перевіряли, чи зрозумів учень вірно текст підручника й засвоїв без достатнього розуміння його. Таке навчання помимо того, що воно занадто обтяжувало учня, вимагаючи від нього великих зусиль, а до того ще часто, замість розвивати притуплювало його розумові здібності.

Сучасна школа значною мірою виправила ці хиби старої школи. Тепер навіть пересічний учитель домагається перш за все, щоб учні зрозуміли його, а потім вже засвоювали програмовий матеріал. Але тут дехто з педагогів допустився протилежної крайности. Особливо це стосується вчительства Наддніпрянщини в період 1918-1932 рр. Ще перед революцією 1917 року, в Росії й на Україні почали ширитись прогресивні педагогічні думки, наростала реакція проти схоластичного навчання. Одним із проявів реакції була боротьба проти всякого залучування книжного матеріалу, яка в багатьох випадках перетворилася на боротьбу проти всякого залучування, навіть проти точного засвоювання віршів і формулювань законів та правил. Наслідки такої методи навчання були не менш сумні, ніж наслідки «зубріння». Учні закінчуючи школу, не мали точних знань з жодної дисципліни. Вони не знали ні назв міст, річок, кількості населення різних країн, не знали не тільки хронологічних дат історії, а навіть імен історичних діячів, не знали формулювань законів фізики, мали якісь неясні туманні уявлення з різних дисциплін і були в дійсності неосвіченими людьми. Крім того, не знаючи точно правил орфографії й пунктуації, вони не володіли поправним письмом, пропускали велику кількість граматичних помилок, були людьми безграмотними.

(далі буде)

Фізична Культура

Підстави нашого здоров'я

ЩО КОЖНИЙ ПОВИНЕН ЗНАТИ ПРО ЗУБИ

др. Степан Зошук

Здорові зуби є не лише прикрасою здорової людини, але й доказом, що її харч був і є природний, тобто відповідає потребам її тіла.

Кожний з нас бачить щодня жахливі шкоди в зубах своїх ближніх і в себе. На жаль, мало хто застановлявся над причинами тих шкод, а як навіть і звернув увагу, то завжди на другорядні, а не первісні причини.

Хтось поставив питання, чи якби наші предки нас відвідали, то були б огломотшені більше зручністю зубарів, чи розміром загнаних зубів. (Editorial in Journal «Soil Association», Oct., 1971).

«Кожний знає, що американський нарід тим відзначається поміж народами світу, що його найчастіше лікують, оперують і щеплять; а всежтаки це нарід, який найбільше журиться своїм здоров'ям. Ми, американці, є обрякли, опасисті, а наші зуби в жалюгідному стані дарма, що до питної води сиплемо флюор. Наші оруддя травлення схожі до тої машини, якій заєдно щось бракує; ми не годні спати, а зранку ми не годні позбутися отяжілости; ми терпимо нервовою квалістю, високим тиском крові, а серце і мізок заєдно відмовляють послуку. Захворіння вінцевих судин серця поширені мов та пошесть і то у віці найкращих літ. Самогубство є першою поміж головними причинами смерті. Нас взагалі залляла повинь т.зв. «цивілізаційних недуг».

На жаль, ми про це не думаємо, а головно наші мами, тати, тітки, баби, священики, учителі, виховники дівтори і молоді взагалі, не здають собі справи про які поважні чинності тут йдеться, з незнання і забобону пхають в те дитя харчі, які природа їй не призначила, а кількісно пайки, що іноді перевищають кількість кальорій важко працюючих.

Наслідків ми зразу непомічуємо бо «хворобові зміни в наших тканях починаються і діють як невидимі біохемічні переміни в часі, в якому їх ще не можна зауважити і коли їх легко можна направити» (Р. Петерс з Інституту Дослідів Харчів Болгарської Академії Наук, 1972), а коли дитя захворіє, то навіть і не доглупуємось, що це ми звели цю дитину з праведного шляху, що це ми перешкодили їй у природозгідному розвитку, що це ми наражуємо її на терпіння тепер і на будуче, що це ми нищимо її здоров'я а в тому і її зуби.

Один з найвизначніших лікарів, якщо не найбільший, на грані 19/20 віків, Бірхер Беннер (Швайцарія) перший звернув нашу увагу на життєдайні речовини, які знаходяться у сирих рослинових харчах, а які ми звемо сьгодні зачинниками (вітаміни), розчинниками (ферменти, ензими), хемічні первні і сполуки органічно зв'язані. Цей визначний лікар писав: з незнання, забобону, а чи з уронення, мами подають своїм дітям іноді золотою ложкою харч, який мов та отруя веде її до захворіння, а нераз спричинює її смерть, а потім ревн сльози виливає вона над гробом жертви свого незнання».

Два дослідники Лікарського віділу Університету в Гарварді, А. Вансман і Д. С. Бернштайн, знайшли, що обильний харч у білки звіринного походження (м'ясо, птиця, риба, яйця, сир) ведуть до вичерпання хемічних первнів у костях, з приводу чого приходиться до відвапнення костей, яке зветь порохнявиною кости (остеопорозіс). Знайдене, очевидно відноситься до костей і до зубів. (Lancet, 1968, 749, p. 958)

Кажуть, що молоко і вироби з нього мають багато вапу, отже убєрігають зуби перед загниллю; на жаль, і це забобон, бо »помимо цього, що діти і молодь споживають денно багато молока і виробів з нього, а затим харчі дуже багаті у первень вап (кальціум) у більшості їх знайдено заборгованість у вап« (Huenemann A. et All., Journ. Amer. Diet Ass., 1968, 17-29).

»Через надмір споживаних сьогодні молока, виробів з нього, яєць, м'яса, які є всі дуже багаті на вап і фосфор, приходиться до зубожіння в такі первні як манганець і стронцій«(Gormican, A., Catti E., Nutr. Metab. 1971, 13, 364-377).

Алмаз, Бігум і Перейра досліджували позем вапу й амінової кислоти, лізини, у крові шкільної дітвори і знайшли, що позем згаданих речовин знаходився у природних рямцях (значить, не було ніякої заборгованості), дарма, що харчем дітвори був виключно рослиновий харч (зерновий, городина і овочі). Як лише додано до їхнього харчу більше городини, то позем вапу в крові в тумить підноситься. Дослідники додавали до харчу лізину(тобто сутню амінову кислоту, якої позем у крові й так був у природних рямцях; показалося, що цей добавок не мав ніякого впливу на позем лізини. Зате всі мали бездоганні зуби і повне здоров'я«.

На конгресі американських і канадських патологів в Монреалі (березень 1971) говорили дослідники, Кільмер і Мек Куляй, про ролі метіоніни (сутня амінова кислота), яка обильно знаходиться у яйцях, молоці, сирі, м'ясі, птиці і рибі, метіоніна збуджує і сприяє поставанню речовини, званої гомоцистеїною, яка з черги спричинює твердіння стінок судин..

З ділянки дослідів ялозини (амілоїд), знаємо, що сьогоднішній харч і в сьогоднішніх кількостях споживаний (м'ясо, птиця, сир, яйця, масло і т.д.) є багатий у триптофан і тирозину (обі сутні амінові кислоти), і якраз ці амінові кислоти знайдено обильно у ялозині.

Що це таке ялозина і чим вона шкідлива для нашого здоров'я, а особливо для зубів? Велика кількість спожитих харчів звіринного походження може бути лише частинно стравлена, решта загниває в кишках; але навіть та стравлена частина не може бути в цілості присвоєна, її забагато. Стравлені білки дають сутні і несутні амінові кислоти, пурини, сечову кислоту, сечник, (уєра), креатеніну, і т. д. Все, що не є присвоєне мусить бути видалене, бо інакше діють отруйно на наші оруддя. На це потрібний час, а цього часу ми не даємо; з цього приводу зі згаданих відпадків білкової переміни враз зі спожитими товщами, теж у надмірі спожитих, та холестеролем, постає ялозина (амілоїд), який відкладається у міжклітинних просторах, т. зв. зрубо-ткані (мезенхима). Якраз цими просторами проходять ті найтонші судинки в нашому тілі, звані волоскуватими судинами (капілярес). Та частина білковин, яка загниває в кишках, дає сильні отруї (феноль, скатоль, сірководень, метан, путресцини, кадаверини, сепсини, меркаптани і багато інших), які то отруї змінюють цілу здорову заживкову рістню в кишках в напрямі хворобової рістні, а ця остання теж зі своєї сторони починає виділяти отруї. Досліди показали, що ті отруї чинно співдіють у поставанні згаданої ялозини. Кожний може собі уявити, що станеться, коли цей міжклітинний простір, званий зрубо-тканню, маючи заледве кільканадцять мікронів у промірі, запхає ялозина.

Самі волоскуваті судинки, які проходять тим простором, займають 7-10 мікронів у промірі. Ялозина їх прямо стискає так, що червонокривки, 7 мікронів завгрубшки, не можуть проплисти. Надро зуба виповнене неозорим числом клітин зруботкані і волоскуватих судинок. З приводу запхання зруботкані ялозиною всяка виміна і переміна речовин між волоскуватими судинками, якими припливають всі відживчі речовини, а клітинами зубної ткани є часово або й на довший час утруднена а то й неможлива. Всяка тканина нашого тіла, яка не отримує в одиниці часу її потрібні відживчі речовини, а головню кисню і води та з якої усі відпадки переіміни речовин не можуть бути усунені шляхом крови, тратить свою живучість супроти причаєних і усюди присутних заживків (бактерій), живків (вірус), пліснів та різних хемічних речовин. Зуб у такому стані паде жертвою дії заразнів, які припливають сюди шляхом крови, а й прямим робом з ротової ямини, про що в наступному. Коли мізок на мить не отримає кисню ми в ту мить мліємо; так само є з усіми іншими тканиями, лише що ми цього не зауважуємо.

Джерелом заразнів і живків є головню кишки, в яких постійно загнивають спожиті білковини. В другій мірі це ротова ямина, до якої попадають заживки і живки зі зовнішнього світа.

Отруї, про які ми згадали, діють на стінку волосників в такому напрямі, що вони їх, або поражують, або звужують, так що лише незначний відсоток волосників залишається чинним. Такий стан теж обнижує живучість клітин оруддів, в нашому випадку, зубів. Заразні, живки і плісні діють в ту мить.

Отруї та сильні кислоти постають теж і в ротовій ямині з решток страв. Тут теж проімаються згадані вище отруї з розпаду білків у кишках, які без туду входять до обігу крови. Що тут тепер діється? Живучість зуба ослаблена, зате заразні прямо розквітають у гноївці ротової ямини і з цього приводу їх живучість є найвищого ступення. Кислоти діють на поливо (склицію) зуба і пошкоджують його; зразу ці малі уцербки є невидимі, для заразнів це знаменита нагода ввімкнутися в глїб зуба; і так взаємно співдіють заразні, отруї (кислоти) і нищать його на місцях найменшої живучости; так постає загнїль зуба (кар'єс).

Коли до цього долучиться ще й недокрів'я, яке часто сьогодні зустрічається і то з тих же самих причин, які дають гризь (загнїль) зубів, зубного ложиська, ясен, мигдаликів тощо, то дія нищення зубів поступає дуже скоро.

Показчиком кількоти кислін у крові і тканиях є ступінь загушення йонів водня (символ Р). Всякий надмір тих йонів водня мусить бути в ту мить знешкодженим (збайдужненим) т.зв. луговими нівечниками, яких джерелом є головню харчі зі світа рослин у сирому стані спожиті (зернові, городина і овочі). Джерелом кислін є, як ми уже казали, всі харчі звіринного походження, вуглеводани (вироби з білої муки), солодок (цукор) і всі вироби з нього або з ним, загушене молоко, морозиво, чоколяда і какао, алькогольні і безалькогольні напитки, лікери, здобні печива і всі консерви.

Не загнїль зубів спричинює запалення мигдаликів, що звемо мигдалиця (tonsillitis), дихових оруддів (носо-горла, дишника, озаяків, легенів), ні кишок, як це іноді можна почути, лише якраз навпаки, все згадане є наслідком затяжного запалення слизівки кишок, головню товстої кишки, спричинене споживанням знеприроднених харчів, високою теплоотою і добавком різних хемікалій, харчів переважно звіринного походження і до того у великих кількостях. Додаймо до такого «харчу» ще великі кількості алькогольних і безалькогольних напитоків, курення тютюну, та сидячо-лежачий спосіб життя, то кожному думаючому стане ясним, який злочин ми чинимо супроти себе, а головню супроти своїх дітей.

Ми чули погляди, буцімто нестача вапу в харчах спричинює загниль зубів. Це цілком мильний погляд, бо в наших сьгоднішніх харчах є аж забагато його лише, що він мертвий, мов це вапно, ям білимо стіни, тобто позбавлений електричного вилужника, відлучений з органічної сполуки, якраз тим, що ми всі страви розварюємо на смерть. За те вап, магнезій, калій і т.д. у наших костях, м'язнях та інших оруддях мають той життєвий знаменник і тому в потребі, коли нагло тіло залле велика кількість йонів водня, ними тіло послугується, кості відвапнюються (Ваксман і Бернштайн з Гарвардського Лік. Виділу) зуби теж.

Наше тіло є змушене відвапнювати зуби і кості, бо ми не допроваджуємо з харчами, згадані вже, лугові нівечники, а запаси їх у нашому тілі ми давно вичерпали.

Загнилі зуби і загносне зубне ложисько, ясна та мигдалики, стають з бігом часу, огнищем зарази, учулюючи різні оруддя, спричинюючи болі в них. Усунувши те огнище, ми усуваємо безпосередню причину і болі можуть на якийсь час, а й раз на завжди, зникнути, в даному орудді; однак з бігом часу постають іншого рода недомагання, в тих самих або в інших оруддях, тому, що в кишках, отому головному, вічно жевріючому, огнищі, все по старому, аж хіба, що ми доосновно змінили наш харч і тим робом загасили огнище.

Надмір білкових харчів звіринного походження у харчі вагітної жінки є жахливою загрозою для зародка і плоду в уразі, як для його розвитку, так й для його здоров'я. Згадаймо одну з тих шкод, а саме те, що щораз частіше родяться немовлята з вродженою хобою присвоювання гомоцистеїни, яку видаляють зі сеччю (гомоцистеїнурия). В такому випадку є лише один шлях зарадити нещастю, а саме не подавати дитині ніяких білковин звіринного походження, а лише зі світа рослин ((Hansen, Dove, Crawford et Tishler, Lancet, 1968, 474).

Мек Куляй виказав, що якраз ця гомоцистеїна, яка обильно знаходиться у харчах звіринного походження, спричинює поставання тяжкорозпускальних білкових речовин і тим сприяє творенню ялозини. У своїх висновках поручає Мек Куляй обмежити в харчуванні кількість білковин звіринного походження. Молоко жінки має лише половину аж до одної третьої стільки метіоніни (сутня амінова кислота), що коров'яче.

Нофраніі (з Інституту Макс Планк — Німеччина) виказав, що доросла людина не потребує більше метіоніни денно ніж 273 міліграмів противно до поручень знавців зі Світової Організації Здоров'я, які визначили аж 930 міліграмів. Щойно недавно ця організація здогадалася обнизити кількість денного запотребовання таких амінових кислот як лізини, треоніни і триптофану на 20 до 30 відсотків (Франкфуртер Альгемайнер Цайтунг, 27.8.75), а кількість денного запотребовання білковин обнизили ФАО/СОЗ до 38 грамів на день і особу (за звітом проф. Др. П. фон Блянкенбург).

Менкес досліджував упродовж довгих літ 62 новородків перекормлюваних, як воно сьгодні діється, і знайшов, що це надмір тирозини у харчах звіринного походження (т.зв. збагачувані у білковини молока та інші мішанки, а по одному році надмір таких харчів як м'ясо, сир, яйця, курятина і т.д.) були причиною недорозвинення інтелігенції, що виразно виринуло біля шостого року життя. (Menkes, J. H., Medical Tribune, 1971, і «Die Welt, 1971, 21. IX.). Важливе, що брак інтелігенції запримічується аж по стільки роках, коли є уже запізно, а до того часу без застанови і безжурно напихано немовля згаданими харчами, що влізло!

(Далі буде)

СУМ 6 дії

VIII ЗУСТРІЧ ДРУЖИННИКІВ СУМ АМЕРИКИ

В днях 9-го і 10-го жовтня ц.р. прибуло понад 50 дружинників з різних осередків СУМ на Оселю «Холодний Яр» біля Фільмор, Н.Й., щоб взяти активну участь у VIII-ій зустрічі Дружинників СУМ в Америці. Зустріч проходила під гаслом «Лиш боротись значить жить». Команда Зустрічі складалася з наступних осіб:

Комендант – Леся Балко
Писар – Дарка Гевришків
Бунчужний – Ярослав Федорійчук

Обозний – Богдан Дрочак
Обозна – Акація Бельмеґа
Пресовий реф. – Дарія Мудрак
Члени: Тарас Дрозд, Юрій Романець

Ко-ординатор – Ірина Сташків

Після реєстрації в суботу, пообіді відбулося святочне відкриття і розпочалися наради, якими керувала президія в складі: Славо Федорійчук – голова, Леся Балко – заступник, Христя Грицюк – писар, отець Роман Мірчук – почесний член.

Друг Тарас Дрозд, Булавний Дружинників, висловив вступні заваги в яких він пов'язав концепцію СУМ при її створенні із теперішнім положенням нашої організації. Д. Тарас натякнув, що напрям праці дружинників це наслідок особистої ідейності кожного дружинника, який має при-

своїти ідеологічно-виховний характер СУМ. З тої причини було бажано, щоб кожний дружинник брав участь в ідеологічному вишколі, організовану Інститутом Суспільно-Політичної Освіти (ІСПО).

Відтак праця проходила по групах. Кожний учасник увійшов до одної з чотирьох груп. Кожна група мала опрацювати окрему тему, які були заздалегідь приготвлені груповими. Між ними були: «Роля Дружинників в осередку», груповий С. Сидір-Чарторийський; «Які нові речі або акції хотіли б ви бачити в СУМ?» – Д. Мудрак, «СУМ і другі організації Визвольного Фронту» – Я. Федорійчук, «Проблеми вишкільних таборів» – І. Зварич. Ці дискусії велися до вечора, а групові мали здати висновки дискусій Резолюційній Комісії. На жаль, не стало часу, щоб усі учасники зійшлися і обмінялися думками щодо різних тем.

Після короткої перерви, продовжувалась далі програма. Подруга Ганя Кобилецька з Торонта виголосила доповідь про «Перехід з Старшого Юнацтва в Дружинники». Вона згадала, що часто різниця між юнацтвом і членами дружинниками полягає в браку ідеологічної підготовки. Перехід в Дружинники є улегшений тим, ко-

ли рівень свідомості юнацтва є піднесений. Отже, програма такої підготовки має складатися з організованих тем-дискусій у формі семінару.

Ці теми охоплюють історію України, українське політичне життя, літературу, мистецтво, культуру, релігію як рівнож історію і діяльність СУМ, спорт, і т.д. Кожний сумівець при переході в Дружинники має пройти десять обов'язкових сходин, тоді сам відповідає за дві теми, і вибирає додаткові, які його особисто цікавлять. Учасники є розділені на малі групи, в яких вони мають змогу брати активну участь в дискусіях. Ціль такої програми це зацікавити юнацтво, піднести їх рівень свідомості, як рівнож заохотити їх до дальшої праці в українській громаді.

Другу доповідь виголосив д. Ігор Зварич, в якій він зreferував тему «Проблеми сьогоднішнього вишколу». Друг Ігор згадав що в сьогоднішніх часах, як наслідок різних течій політичної думки, молодий українець має труднощі виробити і впевнитись в націоналістичному переконанні. Кожний дружинник мусить прагнути до само-вишколення, як рівнож до відповідальної виховної підготовки в рядах СУМ.

Після довгого дня нарад, цікавих дискусій і доповідей, друзі і подруги трохи відпружились на забаві, танцюючи і співаючи до пізньої ночі. В неділю рано, отець Роман Мірчук відправив Службу Божу. Опісля продовжувались наради.

В першій точці програми, писар відчитав писемні привіти, між ними привіт від Головної Управи СУМ Америки. Привіт від Крайової Управи СУМ в Канаді склав

особисто д. А. Дзюбанівський.

Подруга Оля Король виголосила останню доповідь, про «Роль і завдання дружинників СУМ», в якій пригадала всім дружинникам, що ми є символом і прикладом для молодшого і старшого юнацтва, та що це від нас залежить виробити віру в нашу Спілку. Наша роль це перебрати провідні функції, щоб наша активність в СУМ довела її до вищого і кращого рівня. На кінець подр. Оля згадала, про наше велике завдання, жити і діяти вповні як сумівці-дружинники за гаслом «Бог і Україна».

Після короткої перерви, наради Зустрічі дійшли до останньої точки, а саме, до звіту Резолюційної Комісії. До Комісії ввійшли: С. Кіра, І. Зварич, І. Оліяр, Л. Балко, С. Сидір-Чарторийський, Л. Югас, І. Шалева і Т. Дрозд. В резолюціях Комісія ствердила, що майбутність нашої організації полягає на нас: щоб стримати занепад нашої Спілки, треба підвестись до вищого рівня ідейності і взяти на себе відповідальність покращити систему і виховну працю в СУМ.

Зустріч Дружинників СУМ закінчилась в неділю по-обіді святочним закриттям. При виїзді додому, ми всі відчували, що на нас чекає в осередках поважна праця і велика відповідальність. Все ж таки ми від'їжджали скріплені знанням і переконанням, що наші друзі і подруги дружинники стоять готові до допомоги і підтримки.

Д.М.

Резолюції схвалені 8-ою Крайовою Зустріччю Дружинників СУМ Америки

8-ма Крайова Зустріч Дружинників СУМ Америки, яка відбулася в днях 9-10 жовтня 1976 року, на оселі СУМ-А у Філмоф, Н.Ю., постановила:

1. Піддержувати всі націоналістичні революційно-збройні тенденції, та рухи, що змагають до знищення московсько-більшовицької тюрми народів;
2. заохочувати Дружинників користуватися по осередках правом голосу під час Загальних Зборів і при інших нагодах;
3. щоб члени Управ осередків та керівних органів СУМ добирали собі не-заангажованих ще помічників з рядів дружинників і старшого юнацтва;
4. щоб Дружинники зі своєї ініціативи і за своєю уявою організували самодіяльні гуртки;
5. щоб Дружинники організували ройові, осередкові і окружні спортові змагання та самодіяльні пописи;
6. пропонувати Головному Булавному Юнацтва при Головній Управі, поширити програму ідеологічного вишколу для старшого юнацтва;
7. щоб Дружинники ширили пропагандивну акцію серед українського суспільства, даючи знати про сумівську діяльність;
8. вважати доцільним улаштувати періодично семінарі, доповіді, дискусійні вечори та табори з програмою ідеологічного вишколу;
9. вимагати від референтури Дружинників допильнувати і перевести по Відділах і Осередках курси ІСПО.
10. вважати за необхідне, щоб в найкоротшому часі Виховна Рада доповнила і випустила друком вишкільні підручники.
11. уважати, що основою релігійно-націоналістичного виховання Дружинника СУМ повинна бути гордість приналежності до Спілки Української Молоді яку треба виявляти все і всюди;
12. зобов'язати осередкових керівників Дружинників пересилати звіти Загальних Зборів негайно після їх відбуття;
13. щоб при кожнім осередку заіснував зорганізований відділ Дружинників;
14. щоб той зорганізований відділ всіма силами активізував бувших членів Дружинників СУМ.
15. щоб координаційна акція та співпраця осередкових відділів дружинників була остаточно здійснена;
16. видавати крайовий інформаційний листок про активність Дружинників по осередках;
17. зобов'язати всі Відділи Дружинників по Осередках висилати по двох представників-делегатів на майбутні зустрічі Дружинників. Одначе, всі інші Дружинники мають право активної участі і голосу у цих зустрічах.
18. вважати що Українські Церкви – це невід'ємна частина українського суспільства. Щоб забезпечити їхній український характер і дальше існування, Зустріч заохочує Дружинників і Дружинниць вступати до Українських

Під переходовим прапором Крайової Управи СУМ

В системі багатогранного організованого громадського життя понад одностиячної української спільноти в Лондоні, діє один із більших Осередків Спілки Української Молоді нашого терену.

Заснований 21-го листопада 1948 р., в день патрона СУМ св. архистратига Михаїла, лондонський Осередок ч. 37 ім. Миколи Павлушкова протягом 28 років безперерійно провадить свою діяльність у всіх напрямках, що впливають із ідейно-програмових заложень, кожночасної доцільности та засягу заінтересувань нашої Спілки. У місцевій громаді цей Осередок СУМ виконує важливу роль, організуючи українську молодь та виховуючи і пригтовляючи її до громадської праці. В його рядах знаходилися, між іншими, й такі люди, які згодом стали визначними особистостями та громадсько-політичними і культурними українськими діячами у Великобританії, а навіть у цілій українській діаспорі. Від 14-го грудня 1963 року в рамках Осередку почав формально діяти 15-ий Відділ Юнацтва СУМ «Київ», який побудований згідно з усіми засадами Правильника Юнацтва СУМ.

~~~~~  
семинарій та монастирів;

19. вважати доцільним зактивізувати дружину Виховників, яка занималась би проблемами виховання старшого юнацтва і підготовки Дружинників.

Особливо успішним на плодovitу діяльність лондонського Осередку СУМ був 1975-76 діловий рік. У цьому році, коли наша Спілка обходила 30-ті роковини свого існування на чужині, в місцевому Осередку у багатьох відношеннях піднісся ще вище рівень праці. І так, для прикладу: загальний стан членства збільшився до рекордового числа 175 осіб. У переведених іспитах 51 юнаків і юначок здобули різні юнацькі ступені. Задовільне число – 50 членів юнацтва й дружинників – користало із цього річних таборів СУМ, із того 7 перебувало не зимовому вишкільному таборі на Франкополі, де, частина з них, започаткувала ідеологічний вишкіл у рамках Інституту Сусп.-Політичної Освіти. В організованій Крайовою Управою сумівській поїздці до Парижу для вшанування сл. пам'яти Симона Петлюри у 50-ті роковини з дня його геройської смерті, з лондонського Осередку СУМ була найчисленніша делегація, яка складалася із 7-ми сумівців. Також рекордове число місць (три I-их й одне II-ге) здобутих в конкурсі на Крайовому Здвизі (в обох його частинах) вказує на задовільний розвиток діяльності мистецьких груп. В додатку до існуючого балету «Соколи» під керівництвом д-га І. Ксьондзика, дівочого хору під диригентурою подр. Г. Гарбуз та доволі сильного рецитаторського гуртка, на початку 1976 року засновано ще юнацьку оркестру,

якою керує д. Р. Кравець. Осередок був відзначений окремою грамотою за взірцевий організований виступ на Крайовому Здвижі, що вказує на добру, на загальну, організованість та дисципліну членства, зокрема щодо ношення сумівського однострою. До іншої замітнішої діяльності Осередку належить зачислити відбуття 4-ох святочних апелів, курс писання писанок, передіспитовий семінар, вечір творчості Івана Франка у 60-ті роковини з дня його смерті і концерт на відзначення 30-тиріччя відновлення СУМ. Передача в місяці липні обов'язків голови Осередку на руки дружинника д-га О. Барана та його належне вив'язування із цих обов'язків, можна також зараховувати як ще один із успіхів, зокрема на шляху до «відмолодження» СУМ. До виняткового рекорду варто зачислити ще й те, що в біжучому році в Осередку заключилося аж 4 сумівські подружжя, і то з поміж найактивніших дружинників – членів Управи та Булави.

Але не тільки у замкнених рамках Осередку працювала сумівська молодь. Вона очолювала і була промотором місцевої Української Студентської Громади, вона творила переважаючу кількість учительського складу Школи Укрінознавства, була у складі Управи В-лу СУБ, брала активну участь у Комітеті ОУП-В'язнів, у місцевому Патріархальному К-ті ПУКЦ та в місцевих і центральних комітетах для відзначення національних річниць. Усі, так численні в Лондоні, зовнішньо-політичні акції і маніфестації також не відбулися без активної співучасті місцевої сумівської молоді.

Ще на початку 1976 року, в дні 4-го квітня, на Крайовій Кон-

ференції СУМ лондонський Осередок був піднесений до великої почеси – назви Осередок-Першун у Великій Британії та носія переходового прапора Крайової Управи.

У неділю, 21.11. 1976 р., Осередок СУМ відбув свої чергові Річні Загальні Збори. Зборами ділово та справно керувала Президія, у складі якої були: д. Р. Кравець – предсідник, д. Я. Гарбуз – заст. предсідника та под. Г. Гарбуз і Д. Марків – секретарі. Почесними гостями на Зборах були: д. Ігор Марків – представник КУ СУМ, як також майже усі голови місцевих братніх організацій. Загальний звіт про переведену діяльність Управи й Булави відчитав в. об. голови д. Орест Баран. Звіт стисло, але докладно представив усю виконану протягом каденції працю та яскраво віддзеркалив фактичний стан Осередку. Частинно про це було вже згадано вище. Можна додати хіба ще те, що на протязі року до нас вплинуло 1859 фунтів і що фінансова господарка Осередку, всі розчислення і т.п., були ведені взірцевим порядком.

У висліді переведених виборів, Осередок на наступну каденцію очолив д. Ярослав Гарбуз. До Управи увійшли: подруги - Л. Фостун, Н. Андрусин, А. Саган, Г. Гарбуз, І. Капустинська, Д. Мартиняк та друзі – О. Баран, І. Стасік, М. Саган, Г. Ксьондзик і Я. Тимчишин. Новообраний склад Булави В-лу Юнацтва: д. В. Гуменюк – булавний, под. А. Гуменюк, под. Д. Марків, д. Б. Терлецький та д. Т. Кохан. Товариський суд очолила под. В. Лаврушка, а Контрольну Комісію д. В. Капустинський. За винятком трьох сеньйорів – членів Управи, весь

новообраний провід Осередку – Управа, Булава та цілий склад Ради Виховників В-лу Юнацтва – це дружинники СУМ, більшість з яких закінчила, або ще постійно знаходиться на вищих студіях. Вони перебрали і продовжуватимуть діяльність лондонського Осередку СУМ і нестимуть далше весь тягар його праці та... переходовий прапор Крайової Управи.

Хочемо вірити, що під цим прапором, який для нас є сим-

волом попередніх успіхів і досягнень, провід та членство Осередку СУМ у Лондоні в розпочатій каденції прямуватиме до нових здобутків, до вершин творчого самовияву духово-інтелектуальних сил, до гуртовного з'єднування якнайширших кругів української молоді для реалізації найвищих ідеалів СУМ – повсякчасного служіння у замірах і ділах Богові та Україні.

**В.К.**

## 22-ий Крайовий З'їзд СУМ в Бельгії

Після трьохрічної каденції відбувся 22-ий з черги Крайовий З'їзд СУМ в Бельгії, в неділю 24.10.1976 року, в Брюсселі. На З'їзді взяли участь делегати від Осередків та члени керівних органів СУМ Бельгії. За уступаючу КУ СУМ звітував Р. Раделицький (голова), Віра Сеничак (секретар) і Марія Карпа (скарбник). Звіти виявили значне послаблення праці за останні два роки, включно з залишенням таборування літом 1976 року. В довшій дискусії та критичній оцінці діяльності уступаючої Управи учасники З'їзду мали змогу об'єктивно підійти до розгляду положення української молоді в Бельгії і завдань СУМ під цю пору і в зисліді того прийняли ряд постанов, щоб уникнути на майбутнє застою в праці і шкідливих занедбань.

Нову Крайову Управу очолив інж. Іван Левицький, довголітній сумівський діяч, а до складу КУ СУМ вибрано:

Василь Раделицький, заступник і організ. керівник,  
Віра Сеничак, секретар,  
Марія Карпа, скарбник,

Зенон Коваль, Євген Чепак,  
Євген Матвіїв і Надя Сеничак – Члени.

Контрольну Комісію очолив д. О. Коваль.

На протязі місяців листопада і на початку грудня ц.р. нова Крайова Управа відбула вже два засідання і конференцію Осередків СУМ та виготовила плян праці на наступний рік. Перед КУ СУМ Бельгії стоїть найближче завдання в ділянці організації Сумівського Зимового табору на Франкополі, започаткування курсів ІСПО зі щомісячними семінарійними днями для Дружинників, постійним вишколом впорядників і виховників та систематичною працею по роях і відділах Ю СУМ на місцях. В членів КУ не бракує почуття відповідальності за долю нашої Спілки в цій країні, а одержаний досвід допоможе виправити помилки та недотягнення.

**О.К.**

## НА ПОШАНУ ВИХОВНИКОВІ МОЛОДІ

*(В 75-ліття народин полк. Євгена Рена-Побігущого)*



Заходами Крайової Управи Українського Християнського Руху в Німеччині при співпраці СУМ та інших громадських установ відбувся святочний вечір 14.11.76 р. в новозбудованому культурному Центрі при українському католицькому соборі в Мюнхені, присвячений вшануванню відомого і любленого суспільно-політичного діяча та Виховника м-гра Євгена Рена-Побігущого. Понад сто осіб представників громадського і церковного організованого життя взяли участь в тому вечорі, щоб привітати Ювілята і побажати йому дальшої наснаги до цінної невсипущої праці, яка характеризує ціле життя Ювілята.

Мгр. Євген Рен-Побігущий народився 15.11.1901 р. в учительській родині на Підкарпатті. Вже змалку виявляє велике зацікавлення суспільним життям і організує в гімназії аматорський

драматичний гурток. На 17-ому році життя переживає велике душевне піднесення в моменті проголошення української державності. Це спонукує його зголоситись добровольцем до УГА і пройти важкий шлях вояка і підстаршини включно з захворюванням на поворотний тиф в чотирикутнику смерті під Вінницею.

Повернувшись додів, йде знову до шкільної лавки і закінчує матурою, щоб відтак перейти на студії до Українського таємного Університету, поскільки поляки не хотіли прийняти ні на працю учителя, ні на університетські студії. Відбув також студії теології в українській семінарії.

Військовик і педагог, Ювілят посвячує себе для виховання українських вояків на передодні і в час світової війни. Старшина Дружини Українських Націоналістів, відтак разом з Романом Шухевичем-Чупринкою на чолі Легіону, Ювілят вишколив сотні українських вояків і підстаршин та старшин УПА, що відіграли важливу роль в боротьбі проти ворогів України. Знають його також вояки і старшини Дивізії «Галичина», як взірцевого старшину інструктора та доброго військового тактика.

Повоєнна діяльність Ювілята це невпинна праця учителя, організатора і суспільного робітника та Виховника української молоді. Спілка Української Молоді за довголітню цінну і безкорисну працю надала полк. Євгенові Ренові-Побігущому звання Виховника 3-го ступеня. Ювілята радо вітали сумівці на всіх таборах в Німеччині, в Англії, в Бельгії, в

## ВЕЛИКА ВТРАТА



В Мюнхені, в Німеччині, помер несподівано 16.11.76 на 74-ому році життя широко відомий професор, лікар, науковець, письменник і суспільно-політичний діяч

д-р Василь ПЛЮЩ

Франції, а також в Америці і в Канаді. Його великий досвід, практичний підхід, військовий лад і порядок передавалися іншим виховникам і командам таборів і залишили свій тривкий слід у сумівській виховній практиці. Крім практичної виховної праці Ювілят співпрацював постійно з українською пресою, а зокрема багато його статей появлялося на сторінках юнацького журналу «Крилатих».

Відзначаючи 75-ліття Шановного Ювілята, Центральна Управа СУМ вітає його сердечно разом з ВШ Дружиною Панею Галиною і бажає кріпкого здоров'я та внутрішнього задоволення з належно виконаного обов'язку супроти свого Народу і його молоді. Щастя Боже, на многі Літа!

**О. Коваль**  
Голова СУМ

Спілка Української Молоді знає Покійного, як щирого приятеля молоді, яку своїми писаннями і впливом бажав якнайкраще підготувати для світлого майбутнього України. Уродженець Центральних Земель України, д-р Василь Плющ прийшов на світ в козацько-шляхетській родині і цю поставу українського духового аристократа зберігав через ціле життя. Ця його постава зумовила його участь в праці Спілки Визволення України на рідних землях, а відтан на чужині.

Покійний був професором медицини Київського, Львівського і Братиславського університетів, керівником і співосновником Медичної Секції УВАН, першим головою Ради ЦПУЕН, заст. голови УМХС, вченим секретарем і заступником голови УВАН в Європі, членом-засновником німецького товариства Торакологів, редактором медичних гасел «Енциклопедії українознавства», співробітником періодичних націоналістичних видань ОУН, друкуючись постійно на сторінках «Шляху Перемоги», «Визвольного Шляху», «Юкрейнієн Рев'ю» й ін.

Покійний залишив багату літературно-наукову спадщину в формі численних статей та окремих книг. Слід відмітити, що д-р В. Плющ розпрацював систему здоров'я для Української Держави, що була схвалена IV Великим Збором ОУН. Залишив також цінну працю «Нариси з історії української медичної науки та освіти», ряд брошур з історії боротьби українського народу під совєтською окупацією, а зокрема написав розвідку про Спілку Визволення України та Спілку Української Молоді в 50-ліття від їх оснування.

Похорони відбулися на українському цвинтарі в Бавнд Бруку, ЗСА, куди перевезено його тлінні останки. Нехай буде Вічна Пам'ять великому трудівникові і борцеві за ідеали Української Нації!

# Щастя Бажаємо



◀ В дні 29.6.1976 р. звінчалися в церкві св. Покрови в Льєжі, Бельгія, Ірина СТАХІВ і Євген МАТВІЙ. Вінчав о. шамб. Г. Фуканчик.

Ірка – студентка консерваторії, довголітня сумівка О-ку Ноттінггем, Вел. Брит., учасниця таборів та діяльності СУМ. Євген – активний сумівець, тепер голова О-ку СУМ в Льєжі та член КУ СУМ і Управи філії УДК.

Весілля відбулося на Франкополі в традиційній атмосфері з участю численних гостей з Бельгії і з Вел. Британії, а також з Франції і Німеччини. Під час прийняття за ініціативою м-ра М. Козута була переведена грошова збірка, яка дала 4.120 бфр., що їх Молода Пара призначила по половині на «ШП» і на «Авангард».

Щира подяка Жертводавцям і Многих та Щасливих Літ Молодятам!



➔ В церкві св. Покрови в Пармі, ЗСА, відбулося вінчання 10.7.1976 Галини МАЦІЄХ з Юрієм КВАЛИКОМ. Тайну подружжя довершив о. Іван Коротець з Чикаго.

Галина закінчила в цьому році університетські студії, а в СУМ була активною від молододоюнацьких літ, завершуючи осягненням звання виховниці 1-го ступеня. Юрій продовжує далі свої студії. Весілля відбулося в гарній родинній атмосфері. Старостував п. Петро Венгрин, який вітав Молоду Пару від Управи О-ку СУМ в Клівленді від якої передав подарунок.

З переведеної грошової збірки приділено 40 дол. на пресфонд «Авангарду».

Молодій Парі бажаємо щасливих і Многих Літ, а жертводавцям щире Спасибі!





↑ 20.9.76 минула перша річниця шлюбу Анни КУРНЯВКИ і Романа ДАШАВЦЯ, що одержали Тайну вінчання від о. Дмитра Библіва з Ньюарку на Оселі СУМ в Елленвіл, ЗСА.

Анна пройшла всі шаблі юнацтва СУМ в Ньюарку, досягнувши ступені виховниці і булавної. Брала участь на сумівських таборах, де й зацікавилася з Романом. Студіювала психологію на Рутгерському Університеті.

Роман також пройшов шлях юнака в О-ку Бостон, де був членом булави а в 1974 р. головою Осередку. Був бунчужним Здвигу і комендантом Злету СУМ в Елленвіл. Є членом Управи О-ку і членом ГУ СУМ Америки. Студіював біохемію на Бостонському університеті і спеціалізується в анестезії. Обидвоє Молоді є далі активними в О-ку СУМ в Бостоні.

На весільному прийнятті на заклик старости З. Галькевича присутні склали 635 дол., в тому Молоді 200, які розподілено: 385 дол на «ВФ ОУН», по 100 на «Авангард» і «Крилаті» та 50 дол. на радіопрограму оо. Василіян в Нью Йорку.

Молодій Парі Многих і Щасливих Літ, а Жертводавцям і Збірщикам щире Спасибі!

Рома ГУПАЛІВСЬКА і Ігор БЕЙБА звінчалися 29.5.76 в церкві Успіння Богоматері. Тайну подружжя довершили о. дек. І. Гаврилюк і о. Я. Найманович.

Молода Пара це активні члени Управи О-ку СУМ в Монтреалі, учасники сумівських таборів, хорів та танцю груп, а також студентських організацій. Їхні батьки знані, як активні і свідомі члени Громади.

Весільні прийняття відбулося в Домі Молоді при участі понад 300 осіб. Ожили українські весільні традиції з короваєм, вітаннями і гарним музичним оформленням та при українських стилевих строях почоту і прибраної залі. Старостував д. Любомир Квасниця.

Проголошена грошова збірка дала 557 дол., які розподілено: на сплату Дому Молоді 427 дол., на «Гомін України» – 30 дол. і на «Авангард» та «Крилаті» – 100 дол.

Бажаємо Молодій Парі Многих і Щасливих Літ, а щодрим Жертводавцям щире Спасибі!



## ДО УВАГИ ШАНОВНИХ ВІДБОРЦІВ «АВАНГАРДУ»

Адміністрація «Авангарду» щиро вдячна всім Відборцям журналу, що регулярно платять на початку року свою передплату на біжучий рік. На жаль є частина відборців, які спізняються з висилкою належності, що спричинює фінансові клопоти В-ву. Тому з 1977 роком будемо змушені здержати дальшу висилку всім тим, хто до кінця місяця лютого 1977 р. не вирівняє задегости і не вплатить передплати на 1977 рік. Видавництво платить всі свої витрати готівкою, а тому не може давати журналу на кредит. Якщо бажаєте, щоб «Авангард» виходив регулярно і покращував свій зміст та форму, приєднайте на початку року хоч одного нового передплатника і подбайте про пожертви на пресовий фонд. А, передовсім, не забудьте на початку року внести річну передплату.

Бажаємо Радісних Свят Різдва Христового і Щасливого Нового Року!

Редакція й Адміністрація «Авангарду»

## ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСФОНД «АВАНГАРДУ»

### ЗСА

|          |                                                                                                                  |
|----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Парма    | <i>Управа Оселі «Хортиця» – 50 дол. (також на «Крилаті» – 50 дол.)</i>                                           |
| Клівленд | <i>З весілля Дружинниці СУМ Галини Мацех з Юрієм Кваликом, 10.7.76 р. – 40 дол.</i>                              |
| Пасайк   | <i>Пані С. Петеш з нагоди мист. виставки – 10 дол. (також на «Крилаті» – 10 дол.)</i>                            |
| Бофало   | <i>З поминок по сл.п. І. Салові – 25 дол. (також на «Крилаті» – 24 дол.)</i>                                     |
| Сиранюзи | <i>П. Ткач – 5 дол., С. Грицик – 5 дол., Т. Шарабура – 5 дол., В. Дмитришин – 4.43 дол. – Разом – 19.43 дол.</i> |
| Бостон   | <i>З річниці весілля А. і Р. Дашавців – 100 дол. (також на «Крилаті» – 100 дол.)</i>                             |
| Дітройт  | <i>П. Рогатинський – 5 дол.</i>                                                                                  |

### Канада

|           |                                                                                         |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------|
| Велланд   | <i>Управа О-ку – 51.50 дол. (також на «Крилаті» – 51.50)</i>                            |
| Монтреаль | <i>З весілля Нат. Шептицької з В. Жилою – 25 дол. (також на «Крилаті» – 20 дол.)</i>    |
|           | <i>З весілля Р. Лазар і В. Вочук – 12 дол. (також на «Крилаті» – 20 дол.)</i>           |
|           | <i>З 25-ліття подр. Ювілею п-тва Біленьких – 15 дол. (також на «Крилаті» – 10 дол.)</i> |

### Бельгія

|      |                                                               |
|------|---------------------------------------------------------------|
| Льєж | <i>З весілля Євгена Матвієва з Іриною Стахів – 2.060 бфр.</i> |
|------|---------------------------------------------------------------|

### Аргентина

|              |                                                |
|--------------|------------------------------------------------|
| Віна Аделіна | <i>І. Танасійчук, зб. л. ч. 06 – н.п. 1000</i> |
|--------------|------------------------------------------------|

Всім Жертводавцям щира подяка а Молодим Парам і Ювілятам Многих і щасливих Літ!

ЗАМІСТЬ КВІТІВ на могилу сл. п. Івана САЛА, що відійшов у вічність 4.7.76 на 58 р. життя в Бофало, ЗСА, присутні на поминках склали 179 дол., з чого приділили 25 дол. на «Авангард» і 24 дол. на «Крилаті». Покійний походив з с. Лаврикова, Зах. Україна і був прикладним членом ОУВФ. Похорони відбулися 7.7.76 під проводом о. шамб. П. Івахова. В.П.П.

## ЗАГАЛЬНІ ТЬМИ

|                                                              |     |
|--------------------------------------------------------------|-----|
| ЮК!/: На службі сумівської ідеї.....                         | 321 |
| ...: Перша Конференція Співки Української Молоді.....        | 323 |
| ...: Хроніка СУМ з «Авангарду» ч. 1/1946.....                | 326 |
| ...: До всієї української молоді на еміграції.....           | 328 |
| Р. Шупер: Гордість на минуле й зобов'язання на майбутнє..... | 330 |
| о. крил. М. Левенець: За Бога і Україну.....                 | 333 |
| Т. Лончина: Ви мусите жити й діяти для нас!.....             | 335 |
| М. Мотрюк: За «Союз Української Молоді Галичини».....        | 337 |
| ...: Звернення ув'язнених вояків УПА.....                    | 339 |
| ...: Голодівка Івана Геля.....                               | 340 |
| Й. Мешенер: Вічна слава другові.....                         | 341 |
| ...: Говорить статистика.....                                | 343 |

## ІДЕОЛОГІЧНІ ТЬМИ

|                                                                          |     |
|--------------------------------------------------------------------------|-----|
| М. Шафовал: За українізацію молоді.....                                  | 344 |
| о. др. І. Ортинський: Українська молодь – на перехресті двох шляхів..... | 347 |

## ПОЕЗІЯ – ПРОЗА

|                                                   |     |
|---------------------------------------------------|-----|
| О.К.: Микола Галичко (Всч. о. Василь Прийма)..... | 353 |
| М. Галичко: Поезії.....                           | 354 |
| Л. Костенко: Любов Нансена.....                   | 359 |
| З. Красівський: Гамлет.....                       | 360 |
| Т. Дрозд: Барви «Вогню».....                      | 361 |

## НАУКА – КУЛЬТУРА – МИСТЕЦТВО

|                                                                                                    |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Б. Антоненко-Давидович: Культура Української мови.....                                             | 365 |
| др. Р. Мазурок: Який церковний обряд і яку ієрархію насадив Володимир Великий на Русі-Україні..... | 369 |
| В. Попович: Руслан Логуш.....                                                                      | 375 |

## ВИХОВНИКИ

|                                                                         |     |
|-------------------------------------------------------------------------|-----|
| проф. Гр. Ващенко: Основні засади розумового виховання укр. молоді..... | 383 |
|-------------------------------------------------------------------------|-----|

## ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

|                                                     |     |
|-----------------------------------------------------|-----|
| др. Ст. Зошук: Що кожен повинен знати про зуби..... | 386 |
|-----------------------------------------------------|-----|

## СУМ В ДІІ

|                                                                     |     |
|---------------------------------------------------------------------|-----|
| Д.М.: VIII зустріч Дружинників СУМ Америки.....                     | 390 |
| ...: Резолюції схвалені 8-ою зустріччю Дружинників СУМ Америки..... | 392 |
| В.К.: Під переходовим прапором Кр. Управи СУМ.....                  | 393 |
| О.К.: 22-ий Крайовий З'їзд СУМ в Бельгії.....                       | 395 |
| О. Коваль: На пошану виховника молоді.....                          | 396 |

|                                            |     |
|--------------------------------------------|-----|
| ВЕЛИКА ВТРАТА – проф. др. Василь ПЛЮЩ..... | 397 |
|--------------------------------------------|-----|

## ЩАСТЯ БАЖАЄМО

|                                                                                                                              |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Ірина Стахів і Євген Матвіїв, Галина Мацех і Юрій Квалик, Анна Курнявка і Роман Дашавець, Рома Гупалівська і Ігор Бейба..... | 398 |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

|                                                                   |    |
|-------------------------------------------------------------------|----|
| На обкладинці: Руслан Логуш: Соняшник-Казка, 1973, шовкодрук..... | I  |
| IV Спогад про минуле, 1974, шовкодрук.....                        | IV |

